"JURASSIC PARK" ROMAN...

MICHAEL CRICHTON

13. SAVAŞÇI

İNKILÂP

Best Seller / Roman
13. Savaşçı / Michael Crichton

Copyright

© 1976, Michael Crichton
Kesim Telif Hakları Ajansı aracılığıyla
Türkiye'de yayın hakkı
© 2000, İnkılâp Kitabevi
Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Bu kitabın her türlü yayın hakları
Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince
İnkılâp Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir.

Dizgi
M. Pamukçuoğlu

Kapak
Ömer Küçük

Düzelti
S. Asaf Taneri

Baskı
ANKA BASIM
Matbaacılar Sitesi, No: 38
Bağcılar - İstanbul
Tel: (0212) 629 01 83

ISBN
975-10-1578-2
00-34-Y-0051-0119

00 01 02 03 04 05 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

İNKILÂP
Ankara Caddesi, No: 95
Sirkeci 34410 İSTANBUL
Tel: (0212) 514 06 10 - 11 (Pbx)
Fax: (0212) 514 06 12
Web sayfası: http://www.inkilap.com
e-posta: posta@inkilap.com

MICHAEL CRICHTON

13. Savaşçı

"Eaters of the Dead"

İbn-i Fadlan'ın M.S. 922'de Kuzeylilerle yaşadığı deneyimleri içeren elyazması

Türkçesi:
Yeşim Özkan

İNKILÂP

"Gündüzü akşam olmadan, bir kadını yakılmadan,
bir kılıcı kullanmadan, bir kızı evlenmeden,
buzu aşmadan, birayı içmeden önce asla övme."

—VİKİNG ATASÖZÜ

"Kötülük her zaman vardır."

—ARAP ATASÖZÜ

İçindekiler

Giriş	11
Barış Şehri'ne Veda	21
Oğuz Türkleri	29
Kuzeyliler ile İlk Temas	37
Kuzeyliler Cenazesinin Sonu	47
Uzak Ülkeye Yolculuk	55
Trelburg'daki Kamp	71
Rothgar'ın Venden'deki Krallığı	81
İlk Savaştan Sonra Gelişen Olaylar	103
Ateşböceği Canavar Korgon'un Saldırısı	119
Korku Çölü	133
Cücenin Öğütleri	145
Saldırıdan Önceki Gece Olanlar	153
Gök Gürültüsü Mağaraları	159
Canavar Can Çekişiyor	171
Kuzey Ülkesinden Dönüş	179
Ek: Sis Canavarları	185
Kaynaklar	191
13. Savaşçı Üzerine Notlar	195

GİRİŞ

İBN-İ FADLAN ELYAZMASI, TANIK OLUNMUŞ EN ESKİ Viking yaşamı ve toplumunu gözler önüne serer. Bu, bin yıldan daha da fazla bir süre önce meydana gelen olayları canlı ayrıntılarıyla aktaran sıradışı bir belgedir. Elyazmasının tabii ki bu kadar büyük bir zaman dilimi içinde zarar görmeden günümüze kadar ulaşması mümkün olmamıştır. Onun da en az metnin kendisi kadar çarpıcı bir geçmişi vardır.

ELYAZMASININ KÖKENİ

MS. 921'in haziran ayında, Bağdat halifesi saray erkânından Ahmed İbn-i Fadlan'ı Saka Kralı'na elçi olarak gönderdi. İbn-i Fadlan'ın seyahati üç yıl sürdü ve asıl amacına hiçbir zaman ulaşamadı. Bu arada yol boyunca İskandinavyalılarla karşılaştı ve onlarla birçok macera yaşadı.

İbn-i Fadlan neden sonra Bağdat'a geri döndüğünde, yaşadığı deneyimleri resmi bir rapor şeklinde saraya sundu. Bu orijinal elyazması zamanla yok oldu ve onu yeniden oluşturmak için daha sonraki kaynaklarda bulunan kısmi parçalara güvenmek zorundayız.

Bunlardan en iyi bilineni, on üçüncü yüzyıl dolaylarında Yakut İbn-i Abdullah tarafından yazılmış olan Arapça coğrafya sözlüğüdür. Yakut, o zamanlar sözlüğüne Fadlan'ın üç yüz yaşında olan eserinden harfi harfine alınmış bir düzine metin eklemiştir. Bu yüzden Yakut'ta orijinal metnin bir kopyası bulunduğu düşünülebilir, fakat bu birkaç paragraf daha sonraki âlimler tarafından defalarca yeniden çevrilmiştir.

Elyazmasının bir başka bölümü 1817'de Rusya 'da keşfedilmiş ve 1823'te St. Petersburg Akademisi tarafından Almanya'da basılmıştır. Bu belge 1814'te J.I. Rasmussen tarafından daha önce yayımlanmış olan belli metinleri içermektedir. Rasmussen Kopenhag'da bulduğu, kaybolmak üzere olan ve kaynağı meçhul bir elyazması üzerinde çalışmıştır. Bu dönemde İsveççe, Fransızca ve İngilizce tercümeler de vardı, ama bunlar herkes tarafından bilinmiyor ve yeni bir belge de içermiyorlardı.

1878'de İstanbul'daki İngiltere elçisi Sir John Emerson'ın özel antika koleksiyonunda iki yeni elyazması daha keşfedildi. Sir John, kazanma arzusu, elde ettiği parçaya olan ilgisini de aşan, şu hırslı koleksiyonculardan biriydi. Elyazmaları ölümünden sonra bulundu; kimse de onları ne zaman ve nereden aldığını öğrenemedi.

Koleksiyondaki elyazmalarından biri kesin olarak M.S. 1047 tarihli, Ahmed Tusi tarafından yazılmış Arapça bir coğrafya eseri. Tusi elyazması, M.S. 924-926 dolaylarında yazıldığı kabul edilen orijinal Fadlan elyazmasına kronolojik olarak diğerlerine göre en yakın olanıdır. Yine de bilim adamları Tusi elyazmasını bütün kaynaklar içinde en güvenilmez olanı kabul ediyorlar. Metin, bariz hatalarla dolu olup, kendi içinde çelişkiler içerdiğinden, İngiltere'nin kuzeyini ziyaret etmiş olan "İbn-i Fekih"ten uzun alıntılar yaptığı halde, pek çok otorite bu belgeyi kabul etmekte kararsız kalıyor.

İkinci elyazması Amin Razi'nin, yaklaşık olarak M.S. 1585-1595 yılları arasında yazılmış olan eseri. Latince yazılmış ve yazarına göre de doğrudan İbn-i Fadlan'ın Arapça metninden tercüme edilmiş. Razi elyazması diğer kaynaklarda bulunmayan, Oğuz Türkleri ile ilgili belgeler ve sis hayaletleriyle yapılan savaşlarla ilgili birkaç metin de içeriyor.

1934'te, Yunanistan'ın kuzeydoğusunda, Selanik yakınlarında Xymos Manastırı'nda, Ortaçağ Latincesi ile yazılmış son

bir metin bulundu. Xymos elyazması İbn-i Fadlan'ın halifeyle olan ilişkileri ve İngiltere'nin kuzeyindeki yaratıklarla yaşadığı deneyimlerle ilgili daha ayrıntılı açıklamalar içermektedir. Bu elyazmasının yazarı da, tarihi de kesin olarak belli değildir.

Binlerce yıldan daha fazla bir zamana yayılmış, bu çok çeşitli Arapça, Latince, Fransızca, Danca, İsveççe ve İngilizce çevirileri karşılaştırıp bir sıraya sokmak yutulması zor bir lokma gibi görünüyor. Zaten bunu ancak büyük bir güç ve enerji sahibi biri yapabilirdi ve 1951'de böyle biri yaptı da. Norveç'te Oslo Üniversitesi'nden emekli, karşılaştırmalı edebiyat profesörü Fraus-Dolus bütün kaynakları derleyip onu 1957'deki ölümüne kadar meşgul eden yoğun bir çeviri işine girişti. Yeni çevirisinin bölümleri Oslo Milli Müzesi Raporları'nda (1959-1960) yayımlandı, fakat belki de makale sınırlı sayıda yayımlandığından bilimsel alanda pek fazla ilgi çekmedi.

Fraus-Dolus çevirisi tamamen edebi nitelikteydi. Fraus-Dolus kendi giriş bölümünde: "Bu dillerin doğasındandır ki, güzel bir çeviri doğru değildir, ve doğru bir çeviri güzelliğini kendiliğinden bulur." diyor.

Fraus-Dolus çevirisinin açıklama ve dipnotlu tam bir metnini hazırlayabilmek için birkaç değişiklik yaptım. Tekrarlanmış bölümleri çıkardım ve buhu metinde belirttim. Paragraf yapısını değiştirdim; modern geleneğe göre her aktarılan konuşmaya yeni bir paragrafla başladım. Arapça isimlerin üzerindeki ve altındaki işaretleri almadım. Son olarak, duruma göre orijinal cümle yapısını değiştirdim ve bunu genellikle anlamını daha iyi vermesini sağlamak için yan cümleciklerin yerini değiştirerek yaptım.

VİKİNGLER

İbn-i Fadlan'ın Vikinglerle ilgili görüşleri Avrupalıların bu insanlar hakkındaki geleneksel fikirlerinden çarpıcı şekilde ayrılıyor. Avrupalıların ilk Viking tasvirleri rahipler tarafından

kaydediliyordu. Rahipler, o zamanın kayıt tutabilen tek gözlemcileriydiler ve kuzeyin putperest insanlarını korkuyla izliyorlardı. İşte on ikinci yüzyılda yaşamış İrlandalı yazar D.M. Wilson'dan alınmış abartılı bir metin:

> *Her vücutta yüz tane çelik gibi sert demir kafa, her kafada yüz tane keskin, hazır, soğuk, hiç paslanmayan, tunçtan dil ve her dilde yüz tane geveze, gürültülü, hiç dinmeyen ses olsa da, İrlandalıların kadın ve erkek, halk ve kilise, yaşlı ve genç, yüksek sınıf ve haricindekilerin bu cesur, öfkeli ve tamamen putperest insanlar yüzünden her evde ortakça yaşadığı zorlukları, yaraları ve baskıyı kimse ne sayıp açıklayabiliyor, ne numaralandırabiliyor ne de anlatabiliyordu.*

Modern bilim adamları Viking akınlarının bu kadar, insanın kanını donduracak şekilde anlatılmasını fazlaca abartılı buluyorlar. Yine de Avrupalı yazarlar İskandinavyalıları kanlı barbarlar oldukları ve Batı kültürü ve fikirlerine ters düştükleri iddiasıyla hâlâ dışlamaya çalışıyorlar. Çoğu kez bu belli bir mantık çerçevesinde yapılıyor. Örneğin, David Talbot Rice diyor ki:

> *Sekizinci yüzyıldan on birinci yüzyıla kadar Vikingler Batı Avrupa'da belki de diğer etnik gruplardan çok daha fazla etkili olmuşlardır... Vikingler aslında büyük gezginlerdi ve deniz yolculuğunda oldukça ustaydılar. Şehirleri büyük ticaret merkezleriydi, sanatları orijinal, yaratıcı ve etkileyiciydi, iyi edebiyatları ve gelişmiş kültürleriyle övünürlerdi. Peki gerçekten bir medeniyet miydiler? Bence öyle olmadığını kabul etmek gerekir. Medeniyetin alameti olan hümanizm eksikti çünkü.*

Aynı tavır Lord Clark'ın fikirlerine de yansıyor.

İzlanda destanlarına baktığımızda -ki bunlar dünyanın en büyük eserlerindendir- eski Norveçlilerin bir kültür meydana getirdiklerini kabul etmemiz gerekir. Fakat bu bir medeniyet miydi?... Medeniyet enerji, istek ve yaratıcı güçten daha fazla bir şey, eski Norveçlilerde olmayan, ama onların zamanında bile Batı Avrupa'da yeniden ortaya çıkmaya başlamış olan bir şey... Nasıl tarif edebilirim ki? Yani kısaca bir tür kalıcılık. Gezginler ve işgalciler sürekli bir değişim içindeydiler. Bir sonraki ilkbahardan, yolculuktan ya da savaştan daha ilerisini düşünme ihtiyacı duymuyorlardı. Ve bu yüzden de taş evler inşa etmek ya da kitap yazmak gibi işlerle uğraşmadılar.

Bu yorumlar ne kadar dikkatli okunursa o kadar da mantıksız geliyor insana. Aslında yüksek eğitim almış, zeki Avrupalı bilim adamlarının Vikingleri sadece başlarını sallayarak bu kadar özgürce nasıl dışlayabildiklerini ve Vikinglerin bir "medeniyet" olup olmadıkları gibi bir soruyla niye uğraştıklarını merak etmemek elde değil. Bu durum, ancak eski Avrupa tarihi hakkındaki geleneksel fikirlerden sıyrılıp Avrupa uzun vadede ve geniş bir açıyla ele alınırsa açıklanabilir bir hale gelir.

Okul çağındaki her Avrupalı çocuğa Yakındoğu'nun "medeniyetin beşiği" olduğu, ilk medeniyetlerin Nil, Fırat ve Dicle nehirleriyle beslenen Mısır ve Mezopotamya'da oluştuğu, buradan Girit ve Yunanistan'a, sonra da Roma ve son olarak da Kuzey Avrupa'daki barbarlara kadar yayıldığı öğretilir.

Oysa bu barbarların medeniyet gelene kadar ne yaptıkları bilinmez, hatta bu soru gündeme bile getirilmezdi. Önemli olan bu tohumların atıldığı ve yayılmanın olduğu süreçtir. Gordon Childe bunu "Avrupa barbarlığının Doğu medeniyetiyle aydınlanması" olarak özetler. Modern bilim adamları da kendilerinden önceki Yunan ve Romalı bilim adamları gibi bu görüşü savundular. Geoffrey Bibby, "Kuzey ve Doğu Avru-

pa'nın tarihinin batı ve güneyden görünümü, kendini medeni sanan, önyargılı insanların barbar diye adlandırdıkları insanlara tepeden bakmalarına benziyor" diyor.

Bu başlangıç noktasına göre İskandinavyalılar medeniyete en uzak yerde olduklarından, doğal olarak, ona en son ulaşacaklardır ve dolayısıyla son barbarlar olarak kabul edilebilirler; diğer Avrupa bölgelerinin yanında Doğu'nun akıl ve medeniyetini hazmetmeye çalışan sorunlu bir diken gibi.

Sorun şu ki, eski Avrupa tarihi ile ilgili bu geleneksel görüş son on beş yıl içinde büyük ölçüde ortadan kalktı. Hızla gelişen ve daha güvenli olan karbonla yaş belirleme teknikleri eski görüşlerin yaygınlaşmasını destekleyen bu eski kronolojiyi geçersiz hale getirdi. Şimdi ise Avrupalıların daha Mısırlılar piramitleri inşa etmeden önce büyük, abide gibi taş mezarlar yaptıkları, Stone Henge'nin Mikene Yunan medeniyetinden daha eski olduğu, Avrupa'daki maden işlemeciliğinin Yunanistan ve Truva'dan daha ileride olduğu su götürmez bir gerçektir.

Bu keşiflerin anlamı henüz kavranabilmiş değil, ama tarih öncesi Avrupalıları aptalca, Doğu medeniyeti tarafından aydınlatılmayı bekleyen barbarlar olarak görmek de imkânsızdır. Tam tersine, Avrupalılar oldukça büyük taşlara şekil verebilecek yeteneğe ve ayrıca dünyanın ilk gözlemevi olan Stone Henge'yi inşa edecek kadar derinlemesine bir astronomi bilgisine sahiptiler.

Yine de, Avrupa'nın Doğu medeniyetine karşı olan önyargısını sorgulamak ve "Avrupa barbarlığı" konusuna yeni bir bakış açısıyla yaklaşmak gerekiyor. Bunu akılda tutunca, o barbar Vikingler bile ayrı bir önem kazanıyor ve onuncu yüzyılın İskandinavyalıları hakkında bilinenleri yeniden gözden geçirme şansımız doğuyor.

Her şeyden önce şunu anlamalıyız ki "Vikingler" hiçbir zaman kesin olarak tanımlanmış bir grup değildi. Avrupalıların gördükleri, büyük bir coğrafi bölgeden gelen –ki İskandinav-

ya, Portekiz, İspanya ve Fransa'nın birleşiminden daha da büyüktür- dağınık ve bireysel denizcilerdi. Kendi feodal ülkelerinden ticaret, korsanlık ya da her ikisi için birden yola çıkmışlardı. Vikinglerin pek bir farkı yoktu. Zaten bu, Yunanlılardan Elizabeth dönemi İngilizlerine kadar pek çok denizcinin paylaştığı ortak bir amaçtı.

Aslında medeniyetten uzak, "bir sonraki savaştan ilerisini görme ihtiyacı duymayan" insanlar için Vikingler çarpıcı derecede sürekli ve amaçlı bir davranış sergiliyorlar. Bu yaygın ticaret ağına kanıt olarak M.S. 692'de bile İskandinavya'da görülen Arap paraları gösterilebilir. Sonraki dört yüz yıl boyunca korsan Viking tüccarları batıda Kanada'ya, güneyde Sicilya ve Yunanistan'a –burada Delos arslanları üzerindeki oymaları bıraktılar– ve doğuda Çin tüccarlarının İpek Yolu'ndan gelen kervanlarla buluştuğu Rusya'daki Ural Dağları'na kadar genişledi. Vikingler imparatorluk kurmadılar ve bu büyük alandaki etkileri de pek kalıcı olmadı. Yine de İngiltere'nin bazı yerlerine adlarını verecek kadar kalıcıydılar. Bu arada Rusya'ya bu milletin adını bile onlar verdi. Eski Norveç kabilesinden Ruslara... Onların putperest inançları, bitmek bilmez enerjileri ve değer yargılarının daha az göze çarpan etkileri açısından, İbn-i Fadlan'ın elyazması birçok tipik Norveç tutumunun günümüzde bile nasıl muhafaza edildiğini gösteriyor. Viking yaşam tarzı hakkındaki modern duyarlılıkla çarpıcı derecede benzer olan bir şey var, son derece çekici bir şey.

YAZAR HAKKINDA

Neredeyse bin yıldan fazla bir zaman geçmiş olmasına rağmen hâlâ bize böyle farklı bir şekilde kendini duyurabilen, bir düzine dil ve kültürden çevirmenleri süzgeçten geçiren İbn-i Fadlan hakkında birkaç şey söylemek gerekir.

Kişisel hayatıyla ilgili hemen hemen hiçbir şey bilmiyoruz. Belli ki eğitimli biriydi ve yaptığı kahramanlıklara bakılırsa

pek de yaşlı değildi. Halifenin bir yakını olduğunu, fakat ona pek de hayran olmadığını açıkça ifade ediyor. (Bunda yalnız da değildi, çünkü halife el-Muktedir iki kere tahttan indirilmiş ve sonunda kendi askerlerinden biri tarafından öldürülmüştür.)

Yaşadığı toplum hakkında daha çok şey biliyoruz. Onuncu yüzyılda Bağdat, Barış Şehri; Fadlan'a göre dünyadaki en medeni şehirdi. Bir milyondan fazla insan o meşhur yuvarlak duvarların arasında yaşıyordu. Bağdat olağanüstü bir zerafet, incelik ve ihtişam içinde, sanatın ve ticaretin merkeziydi. Kokulu bahçelerle, serin, gölgeli ağaçlıklarla ve birçok zenginle dolu büyük bir imparatorluktu.

Bağdat'taki Araplar Müslümandı ve kendilerini tamamen bu dine adamışlardı. Araplar kendilerinden farklı görünen, davranan ve farklı inançları olan insanlarla da karşılaşıyorlar, yabancı kültürleri ise sadece izlemekle yetiniyorlardı.

İbn-i Fadlan zeki ve gözlemci bir adamdı. Hem hayatın günlük ayrıntılarıyla hem de tanıştığı insanların inançlarıyla ilgileniyordu. Tanık olduğu şeylerin çoğu anlamsız, açık saçık ve barbarca olabilir, ama o bunlara karşı çıkarken fazla vakit kaybetmiyor, hoşnutsuzluğunu bir kere belirttikten sonra hemen gözlemlerine geri dönüyor ve gördüklerini çarpıcı şekilde, abartarak aktarıyordu.

Onun olayları aktarma tarzı Batılılara biraz garip gelebilir, çünkü bir hikâyeyi duymaya alışık olduğumuz tarzda anlatmıyor. Tiyatronun sözlü bir gelenekten ortaya çıktığını unutuyoruz. Bir ozan tarafından çoğu zaman heyecanlı ve sabırsız, bazen de ağır bir yemeğin arkasından uykulu olan seyircinin önünde gösterilen canlı bir performanstır bu. En eski destanlarımızdan İlyada, Beowulf, Roland'ın Şarkısı gibi eserler ise tek amacı ve zorunluluğu eğlendirmek olan şarkıcılar tarafından söylenmek amacıyla yazılmıştı.

Ama İbn-i Fadlan bir yazardı ve asıl amacı eğlendirmek değildi, dinleyicilerin arasındaki mevki sahibi birini övmek ya da yaşadığı toplumun efsanelerini hatırlatmak da değil. Tam tersine o, haber ulaştıran bir elçiydi. Bu yüzden de bir ozan, antropolog ya da tiyatrocu gibi değil, bir vergi memuru havasında anlatıyor. Aslında olaydaki en heyecanlı öğeleri bu açık ve seviyeli belgenin arasına sokmaktansa, onları sık sık gözardı ediyor.

Kimi zaman bu tarafsızlık öyle sinir bozucu oluyor ki, onun gerçekte ne kadar sıradışı bir izleyici olduğunu anlayamıyoruz. İbn-i Fadlan'dan yüzyıllar sonra, gezginler arasındaki gelenek, yabancı yerlerde tanık oldukları mucizeleri müthiş kurgusal ve hayal ürünü seyahatnameler şeklinde yazmaktı; konuşan hayvanlar, kanatlı uçan insanlar, canavarlar ve tek boynuzlu atlarla karşılaşmalar... İki yüzyıl öncesine kadar en makul, tutarlı Avrupalılar bile seyir defterlerini çiftçilerle savaşan Afrikalı maymunlarla ve benzeri bir sürü saçmalıkla dolduruyorlardı.

İbn-i Fadlan hiçbir zaman hayali şeyler yazmaz. Her kelimesi doğrudur ve kulaktan dolma şeyleri aktaracağı zaman da, olduğu gibi söylemeye dikkat eder. Kendi şahit olduğu bir durumda olayı açıkça izah etme konusunda da aynı derecede dikkatlidir. Tekrar tekrar "Kendi gözlerimle gördüm" sözünü kullanması da bu yüzdendir.

Sonuç olarak, hikâyeyi bu derece korkunç yapan da taşıdığı kesin doğruluktur. Sis canavarlarıyla olan macerasında ve elyazmasının diğer bölümlerinde olduğu gibi, "13. Savaşçı" da aynı dikkat ve şüphecilikle, tüm ayrıntılarıyla yazılmıştır.

Bütün bunları yorumlamak ise okuyucuya kalmıştır.

Barış Şehri'ne Veda

MERHAMETLİ, ŞEFKATLİ, İKİ DÜNYANIN EFENDİSİ YÜCE Tanrımıza şükürler olsun ve kâhinler prensi, Tanrı'nın ahiret gününe kadar sonsuz huzurla kutsadığı efendimiz ve önderimiz Hz Muhammed'i Tanrı korusun!

Bu kitap İbn el-Abbas, İbn-i Raşid, Muhammed İbn-i Süleyman'ın adamı İbn-i Hammad ve el-Muktedir'in Saka Kralı'na gönderdiği elçi Ahmed İbn–i Fadlan'ın Türkler, Hazarlar, Sakalar*, Başkırtlar, Ruslar ve Vikinglerin topraklarında gördüklerini, krallarını, özgeçmişlerini, yaşamlarındaki pek çok olayda nasıl davrandıklarını anlatmaktadır.

Saka Kralı Yıltavar'ın mektubu imanlıların efendisi el-Muktedir'e ulaştı. Mektupta kendisine dinde yol gösterecek ve İslam'ın kurallarını öğretecek, ona bir cami ve ülkesindeki tüm insanları bu dine davet etmek için bir minber inşa edecek ve ayrıca istihkâm ve savunma konularında yardımcı olacak birini göndermesini istedi. Ayrıca halifeye bütün bunlar için dualar etti. Bu meselede aracı kişi Dadir el-Hurami idi.

İmanlıların efendisi el-Muktedir, herkesin de bildiği gibi güçlü biri değildi. Sadece zevk içinde boğulmuş, yüzüne aptal görünüp arkasından dolaplar çeviren adamların sözleriyle hareket eden bir halifeydi. Ben ne bunlardan biriydim ne de halifenin gözdelerinden biri. Bunun nedeni de şuydu:

Barış Şehri'nde İbn-i Karin adında yaşlıca, zengin, ama cimri ve insan sevgisinden yoksun bir tüccar yaşardı. Sürekli biriktirdiği altınları ve kimsenin göremediği, fakat hayal edilemeyecek kadar güzel olduğu söylenen bir karısı vardı. Bir gün halife beni İbn-i Karin'e bir mesaj iletmem için gönderdi. Ken-

* Sakalar: İran İmparatorluğu'nun kuzey sınırlarına yerleşmiş ve İranlaşmış İskit halklarının Sanskritçe adı. (y.h.n.)

dimi bu tüccarın evine takdim ettim ve elimdeki mektup ve mühür sayesinde içeri girebildim. Hâlâ o mektubun içeriğini bilmiyorum, ama bu o kadar önemli değil.

Tüccar evde değildi, bir iş için denize açılmıştı. Kapıdaki hizmetçiye onu dönene kadar beklemem gerektiğini, bunun halifenin emri olduğunu ve mesajı kendi ellerimle ona teslim etmemin zorunlu olduğunu söyledim. Sonunda hizmetçi beni kabul etti, ama bu uzun zaman aldı, çünkü her cimrinin evinde olduğu gibi, burada da evin kapısı birçok kilit, parmaklık ve zincirle doluydu. Neyse ki içeri kabul edilmiştim, ama beklemekten aç ve susuz kalmış ve bu pinti tüccarın hizmetçilerinden hiçbir ikram görmemiştim.

Öğle sıcağında, hizmetçiler uyuyup ev sessizleşince, bana da uyku bastırdı. Sonra arkamda beyazlar içinde biri belirdi, şu kimsenin görmediği genç ve güzel kadındı besbelli. Hiç konuşmadı, sadece mimikleriyle bana diğer bir odayı işaret etti ve kapıyı kilitledi. Oracıkta birlikte olduk, zaten onu ikna etmek pek de zor olmamıştı; sonuçta yaşlı ve ihmalkâr bir kocası vardı. Öğleden sonra çabucak geçti ve evin reisinin döndüğünü duyduk. Karısı yanımdan tek kelime etmeden aniden kalktı ve oradan uzaklaştı. Ben de aceleyle giyinmeye koyuldum. Korkarım kilitler ve demirler ev sahibi için aynı derecede zorluk çıkarmamıştı. Öyle ki tüccar İbn-i Karin beni yandaki odada buldu ve şüpheyle süzüp burada ne aradığımı sordu. Doğal olarak bir habercinin salonda beklemesi daha uygun olurdu. Ona açlıktan bayılmak üzere olduğumu, yiyecek bir şeyler ve gölgelik bir yer aradığımı söyledim. Bu kötü bir yalandı ve o da inanmadı zaten. Beni, zevke düşkün olduğunu bildiğim, ama halka karşı ciddi ve merhametsiz olan halifeye şikâyet etti. Saka Kralı da halifeden böyle bir görev isteyince, bana garezi olan ibn-i Karin de benim gönderilmem konusunda ısrar etti ve ben gönderildim.

Grubumuzda Saka Kralı'nın çok konuşan, sıkıcı ve kor-

kak elçisi Abdullah İbn-i Bastu el-Hazari vardı. Bir de grubun rehberleri Tekin el-Türki ile Bars el-Saglabi. Bir de ben tabii. Kralın kendisine, karısına, çocuklarına ve askerlerine hediyeler hazırladık. Bir de el-Rasi'ye verilmek üzere bazı ilaçlar götürüyorduk. Bizim takım bundan ibaretti.

Böylece 309 yılının Sefer ayının 11'inde (21 Haziran 921) Barış Şehri'nden (Bağdat) yola çıktık. Bir gün Nahravan'da durduk. Oradan üç gün konakladığımız el-Daskara'ya kadar devam ettik. Sonra Hulvan'a kadar hiç mola vermedik. Orada iki gün kaldık. Oradan yine iki gün kaldığımız Kirmisin'e gittik. Oradan ayrılıp üç gün boyunca konakladığımız Hamadan'a kadar devam ettik. Sonra iki gün kaldığımız Sava'ya doğru ilerledik. Oradan Rey'e vardık ve burada Huvar el-Rey'deki el-Rasi'nin kardeşi Ahmed İbn-i Ali'yi almak için on bir gün bekledik. Sonra Huvar el-Ray'a gittik ve orada üç gün kaldık.

Bu metin İbn-i Fadlan'ın seyahat betimlemelerinin özünü veriyor. Bütün elyazmasının neredeyse çeyreği bu şekilde yazılmış, konaklanan yer adlarını ve her birinde kaç gün kaldığını sıralayarak (Bu bölümlerin çoğu çıkarılmıştır).

Görüldüğü üzere Fadlan'ın kafilesi kuzeye doğru yol alıyordu ve en sonunda kış için duraklamak zorundaydılar.

Recep ayının birkaç gününü (kasım) şaban, ramazan ve şevval aylarının tümünü Gurganiya'da geçirdik. Soğuk ve yorgunluk yüzünden burada bu kadar uzun kalmak zorundaydık. Gerçekten de bana iki adamın develeri alıp odun bulmak için ormana gittiğini söylediler. Fakat yanlarına çakmaktaşı ve kav almayı unutmuşlar ve gece ateş olmadan uyumuşlar. Ertesi sabah kalktıklarında ise develeri soğuktan donmuş bir halde bulmuşlar.

Gerçekten de Gurganiya'nın pazar yeri ve caddelerinin soğuktan dolayı tamamen terk edilmiş olduğunu gördüm. Tek bir insanla bile karşılaşmadan caddelerde gezmek mümkündü. Yıkandıktan sonra eve gelip buzla kaplanmış sakalıma baktım. Onu ateşin önünde temizlemek zorunda kaldım. Geceleri ise Türk usulü bir çadırda kalıyordum. Bir sürü giysiye ve yün battaniyelere sarılı olduğum halde çoğu geceler yanaklarım yastığa yapışıyordu.

Bu aşırı soğukta toprakta zaman zaman büyük çatlaklar oluştuğunu ve koca bir ağacın bile bu türden bir çatlakta ikiye ayrıldığını görüyordum.

309 senesinin şevval ayı ortaları (Şubat 922) hava değişti, nehrin buzları eridi ve biz de yolculuk için gerekli eşyaları toparlamaya başladık. Türk topraklarında geçmek zorunda olduğumuz nehirlere hazırlık olarak Türk develeri ve deve derisiyle kaplanmış kayıklar satın aldık.

Üç ay boyunca ekmek ve tuzlanmış etle idare ettik. Kasabadakiler ihtiyacımız olduğu kadar kıyafet verdiler. Karşılaşacağımız zorlukları korkuyla anlatırlarken abarttıklarını düşünüyorduk, ama yaşadıkça durumun bize anlatılandan çok daha zor olduğunu anladık.

Herbirimizin üzerinde üst üste birçok ceket, kışlık giysi ve sadece gözlerimizin gözüktüğü bir başlık vardı. Ayrıca altımızda basit bir iç çamaşırı ve üzerinde bir pantolon, ayağımızda çarıklar, üstünde de bir çift çizme vardı. Birimiz deveye bindiği zaman bu kıyafetler yüzünden kımıldayamazdı bile.

Bağdat'tan beri bizimle seyahat eden kanun adamı, öğretmen ve askerler bu yeni ülkeye girmekten korkarak bizden ayrıldılar ve böylece elçi, yani ben ve iki asker Tekin ve Bars yolumuza devam ettik.[1]

(1) İbn-i Fadlan elyazmasında kafilesinin büyüklüğü ve içeriği hakkında kesin bir bilgi vermiyor. Onun bu ihmalkârlığı ya okuyucunun her şeyi bildiğini düşünmesinden ya da metnin bazı bölümlerinin kaybolmuş olmasından kaynaklanıyor, ama yine de emin olmak güç. Sosyal kalıplar da etkin olabilir tabii.

Kafile yola çıkmaya hazırdı. Yanımıza kasabanın yerlilerinden bir rehber de aldık, güçlü ve yüce Tanrı'nın da izniyle 309 yılının dulgada ayının Pazartesi günü (3 Mart 922) Gurganiya'dan yola çıktık.

Aynı gün Türklerin sınır kapısı olan Zangan kasabasında durduk. Ertesi sabah erkenden Git'e doğru yol aldık. O kadar çok kar yağdı ki develer dizlerine kadar kara gömüldüler ve biz de iki gün duraklamak zorunda kaldık.

Türk topraklarına ne arazide ne de bozkırlarda tek bir insana rastlamadan girdik. On gün boyunca feci bir soğuk ve dinmek bilmeyen kar fırtınaları içinde yol aldık. Harzem bu soğuğun yanında bir yaz günü gibiydi doğrusu. Bu seferki bize eski sıkıntılarımızı bile unutturmuştu. Neredeyse vazgeçmek üzereydik.

Yine bu en soğuk günlerden birinde yol alırken Tekin yanımda deveyi sürüyor, bir yandan da yanımdaki bir Türkle Türkçe konuşuyordu. Tekin güldü ve bana "Bu Türk Efendimiz bizi ne yapacak? Bu soğukta öldürecek bizi. Eğer ne istediğini bilseydik, bunu ona verirdik, diyor." dedi.

Ve ben de "Sadece, Allah'tan başka Tanrı yoktur demeni istiyor" diye cevap verdim.

Türk güldü ve "Eğer bilseydim söylerdim" dedi.

Sonra bol miktarda kuru odun bulunan bir ormana geldik ve mola verdik. Ateşler yakıldı, biz de ısınmaya koyulduk. Bir yandan da üzerimizdeki kıyafetleri çıkartıp kurumaları için serdik.

Görünüyor ki İbn-i Fadlan'ın kafilesi sıcak bir bölgeye giriyordu, çünkü bir yerden sonra aşırı soğukla ilgili hiçbir saptamada bulunmuyor.

İbn-i Fadlan kafilede birkaç kişiden başka kimseden söz etmiyor, ama aslında büyük ihtimalle kafile yüzden fazla insan ve bunun iki katı kadar at ve deveden oluşuyordu. Fakat İbn-i Fadlan, yazısında, köleleri, hizmetçileri ya da diğer görevlileri hesaba katmıyor.

Yeniden yola çıktık ve gece yarısından ikindi namazına kadar yol alıp sonra mola verdik. Bu şekilde on beş gece yol aldıktan sonra kayalık bir dağa vardık. Bu yüksek kayalardan dökülen şelaleler aşağıda havuzlarda toplanıyordu. Buralardan da geçerek en sonunda Oğuzlar adındaki bir Türk kabilesine vardık.

Oğuz Türkleri

OĞUZLAR GÖÇEBE BİR HAYAT SÜRERLER VE KEÇEDEN YAPILMIŞ evlerde yaşarlar. Evleri göçebe geleneklerine göre dağınık olarak kurulur. Zor bir hayat sürseler de belli bir yerde durmazlar, oradan oraya göçerler. Tanrı'ya inanmazlar. Dua etmezler, bunun yerine efendilerine danışırlar. Şeflerinden bir konuda tavsiye isterken "Ey Efendimiz! Bu durumda ne yapmalıyım?" diye sorarlar. İşleri birbirleri arasında tam bir öğüt ve akıl verme esasına dayanır. "Allah'tan başka Tanrı yoktur ve Hz. Muhammed onun elçisidir" dediklerini duydum, ama bunu sadece Müslümanlara yakınlaşabilmek için söylüyorlar, kendileri inandıkları için değil.

Oğuz Türklerinin hükümdarına Yabgu denir. Bu onun adıdır ve kabileyi yöneten herkes aynı adı alır. Çocuğuna da Kudarkin denir ve her çocuk aynı adla anılır.

Oğuzlara göre su kutlu ve arıdır. Bu nedenle suyla pek araları yoktur. Kendi kirli vücutlarıyla suyu kirletmek istemezler.

Hiçbir Müslüman kendisini ağırlamayı kabul edecek ve yanında kalabileceği bir Oğuz olmadan Türk topraklarına giremez. Tabii kabul edilmek için ev sahibine kendi ülkesinden kıyafetler, takılar, karısına da biber, darı, kuru üzüm ve fındık getirmek zorundadır. Misafir kabul edildiğinde ev sahibi onun için bir çadır kurar ve ona kesmesi için bir de koyun verir. Oğuzlar asla koyun kesmezler, bunun yerine hayvan ölene kadar kafasına vururlar.

Oğuz kadınlarının yüzü açıktır. Yabancı erkeklerin yanında bile kapanma, örtünme ihtiyacı duymazlar. Bir gün bir Türkün yanında konakladık. Adamın karısı da oradaydı. Evdeki örtüsüz, bize göre yarı çıplak kadını görünce yüzümüzü saklayıp "Tanrım bizi affet!" diye yalvardık. Kadının kocası buna güldü ve çevirmene: "Onlara söyle. Biz bunu açıp görmenize izin veriyoruz. Siz utanıp, mahçup oluyor, ama onu elde edemiyorsunuz. Bu, örtülü, gizli olup da elde edilebilir olmasından daha iyidir" dedi.

Zina onlar arasında pek bilinmiyor. Zina yaptığı ortaya çıkan birini iki parçaya ayırıyorlar. Bu da şöyle oluyor: İki ağacın dallarını bir araya getirip suçluyu dallara bağlıyorlar, sonra da ağaçları kesiyorlar, böylece bağlı olan kişi de ikiye ayrılıyor.

Eşcinsellik de Türkler arasında büyük günah sayılıyor. Bir seferinde tüccarın biri Kudarkin'in obasıyla kalmak için gelmişti. Bu tüccar koyun satın almak için bir süre ev sahibinin misafiri oldu. Ev sahibinin bıyıksız bir oğlu vardı. Tüccar onu yoldan çıkarmak için durmadan peşinden koştu ve sonunda istediği de oldu. Bu arada ev sahibi Türk içeri girdi ve onları suçüstü yakaladı.

Türkler tüccarı ve oğlanı öldürmek istediler. Fakat uzun tartışmalar sonunda tüccarın fidye vererek kurtulmasına izin verildi. Oğluna yaptıkları yüzünden ev sahibine dört yüz koyun vermek zorunda kaldı ve aceleyle Türk topraklarından ayrıldı.

Bütün Türkler bıyıkları hariç sakallarını tamamen keserler.

Evlilikle ilgili gelenekleri ise şöyle: Bir erkek belli bir başlık parası karşılığı başka bir aileden bir kıza talip olur. Başlık genelde develer, yük hayvanları ve diğer şeyleri içerir. Hiçbir erkek, ailenin erkek üyeleriyle anlaşmaya vardığı gerekliliklerı tamamlamadan eş sahibi olamaz. Eğer bunu tamamla-

dıysa, hiç çekinmeden kızı annesi, babası ve erkek kardeşlerinin gözü önünde evinden alır ve ona engel olmazlar.

Karısı ve çocukları olan bir adam ölürse, erkek çocuklarından en büyüğü, eğer kadın annesi değilse onu eş olarak alır.

Eğer Türklerden biri hastalanırsa ve köleleri varsa onlar adama bakarlar. Ailesinden hiç kimse de onun yanına uğramaz. Onun için diğer evlerden uzakta bir çadır kurulur ve ölene ya da iyileşene kadar oradan ayrılmaz. Eğer adam köleyse ya da fakirse, onu çölde bırakıp yollarına devam ederler.

Eğer ölen önemli ve tanınmış biriyse, onun için ev şeklinde büyük bir mezar kazarlar, ölüyü yayı ve kemeriyle giyinik bir halde oraya bırakıp eline de bir kap dolusu sarhoş edici içecek koyarlar. Bütün eşyalarını bu eve yerleştirip, sonra onu da içeri koyarlar. Sonra üzerine bir ev daha inşa edip üzerine çamurdan bir kubbe yaparlar.

Ölenin ne kadar atı varsa, mezarının yanında öldürür ve oturup etleri yerler. Atların kafasını, tırnaklarını, postunu ve kuyruğunu tahtadan direklere asıp "Bunlar onu cennete götürecek atlar" derler.

Eğer ölen bir kahramansa ve çok düşman öldürmüşse öldürdüğü düşman sayısı kadar heykel yapıp mezarının üzerine koyarlar ve "Bunlar cennette ona hizmet edecek askerler" derler.

Bazen atları öldürmeyi bir iki gün ertelerler ve içlerindeki yaşlılardan biri gelip "Ölüyü rüyamda gördüm ve bana, 'İşte beni görüyorsun. Yanımdakiler benden uzaklaştılar. Ayaklarım onlara yetişemeyecek kadar yorgundu. Onlardan geride kaldım ve yalnızım' dedi." diye onları ayaklandırır. Böylece insanlar atları keserek mezarın üstüne asarlar. Bir iki gün sonra aynı yaşlı adam gelir ve "Ölüyü rüyamda gördüm ve bana 'Huzura kavuştuğumu aileme haber ver' dedi." der.

Bu şekilde yaşlı adam Oğuzları korumuş olur. Çünkü aksi takdirde ölen adamın atlarına el koymak isteyebilirler.[1]

Uzun süre Türklere ait topraklarda seyahat ettik. Bir sabah Türklerden biriyle karşılaştık. Çirkin bir tipi, kirli bir görünüşü, hilekâr tavırları vardı. "Durun!" dedi ve tüm kafile emrine itaat edip durdu. "İçinizden tek bir kişi bile devam edemez" dedi. "Biz Kudarkin'in dostuyuz" dedik. Gülmeye başladı ve "Kudarkin de kim oluyor. Onun sakalına tüküreyim ben" diye yanıt verdi.

Bu lafa kimse söyleyecek bir şey bulamadı, fakat sonra Türk "bekend", yani Harizm dilinde "ekmek" dedi. Ona birkaç somun ekmek verdim. Onları aldı ve "Gidebilirsiniz. Size acıdım" dedi.

Ordunun lideri Etrek ibn el-Katagan'ın bölgesine geldik. Bize Türk çadırları kurdu ve kalmamıza izin verdi. Hizmetçileri ve malı mülküyle oldukça büyük bir mekânı vardı. Kesmemiz için koyun ve binmemiz için de at bıraktı. Türkler onun en iyi süvarileri olduğunu söylerlerdi. Bunun doğru olduğunu bizimle at üstünde yarıştığı bir gün anladım. At üstünde giderken üzerimizden bir kartal uçtu ve o yayını çekip atı kuşun altında tutarak nişan aldı ve kartalı yere indirdi.

Ona Merv'den bir takım elbise, kızıl deriden çizmeler, işlemeli kumaştan palto, beş tane de ipekten kaftan sundum. Övgü dolu sözlerle hediyeleri kabul etti. Bu onur verici kıyafetleri giymek için üzerindeki işlemeli kaftanı çıkardı. İçine giydiği giysinin aşınmış ve pis olduğunu gördüm. Bıyığını da olduğu gibi kesince hadım edilmiş harem ağasına benzemişti,

(1) İnsanların gelenekleri yanında bu geleneklerin güçlenmesinde rol oynayan mekanizmaları da göz önüne aldığı için, İbn-i Fadlan'ın ateşli bir hayranı olan Farzan bu paragraf hakkında modern bir antropoloğun duyarlılığını yansıtıyor. Önemli bir liderin ölünce atlarının da öldürülmesi modern anlamda ölüm vergileriyle eşdeğer sayılabilir. Sonuçta bu, aile içindeki miras paylaşımını dengede tutuyor. Dinin gereği olsa da günümüzde geçerli olması dışında bu toplumda yaygın bir hareket sayılamaz. İbn-i Fadlan bunun yerleştirilmek istenmesine karşı çıkıyor.

ama yine de gördüğüm kadarıyla o içlerindeki en iyi süvariydi.

Bu güzel hediyelerle onun dostluğunu kazanacağımızı umuyordum, ama öyle olmadı.

Bir gün kendine yakın liderler Tarhan, Yanal ve Gliz'i yanına çağırdı. Tarhan içlerinde en etkili olanıydı; kör, topal ve eli sakattı. Sonra onlara "Bunlar Arap Sultanı'nın Saka Kralı'na gönderdiği haberciler ve size danışmadan geçmelerine izin veremezdim" dedi.

Sonra Tarhan konuştu. "Bu daha önce karşılaşmadığımız bir durum. Biz ve atalarımız burada olduğundan beri topraklarımızdan hiçbir Sultan elçisi geçmedi. Sultan'ın bize bir oyun oynadığını düşünüyorum. Bu adamları gerçekte Hazarları bize karşı kışkırtmak için gönderdi. En iyisi bu elçileri baltayla ikiye ayırıp neleri varsa el koymak."

Bir diğeri ise "Hayır, neleri varsa alıp onları çırılçıplak bırakalım, böylece geldikleri gibi giderler" dedi.

Ve bir diğeri de "Hayır. Hazarlarda esirlerimiz var, bu yüzden onları kurtarmaları için serbest bırakmalıyız bunları" dedi.

Kendi aralarında bu konuları yedi gün boyunca konuştular ve bu arada biz neredeyse ölmek üzereydik. Sonunda yolu açıp geçmemize izin verdiler. Tarhan'a bir onur kıyafeti olarak Merv'den bir kaftan ve ayrıca biber, darı ve biraz da ekmek verdik.

Bagindi Nehri'ne ulaşana kadar ilerledik. Orada deve derisinden yapılmış deri kayıklarımızı alıp malları Türk develerine yükledik. Her kayık hazır olunca beş, altı ya da dört kişilik gruplar kayıklara yerleşti. Ellerindeki ağaç dallarını kürek gibi kullanarak akıntıyla birlikte aşağıya doğru ilerlediler. Sonunda karşıya geçtik. Atlara ve develere gelince, onlar da yüzerek karşıya geçtiler.

Bir nehri geçerken herkesten önce silahlarıyla bir grup askerin karşıya geçmesi kesinlikle şart. Böylece olası bir Baş-

kırt saldırısına karşı kafilenin geri kalanını nehri geçerken koruyacak bir güvenlik kalkanı oluşturulmuş olur.

Böylece Bagindi Nehri'ni ve yine yolumuz üzerindeki Gam Nehri'ni geçtik. Sonra da yine büyük nehirler olan Odil, Adin, Vars ve Ahti'yi.

Ve Peçeneklere ulaştık. Bunlar deniz gibi durgun bir göl kenarına yerleşmişlerdi. Peçenekler koyu esmer tenli, güçlü insanlardır ve sakallarını tıraş ederler. Oğuzlara göre daha fakirdirler; çünkü Oğuzlar arasında 10.000 atı ve 100.000 koyunu olanlar gördüm. Fakat Peçenekler fakirdi ve biz de onlarla sadece bir gün kaldık.

Oradan ayrıldıktan sonra Gayih Nehri'ne geldik. Bu, gördüğümüz en uzun, geniş ve akıntılı nehirdi. Deri kayıkların nasıl alabora olduğuna ve içindekilerin nasıl boğulduğuna tanık oldum. Çoğu kişi kayboldu, develer ve atların çoğu da boğuldu. Nehri zorlukla geçtik. Sonra birkaç gün daha ilerleyip Gaha, Azhn, Bagag, Smur, Knal, Suh ve Kiglu nehirlerini geçtik.

> *Yakut elyazması Fadlan'ın Başkırtlarla geçirdiği günlerle ilgili açıklamalar içerir. Bilim adamları bu metinlerin otantik havasını sorguluyorlar. Asıl açıklamalar karşılaşılan kabile şeflerinin ya da önemli kişilerin sıralandığı oldukça uzun ve sıkıcı metinler. İbn-i Fadlan gibi durmak yorulmak bilmeden her şeyi araştıran bir gezginin ise Başkırtları uğraşmaya değmeyecek bir ırk olarak görmesi oldukça şaşırtıcı.*

Sonra Başkırt topraklarından ayrılıp Germsan, Urn, Urm, Vtig, Nbasn ve Gavsin nehirlerini geçtik. Bu nehirler arasında ise iki, üç ya da dört günlük bir mesafe vardı.

Daha sonra ise Volga Nehri kıyılarında başlayan Bulgar topraklarına vardık.

Kuzeyliler ile İlk Temas

KUZEYLİLERİN EŞYALARIYLA GELİP VOLGA NEHRİ KIYILARINA[1] nasıl kamp kurduklarını kendi gözlerimle gördüm. Hiç bu kadar büyük insanlar görmemiştim. Çınar ağaçları kadar uzun boylan ve kıpkırmızı yüzleri var. Ne iç gömleği ne de kaftan giyiyorlar, ama erkekler tek omza atılan ve böylece bir eli serbest bırakan kalın kumaştan bir elbise giyerler.

Her kuzeyli bir balta, hançer ve kılıç taşır. Bunlar olmadan ortalıkta görünmezler. Kılıçları Frenk yapımı olup geniştir ve kıvrımlı çizgiler taşır. Her erkeğin parmak uçlarından boynuna kadar ağaçlar, canlılar ve diğer şeylerin resimlerinden dövmeleri vardır.

Kadınlar ise kocalarının varlığına göre demir, bakır, gümüş ve altından bir kese taşırlar. Üzerinde de yine göğüslerine takılmış bir halkanın ucunda bir hançer vardır. Boyunlarına ise altın veya gümüşten halkalar takarlar.

Tanrı'nın yarattığı en pis ırklardır. Tuvalet ihtiyaçlarından sonra kendilerini temizlemez ya da yıkamazlar. Eşekler gibi yaşarlar.

Kendi ülkelerinden gelip büyük bir nehir olan Volga'da gemilerini demirlerler ve nehir yatağı boyunca büyük, tahtadan evler inşa ederler. Her evde az çok on, yirmi kişi yaşar. Her erkeğin etrafında satışa çıkardığı güzel kızlarla oturduğu

(1) Aslında İbn-i Fadlan bu kuzeyli kolonisinden "Ruslar" diye bahsediyor. Metinde İskandinavyalılardan bazen kendi kabilelerinin adıyla bazen de "Viangalılar" olarak bahsediyor. Tarihçiler şimdi bu terimi Bizans'ta saray muhafızlığı yapan Norveçli korsanlar için kullanıyorlar. Karışıklığı önlemek için bu çeviride "Kuzeyli" ve "Norveçli" terimleri ayrı ayrı kullanılıyor.

bir koltuğu vardır. Bir arkadaşı varken onlarla ilgilenmiyormuş gibi görünür. Bazı zamanlar ise öbürlerinin gözü önünde birkaçıyla birden birlikte olur.

Her an bir tüccar, kız almak için eve girip ev sahibini kızla sarmaş dolaş görebilir ve adam istediğini tamamen alana kadar kızı bırakmaz. Bunda garipsenecek hiçbir şey yoktur.

Her sabah bir köle kız gelip efendisinin önüne bir leğen su bırakır. Adam elini yüzünü yıkayıp saçlarını kabın içinde yıkar. Sonra da burnunu temizleyip bütün pisliği kabın içine bırakır. İşi bitince kız leğeni yanındaki adama götürür ve o da aynı şeyleri yapar. Sonra leğeni birinden diğerine taşımaya devam eder, ta ki evdeki herkes burnundaki pisliği kabın içine atıp yüzünü ve saçlarını yıkayana dek.

Bütün bunların Kuzeyliler arasında normal olduğunu kendi gözlerimle gördüm. Onlarla karşılaştığımız günlerde bu dev adamlar arasında bir huzursuzluk vardı.

Şefleri Wyglif hastalanmıştı ve kamptan uzakta bir hasta çadırına yerleştirilmişti. Sadece su ve ekmek bırakılmıştı. Kimse ona yaklaşmıyor ya da onunla konuşmuyordu. Köleler bile ona bakmıyordu, çünkü Kuzeyliler bir hastanın kendi gücüyle iyileşmesi gerektiğini düşünüyorlardı. Çoğu Wyglif'in iyileşip aralarına dönemeyeceğini ve öleceğini düşünüyordu.

İçlerindeki soylu gençlerden biri olan Buliwyf yeni liderleri olarak seçilmişti, fakat hasta lider hâlâ hayattayken başa geçemezdi. Biz geldiğimiz sırada süregelen kargaşanın ve huzursuzluğun nedeni buydu. Yine de Volga'da yerleşmiş bu insanlar arasında ne bir üzüntü ne de ağlama vardı.

Kuzeyliler misafir ağırlamaya çok önem verirler. Her konuğu sıcak ve misafirperver bir tavırla karşılar, yiyecek ve giyecek verirler. Soylular adeta bunun için yarışırlar birbirleriyle. Buliwyf daha yokken kafilemize büyük bir ziyafet verildi. Sonra o da geldi ve uzun boylu, kuvvetli; derisi, saçları ve sa-

kalı bembeyaz bir adam olduğunu gördüm. Bir lider havası vardı onda.

Ziyafette yemekler ve içecekler çeşit çeşitti; insanlar kahkaha ve eğlence doluydu. Böyle rezil bir ortamda bir kontun köle bir kızla herkesin gözü önünde eğlenmesi normal bir şeydi.

Bunu görünce başımı çevirip "Tanrım, sen affet!" dedim ve Kuzeyliler bana güldüler. Biri "Tanrı böyle zevklerin açıkça yaşanmasından hoşlanır" dedi. Ve dedi ki "Siz Araplar yaşlı kadınlar gibisiniz. Hayata tanık olmak dizlerinizi titretiyor."

Ben de "Ben burada misafirinizim ve Allah bana doğru yolu gösterecektir" dedim.

Bu onları daha da güldürdü, fakat nedenini anlayamadım.

Kuzeylilerin geleneğinde savaşa büyük değer verilir. Bu dev adamlar durmaksızın savaşırlar ve ne kendi içlerinde ne de kendileri gibi diğer kolonilerle hiçbir zaman barış içinde olamazlar. Savaş ve kahramanlıkla ilgili şarkılar söyler ve bir askerin ölümünün en yüksek şeref olduğuna inanırlar.

Buliwyf'in verdiği bir ziyafette içlerinden biri savaş ve kahramanlıkla ilgili bir şarkı söyledi ve pek kimse eşlik etmese de herkes bundan çok hoşlandı. Kuzeylilerin etkili içkisi az sonra onları hayvanlara çevirdi. Şarkının ortasında naralar yükseldi ve iki sarhoş savaşçı arasında bir kavga başladı. Ozan bütün bunlar olurken şarkıya ara bile vermedi. Yüzüne sıçrayan kanları şarkıya ara vermeden sadece silmekle yetindi. Bu beni oldukça etkiledi doğrusu.

Sonunda olanlar oldu ve diğerleri kadar sarhoş olan Buliwyf onlar için bir şarkı söylememi istedi. Oldukça ısrarlıydı. Onu kızdırmamak için Kuran'dan bir bölüm okudum ve çevirmen de söylediklerimi kendi dillerine çevirdi. Beni de ancak kendi ozanları kadar beğendiler. Ve sonra Allah'tan kutsal söz-

lerini bu şekilde kullandığım için beni affetmesini diledim. Tabii bir de çeviri için[2], ki o da oldukça düşüncesizce yapılmıştı. Çünkü çevirmenin kendisi de sarhoştu.

Kuzeylilerle iki gün kaldık. Sabah ayrılmayı planlıyorduk ki çevirmen bize şef Wyglif'in öldüğünü haber verdi. Ben de olanlara tanık olmak istedim.

Önce onu mezara yerleştirip üzerine bir çatı inşa ettiler. Giysilerini kesip dikmeleri ise on gün[3] aldı. Ayrıca mallarını bir araya getirip üçe ayırdılar. Birincisi ailesine verildi, ikincisi dikilen kıyafetler için harcandı, üçüncüsü ise bir kızın kendini ölüme terk edip efendisiyle gömüleceği gün gerekli olan kuvvetli içkiler için harcandı.

Önceden dediğim gibi delicesine şarap tüketiyorlar, gece gündüz içiyorlar. Hatta elinde bir kadehle ölenlerin sayısı da az değil.

Wyglif'in ailesi onun emrindeki kızlara ve hizmetçilere "Hanginiz onunla birlikte ölecek" diye sordu. Sonra içlerinden biri "Ben" diye cevapladı. Bu kelimeyi söylediği andan itibaren özgür değildi. Vazgeçmeye kalksa bile izin verilmezdi.

Bu kızın refakatine ona göz kulak olmaları için iki kız daha verildi. Nereye gitse onunla geliyor, gerekirse ayaklarını

(2) Araplar Kur'an'ın tercümesinde her zaman zorlanmışlardır. En eski şeyhler kutsal kitabın tercüme edilemeyeceğini savunuyorlardı, bu açıkça dini bir emirdi. Fakat bunu deneyen herkes aynı nedende birleşiyor: Arapça çok dar kapsamlı bir dil ve Kur'an da şiirsel bir anlatımla, hatta daha da yoğun anlam içeren şekilde oluşturulmuş. (Orijinal Arapça'nın güzelliği ve çarpıcılığına söyleyecek lafımız yok.) Bu metne edebi bir anlam katmanın zorluğu çevirmenleri, eserlerinin giriş kısmına uzun ve küçük düşürücü özürlerle başlamaya itiyor.

Aynı zamanda İslam, dinamik ve yayılan bir düşünce tarzı ve onuncu yüzyıl da bu yayılmanın en çok olduğu dönemdir. Bu yayılmacılık kaçınılmaz olarak beraberinde İslam'ı yeni kabul edenlerin kullanması için çevirileri de gerekli kıldı. Ve çeviriler yapıldı, ama hiçbir zaman Arapların çıkış noktasıyla olmadı bu.

(3) Bu, sıcak iklimden gelen bir Arap için başlı başına şaşırtıcı bir şeydi. Müslümanlıkta ölüler kısa bir cenaze töreni, yıkama ve duadan sonra mümkünse aynı gün bir an önce gömülür.

bile onlar yıkıyordu. İnsanlar ölüyle ilgileniyorlardı; elbiselerini dikiyor, ihtiyaçlarını hazırlıyorlardı. Bu dönem boyunca kız kendini içkiye ve şarkılara verdi. Neşe doluydu.

Bu sırada bir sonraki kral ya da şef olacak Buliwyf kendine Thorkel adında bir rakip buldu. Onu tanımıyordum, ama çirkin ve rezil bir adamdı. Kırmızı suratlı, kara biriydi ve tek başına şef olmak istiyordu. Bütün bunları çevirmenden öğrendim, çünkü cenaze hazırlıklarında geleneklere aykırı bir şey olduğunu gösteren bir belirti yoktu.

Wyglif'in ailesinden olmadığı için Buliwyf hazırlıkları yönetmiyordu, çünkü cenaze töreninin hazırlanması ailenin göreviydi. Buliwyf genel eğlence ve kutlamalara katıldı, ama krallık ünvanını gösterecek bir tavrı olmadı. Bir tek gece ziyafetinde kral için ayrılmış olan yüksek tahta oturdu.

Oturma şekli ise şöyleydi: Bir Kuzeyli gerçekten kral olduğunda masanın başında taştan kolları olan büyük, taştan bir sandalyede oturur. Wyglif'inki böyle bir sandalyeydi, fakat Buliwyf bu sandalyeye normal bir insanın oturacağı şekilde oturmadı. Bunun yerine sadece tek kolun üzerine oturdu. Çok sarhoşken de ya sandalyeden düşüyor ya da katıla katıla gülüyordu. Geleneğe göre Wyglif gömülene kadar tahta oturamazdı.

Bu sırada Thorkel planlar kuruyor ve diğer kontlarla görüşüyordu. Benim de bir sihirbaz ya da büyücü olduğumdan şüphelendiklerini öğrendim ve bu beni çok rahatsız etti. Bu hikâyelere inanmayan çevirmen bana, Thorkel'in benim Wyglif'in ölümüne ve Buliwyf'in yeni şef olmasına sebep olduğumu düşündüğünü söyledi. Fakat benim bunlarla hiçbir ilgim yoktu.

Birkaç gün sonra kendi kafilemle İbn-i Bastu, Tekin ve Bars'la yola çıkmak istiyordum, ama buna izin vermediler. Her zaman yanlarında olan hançerleriyle bizi tehdit edip cenaze törenine kadar kalmamızı istediler ve biz de kaldık

Wyglif ve kızın yakılacakları gün geldiğinde ölünün ge-

misini nehir kenarına çektiler. Dört tarafı dallarla, odunlarla ve insan şeklinde büyük tahtadan şekillerle çevrildi.

Bu arada insanlar anlamadığım şeyler mırıldanarak bir oraya bir buraya dolaşmaya başladılar. Kuzeylilerin kulağa hoş gelmeyen ve anlaşılması zor bir dilleri vardı. Ölü şef biraz ötede mezarında yatıyordu, henüz onu oradan almamışlardı. Sonra bir sedir getirip gemiye yerleştirdiler ve üzerini altından Yunan kumaşları ve aynı maddeden yastıklarla kapladılar. Sonra Ölüm Meleği dedikleri yaşlı ve çirkin bir kadın gelip kişisel eşyalarını sedirin üzerine bıraktı. Kıyafetlerin dikilmesiyle ilgilenen ve ayrıca kızı da kurban edecek olan oydu. Onu kendi gözlerimle gördüm. Kara, kaba sabaydı ve aşağılık bir yüz ifadesi vardı.

Mezara gelince çatıyı kaldırıp ölüyü dışarı çıkardılar. Ölünün bu ülkenin soğuk havası yüzünden biraz kararmış olduğunu gördüm. Mezarda yanına güçlü içkiler ve meyveler bırakmışlardı ve bunları da dışarı çıkardılar. Rengi dışında Wyglif pek değişmemişti.

Buliwyf ve Tharkel tören boyunca yan yana durdular ve birbirlerine dostça davrandılar, fakat samimi olmadıkları her hallerinden belliydi.

Ölen kral Wyglif şimdi takımlarının, çizmelerinin ve altın kumaştan kaftanının içindeydi. Başına da yine altın kumaştan, kürklü bir başlık geçirilmişti. Sonra onu gemideki çadıra taşıdılar ve yastıklarla desteklenmiş süslü sedire yatırdılar. Getirdikleri güçlü içkileri ve meyveleri de yanına yerleştirdiler.

Sonra bir köpek getirip ikiye böldüler ve gemiye attılar; bütün silahlarını yanı başına bıraktılar. İki tane atı da hayvanlar ter içinde kalana dek kovaladılar. Sonra da Buliwyf birini kılıcıyla öldürdü, diğerini de Thorkel. İkisini kılıçlarıyla doğrayıp parçaları da gemiye fırlattılar Buliwyf kendine düşen atı daha yavaş öldürdü. Bunun izleyenler için bir önemi vardı sanırım, ama anlamını bilmiyordum.

İki boğa kesilip parçaları gemiye atıldı. Son olarak bir horozla tavuk getirip kestiler ve onları da içeri fırlattılar.

Kurban edilecek kız da bu arada ortalıkta dolaşıyor, çadırlara girip çıkıyordu. Çadırdakiler ona "Efendine söyle. Her şeyi ona olan sevgimizden yaptık" diyorlardı.

Artık öğleden sonra olmuştu. Kızı, inşa ettikleri kapı şeklindeki bir yapıya götürdüler. Adamlar kızı ellerinin üzerinde kapının üzerine kaldırdılar, kız kendi dillerinde bir şeyler söyledi ve yere indirdiler. Sonra yine kaldırdılar ve o da aynı şeyi yaptı; sonra onu aşağıya indirdiler ve üçüncü kez kaldırdılar. Sonra ona bir tavuk verdiler ve o da kafasını kesip içeriye attı.

Çevirmene ne yaptığını sordum, o da şöyle anlattı: "Birincisinde 'İşte annemle babamı görüyorum' dedi. İkincisinde 'Şimdi ölmüş akrabalarımı otururken görüyorum' dedi. Üçüncüsünde 'İşte efendim Cennet'te oturuyor. Cennet çok güzel ve yemyeşil. Yanında adamları ve çocukları var. Beni çağırıyor beni ona götürün' dedi."

Sonra onu gemiye götürdüler. Burada iki bileziğini çıkarıp onları Ölüm Meleği denen ve onu öldürecek olan kadına verdi. Ayrıca iki bilekliğini de Ölüm Meleği'nin kızları olan iki hizmetçiye verdi. Sonra onu gemiye aldılar, ama henüz çadıra sokmadılar.

Bu sırada adamlar ellerinde kalkanlar ve uzun sopalarla gelip ona kuvvetli bir içki verdiler. Kız içkiyi alıp hepsini bir dikişte bitirdi ve şarkı söylemeye başladı. Çevirmenin dediğine göre "Bununla sevdiklerimden ayrılıyorum" diyordu. Sonra bir kadeh daha verdiler ve onu da bitirip uzun bir şarkı tutturdu. Yaşlı kadın ona oyalanmadan kadehi bitirip efendisinin yattığı çadıra girmesini söyledi.

Bana öyle geliyor ki kız bu ana kadar iyice sersemlemişti.[4] Tam çadıra girmek üzereydi ki, o cadı kadın kızı başından

(4) Ya da belki de "delirmişti" Latin el yazmaları *cerritus yazar, fakat Yakut'un Arapçası ..... diyor. "şaşırmış" ya da "gözleri kamaşmış"*

tuttuğu gibi içeriye itti. Bu arada adamlar ellerindeki sopalarla kalkanlara vurmaya başladılar. Böylece kızın çığlıklarını da bastırmış oluyorlar, diğer kızların bundan korkup ileride efendileriyle ölmekten kaçınmalarına engel oluyorlardı.

Çadıra kadar onu altı adam izledi ve her biri sırayla onunla cinsel ilişkiye girdi. Sonra onu efendisinin yanına yatırdılar. Bu arada iki adam ayaklarını, ikisi de ellerini tutuyordu sıkıca. Ölüm Meleği denen yaşlı kadın kızın boynuna bir ip bağladı ve ipin iki ucunu çekmeleri için diğer iki adama verdi. Sonra keskin bir hançeri tam kalbine sapladı ve derine doğru soktu. Bu arada iki adam kız ölene kadar onu iple boğdular.

Daha sonra Wyglif'in akrabaları gelip birer yanan tahta parçası alıp çıplak bir halde gemiye yaklaştılar ve bir kez bile bakmadan gemiyi ateşe verdiler. Cenazenin etrafındaki odun yığını alev alev yanıyordu ve gemi, çadır, adam, kız, diğer her şey parlak alevlerin içinde kayboldu.

Yanımdaki bir adam çevirmene bir yorum yaptı. Çevirmene adamın ne söylediğini sordum ve o da şöyle dedi: "Siz Araplar aptal olmalısınız. En sevdiğiniz, en değerli adamlarınızı toprağa gömüp sürüngenler ve böceklere yem yapıyorsunuz. Oysa biz onları bir anda yakıyoruz ve bir an önce cennete gitmelerini sağlıyoruz."

Ve gerçekten de bir saat geçmeden gemi, odunlar ve kız, adamla birlikte yanıp kül olmuştu.

Kuzeylilerin Cenazesinin Sonu

BU İSKANDİNAVYALILAR BİRİNİN ÖLÜMÜNE ÜZÜLMENİN ANLAMSIZ olduğunu düşünürler. Fakir bir adam ya da bir köle umurlarında bile olmaz, hatta bir şefin ölümü bile üzüntü ve gözyaşı doğurmaz. Daha şef Wyglif'in cenaze töreninin akşamı Kuzeylilerin kampında büyük bir ziyafet vardı.

Yine de bu barbarların arasında tuhaf bir şeyler olduğunu seziyordum. Çevirmene danıştım, o da bana "Bu, Thorkel'in planı. Senin öldüğünü görmek istiyor, sonra da Buliwyf'ten kurtulacak. Bazı kontların desteğini almış, ama her evde ve her grupta karmaşa var" dedi.

Haliyle, oldukça huzursuz bir şekilde "Ama benim bu olanlarla bir ilgim yok ki! Ne yapmalıyım" diye sordum.

Çevirmen bana kaçabilirsem kaçmamı, ama eğer yakalanırsam bu, suçlu olduğumun bir kanıtı sayılacağından hırsız muamelesi göreceğimi söyledi. Hırsızlara ise şöyle davranılıyor: Kuzeyliler onu kalın bir ağacın yanına götürüp güçlü bir ipe bağlıyorlar ve adamı asıp, rüzgâr ve yağmurdan paramparça olana kadar orada bırakıyorlar.

İbn-el-Katagan'ın elindeyken ölümden zor kurtulduğumu hatırlayınca, eskisi gibi davranmayı tercih ettim. Yani onlar gitmeme izin verene kadar Kuzeylilerle kalacaktım.

Çevirmene Buliwyf ve Thorkel'in gözüne girebilmek ve gidişimi kolaylaştırabilmek için onlara ne gibi hediyeler sunmam gerektiğini sordum. Bana, ikisine birden hediye sunamayacağımı, zaten hâlâ kimin şef olacağına karar verilmediğini söyledi. Bunun en fazla bir gün, bir gece içinde belli olacağını da ekledi.

Şu da bir gerçek ki, Kuzeylilerin eski şef öldüğünde yeni liderin nasıl seçileceği konusunda belli bir kuralları yok. Silah gücü oldukça önemli, ama askerlerin, kontların ve soyluların bağlılıkları da şart. Bazı durumlarda yönetimi tek başına ele geçiren olmaz. İşte bu da öyle durumlardan biri. Çevirmen bana bir fırsatını kollamamı ve bu arada da dua etmemi söyledi. Ben de öyle yaptım.

Bu arada Volga Nehri'nde korkunç bir fırtına başladı. Şiddetli yağmur ve sert rüzgârlar tam iki gün sürdü ve fırtınadan sonra toprağı soğuk bir sis kapladı. O kadar kalın ve beyazdı ki, insan on adım ilerisini göremiyordu.

Ne gariptir ki dünyada hiçbir şeyden korkmayan bu dev Kuzeyli askerler fırtınadan sonra gelen sisten korkuyorlar.

Bu soyun erkekleri korktuklarını birbirlerinden bile saklamaya çalışırlar. Savaşçılar gülüp eğlenir ve normalin üzerinde tepki verirler. Yine de bütün bunlar tam tersini ispatlar. Saklamaya çalışmaları çocukçadır ve gerçeği görmekten hep kaçınırlar. Yine de kamp boyunca dualar edip tavuk ve horozları kurban ederler. Biri bunun nedenini sorarsa da "Uzaktaki ailemin güvenliği için kurban ediyorum.", "Yaptığım ticaretin başarısı için kurban ediyorum", "Ailemin geçmişteki ölmüşlerinin onuruna kurban ediyorum" ya da daha pek çok sebep söyleyecek ve sonunda "Bir de sisin kalkması için" diye de ekleyeceklerdir.

Böyle güçlü ve savaşçı insanların birdenbire bu kadar korkak olmaları bana çok garip geliyordu. Ayrıca sisin mantıklı bir korku nedeni sayılması da benim için açıklanamaz bir şeydi.

Bir insan rüzgârdan, kum fırtınalarından, selden, yer sarsıntılarından, gök gürültüsü ya da yıldırımdan korkabilir dedim çevirmene, çünkü bütün bunlar bir insanı yaralayabilir, hatta öldürebilir ya da malına zarar verebilir. Fakat sis ve toz bulutlarının hiçbir zarar vermeyeceğini de söyledim. Çünkü bunlar en az değişime yol açan olaylardır.

Çevirmen bana bir denizcinin inançlarını taşımadığımı söyledi. Pek çok Arap denizcinin Kuzeylilerin sis ve toz bulutlarına yakalanma konusunda duyduğu huzursuzluğu[1] paylaştığını söyledi. Ayrıca bütün deniz gezginlerinin sisli ve puslu havalardan endişe duyduğunu, çünkü bu şartlarda suda seyahat etmenin riskli hale geldiğini de belirtti.

Bunun mantıklı olduğunu, fakat sis, suyu değil de karayı kapladığında korkmanın anlamsız olduğunu söyledim. Çevirmen bana "Ne zaman olursa olsun sisten hep korkulur" diye yanıt verdi ve Kuzeylilere göre denizde ya da karada olmasının bir şeyi değiştirmediğini söyledi.

Sonra bana Kuzeylilerin gerçekte sisten o kadar da korkmadığını söyledi. Kendisinin de korkmadığını ekledi. Bunun sadece zararsız etkileri olan küçük bir olay olduğunu düşünüyordu. "Sisle gelen eklem yerindeki önemsiz bir ağrı gibi, ama daha fazla önemli değil" dedi.

Bu bana çevirmenin sis konusunda diğerlerine oranla daha ilgisiz olduğunu gösterdi.

Belli ki sis kalkmayacaktı. Akşama doğru biraz dağılmış ve incelmişti. Güneş gökyüzünde bir halka şeklindeydi, fakat o kadar zayıftı ki ışığa doğrudan bakabiliyordum.

Aynı gün Kuzeylilerin kendi ırklarından bir soyluyu taşıyan sandal geldi. İnce sakallı, genç bir adamdı, sadece küçük bir hizmetçi, köle grubuyla seyahat ediyordu ve içlerinde hiç kadın yoktu. Onun bir tüccar olmadığını anlamıştım, çünkü bu bölgedeki Kuzeyliler genelde hep kadın satarlardı.

Aynı ziyaretçi sandalını sahile çekti ve gece inene kadar orada bekledi. Yabancı biri olmasına rağmen kimse yanına gelip ona selam vermedi. Çevirmen bana "O Buliwyf'in akrabası ve gece ziyafette ağırlanacak" dedi.

"Neden gemisinde kalıyor" diye sordum.

(1) İlginçtir ki hem Arapçada, hem de Latincede bu "hastalık" olarak geçer.

"Sis yüzünden" dedi çevirmen. "Geleneğe göre uzun saatler görünür bir yerde beklemeli. Böylece herkes onu görür ve sisle gelen bir düşman olmadığını anlar." Çevirmen bunu bana oldukça çekingen bir tavırla söyledi.

Gece ziyafette genç adamın salona girdiğini gördüm. Burada oldukça sıcak bir tavırla ve şaşkınlıkla karşılandı, özellikle de Buliwyf tarafından. Sanki adam yeni gelmiş ve saatlerdir geminin yanında beklemiyormuş gibi davrandı. Birkaç selamlaşmadan sonra genç adam Buliwyf'in de ilgiyle izlediği ateşli bir konuşmaya başladı. Buliwyf ne içki içti ne de köle kızlarla ilgilendi. Sadece sessizce, yüksek sesle konuşmakta olan genç adamı dinledi. Hikâyenin sonunda genç neredeyse gözyaşlarına boğulacaktı ve ona bir kadeh içki verildi.

Ne söylediğini sordum tercümana. Cevabı şöyle oldu: "Bu adam Wulfgar. Kuzey'de büyük bir kral olan Rothgar'ın oğlu. Buliwyf'in akrabası ve bir kahramanlık görevi için onun desteğine ihtiyacı var. Wulfgar'ın dediğine göre uzak ülkede insanlar korku ve şiddet içindeler. İnsanlar baş edemeyecek kadar güçsüz. Buliwyf'ten uzak ülkeye gidip ülkeyi, insanları ve babası Rothgar'ın krallığını kurtarmasını istiyor."

Bunun nasıl bir şiddet olduğunu sordum çevirmene "Söyleyebileceğim bir adı yok."[2] dedi. Diğer Kuzeyliler gibi o da Wulfgar'ın sözlerinden oldukça rahatsız olmuş görünüyordu. Buliwyf'in koyu ve kederli yüz ifadesini görünce tercümana işin detaylarını sordum.

---

(2) Çeviri zorlukları bu cümlede de ortaya çıkıyor. Orijinal Yakut Arapçası diye yazıyor ve bu, "İsmini söyleyemem" demek. Xymos elyazması bu cüret etmek fiilini kullanıyor. Bu da "Buna bir ad koyamam" demek oluyor ki, bu da çevirmenin İsveççe dışında bir dilde buna bir karşılık bulamadığı anlamına geliyor. Tercümanın ayrıntılı açıklamalarını da içeren Razi el yazması edere fiilini kullanıyor, ve bu "Size açıklayabileceğim bir isim yok" anlamına geliyor. Bu, daha doğru bir tercümedir. Kuzeyliler bu kelimeyi lanet getirir diye söylemekten korkarlar. Latince'de edere "hayat vermek", "çağırmak" ya da "ortaya çıkarmak" anlamını da çağrıştırıyor. Sonraki paragraflar da bu anlamı doğruluyor.

Çevirmen bana "Adını söylemek yasak, bu yüzden söyleyemem. Adını çağırmak şeytanları da çağırabilirmiş" dedi. Bu konuları konuşurken bile korku içinde olduğunu gördüm. Rengi bile kaçmıştı. Bunu fark edince soru sormayı bıraktım.

Yüksek taştan tahtında oturan Buliwyf sessizdi. Kontlar, kralın emrindekiler, köleler ve hizmetçiler de sessizdi. Salonda hiç kimse konuşmuyordu. Haberci Wulfgar hepsinin önünde başını öne eğmiş duruyordu. Neşeli ve deli Kuzeylileri hiç bu kadar durgun görmemiştim.

Sonra salona Ölüm Meleği denen o yaşlı kadın girdi ve Buliwyf'in yanına oturdu. Çantasından insana mı, hayvana mı ait olduğunu bilemediğim kemikler boşaltıp bunları yere yaydı ve bir şeyler mırıldanarak ellerini kemiklerin üzerinde gezdirdi.

Kemikler bir araya toplanıp tekrar yayıldı ve bu işlem bir sürü sihir sözcüğüyle devam etti. Nihayet kemikler son bir kez toplandı ve kadın Buliwyf'le konuştu.

Çevirmene kadının ne dediğini sordum, ama o beni dikkate almadı.

Sonra Buliwyf kalktı ve içki dolu kadehini kaldırıp kontlara ve savaşçılara uzunca bir konuşma yaptı. Savaşçılar sırayla yerlerine geçip yüzlerini ona döndüler, ama hepsi ayakta durmuyordu. Ben on bir tane saydım. Buliwyf de bundan memnun kaldığını belli ediyordu.

Bu arada Thorkel'in olanlardan çok daha memnun olduğunu ve bir lider tavrı takındığını gördüm. Buna rağmen Buliwyf birkaç dakika önce düşman olsalar da, şimdi ona pek aldırmıyor, herhangi bir nefret ya da kızgınlık belirtisi göstermiyordu.

Sonra Ölüm Meleği beni işaret edip bir şeyler mırıldandı ve salonu terk etti. Sonunda tercümanım konuştu ve "Tanrılar Buliwyf'in burayı her şeyini geride bırakarak terk etmesini ve bir kahraman gibi davranıp Kuzey'den gelen tehditlere karşı

savaşmasını istiyorlar. Bu doğru ve yanına on bir tane savaşçı da almak zorunda. Ve seni de tabii" dedi.

Ona Bulgarlara bir görev için gönderildiğimi ve gecikmeden Halife'nin emirleri doğrultusunda hareket etmem gerektiğini söyledim.

"Ölüm Meleği söyledi" dedi çevirmenim. "Buliwyf'in grubu on üç kişi olmalı ve bunlardan biri Kuzeyli olmamalı. Bu yüzden de on üçüncü sensin."

Bir savaşçı olmadığımı ileri sürdüm. Bu kaba insanları etkileyebilmek için aklıma gelen her özür ve mazereti sıraladım. Çevirmenden sözlerimi Buliwyf'e iletmesini istedim, ama döndü ve salonu terk etti. Son olarak şunları söyledi "Kendini buna hazırla ve iyi düşün. Sabahın ilk ışıklarıyla buradan ayrılacaksın."

Uzak Ülkeye Yolculuk

BU ŞEKİLDE SAKA KRALI YILTAWAR'IN KRALLIĞINA DOĞRU yaptığım yolculuğa engel olundu. Ve imanlıların efendisi, Barış Şehri'nin halifesi el-Muktedir'in güvenini boşa çıkarmış oldum. Dadir el-Hurami'ye, elçi Abdullah İbn-i Bastu el Hazari'ye, askerler Tekin ve Bars'a talimatlarımı verdikten sonra onlardan ayrıldım ve nasıl, nereye ilerlediklerini hiç bilemedim.

Kendi açımdan ölü bir adamdan farksızdım. Kuzeylilerle birlikte Volga Nehri'nde kuzeye doğru ilerliyordum. Yanımda on iki kişi daha vardı. Diğerlerinin adları şöyleydi:

Şef Buliwyf, yüzbaşı Ecthgow, kont ve soylular Higlak, Skeld, Weath, Roneth, Halga, askerleri ve cesur savaşçıları Helfdane, Edgtho, Rethel, Haltaf ve Herger.[1] Ve bir de ben vardım, ama çevirmenimi geride bıraktığım için ne dillerini ne de tarzlarını anlıyordum. Şans eseri ve de Allah'ın da yardımıyla savaşçılardan biri Herger'in biraz da olsa Latin dilini bildiğini öğrendim. Olanların ne anlama geldiğini Herger'den öğreniyordum. Herger genç bir savaşçıydı ve her şeyde komik bir yan bulabiliyordu; benim ayrılırkenki kederimde bile.

Bu Kuzeyliler kendilerince dünyanın en iyi denizcilerindendir. Tavırlarında okyanusa ve suya karşı aşırı bir sevgi gözlemledim. Gemileri yirmi beş arşın uzunluğunda ve sekiz arşından biraz daha fazla genişlikteydi. Meşe ağacındandı ve mükemmel bir şekilde yapılmıştı. Her yeri siyah renkteydi. Gemici beziyle kaplanmış ve fok derisinden halatlarla sıkıca

(1) Wulfgar geride bırakıldı. Jensen, Kuzeylilerin genellikle refakatçi olarak yanlarına bir haberci aldıklarını belirtiyor ve bu yüzden de "Haberciler genellikle kralların oğulları, yüksek soylular ya da kendi halkları içinde sayılan kişilerden seçilirdi" diyor. Olaf Jorgensen de Wulfgar'ın geri dönmekten korktuğu için onlarla gitmediğini savunuyor.

bağlanmıştı.[2] Dümenci geminin kıç tarafındaki küçük bir platformda duruyor ve Romalılarda olduğu gibi teknenin yan tarafında bulunan dümeni kullanıyordu. Gemide kürekler de hazır bulunuyordu, fakat hiç kullanılmadılar. Sadece yelkenlerle ilerlemeyi tercih ettik. Geminin ön kısmına genelde Kuzeyli gemilerinde görülen korkunç bir canavar şekli kazınmıştı. Dümenin de bir kuyruğu vardı. Bu gemi suda oldukça dengeliydi ve seyahat için de uygundu. Savaşçıların kendilerine olan güveni beni de rahatlatıyordu.

Dümenin yanında halatların üzerine kurulmuş ve deriyle kaplanmış bir yatak vardı. Bu, Buliwyf'in yatağıydı, diğer savaşçılar güvertede üzerlerini deriyle örterek yatıyorlardı. Ben de öyle yaptım.

Nehirde üç gün boyunca su kenarındaki pek çok yerleşim yerinden geçerek seyahat ettik. Bunların hiçbirinde durmadık. Sonra Volga Nehri kıyılarında büyük bir yerleşim yerine vardık. Burada yüzlerce insan ve büyük sayılabilecek bir kasaba vardı. Kasabanın etrafında topraktan duvarları olan ve bütün etkileyici şekiller kullanılarak yapılmış bir kale vardı. Herger'e bunun ne olduğunu sordum.

Herger bana "Bu Bulgarların şehri. Yani Bulgar krallığı. Bu da Bulgar Kralı Yıltawar'ın sarayı" dedi.

"Bu, Halife tarafından elçi olarak gönderildiğim kralın ta kendisi." diye cevapladım. Görevimi yerine getirebilmek için beni kıyıya bırakmalarını istedim. Hatta öyle sinirlendim ki, onlara ısrar etme cesaretini bile gösterdim.

Kuzeyliler oralı bile olmadılar. Herger isteklerime kulak asmıyordu bile ve en sonunda yüzüme karşı gülerek geminin

(2) Eski yazarların çoğu bunun geminin halatlarla bağlandığı anlamına geldiğini düşünüyordu. Halatlarla donanmış Viking gemilerinin on sekizinci yüzyıla ait resimleri var, ama bu konuda hiçbir kesin kanıt yok. İbn-i Fadlan gemilerin denizcilik kurallarına göre yapıldığını anlatmaya çalışıyor. Örneğin, fok derisinden halatlarla gemiyi rüzgârı en doğru açıyla yakalayabilecek şekilde yönlendirebiliyorlardı.

işlerini yapmaya koyuldu. Kuzeylilerin gemisi Bulgar şehrinin o kadar yakınından geçti ki tüccarların bağrışmalarını ve koyun seslerini bile duyuyordum. Yine de çaresizdim ve seyretmekten başka hiçbir şey yapamıyordum. Bir saat kadar sonra nehir kenarındaki Bulgar kenti tamamen geride kalmıştı. Böylece Bulgaristan'dan da geçmiş oldum.

Okuyucunun bu arada coğrafya konusunda oldukça kafası karışmış olabilir. Şimdiki Bulgaristan bir Balkan ülkesidir. Yunanistan, Yugoslavya, Romanya ve Türkiye ile komşudur. Fakat dokuzuncu yüzyıldan on beşinci yüzyıla kadar Volga Nehri kıyılarında, şimdiki Moskova'nın yaklaşık 600 mil doğusunda başka bir Bulgaristan vardı ve İbn-i Fadlan da buraya gidiyordu. Volga kıyısındaki bu Bulgaristan o dönemde önemli olan dağınık bir krallıktı. Başkenti Bulgar, Moğollar M.S. 1237'de buraya yerleştiği dönemde ünlü ve zengin bir şehirdi. Volga Bulgaristanı ve Balkan Bulgaristanı'nın nüfusunun M.S 400-600 yılları arasında Karadeniz Bölgesi'nden göç eden insanlardan oluştuğuna inanılır. Yine de bu konuda çok az şey biliniyor. Eski Bulgar şehri şimdiki Kazan bölgesindedir.

Sonra sekiz gün daha gemiyle Volga Nehri'nde seyahat ettik. Nehir vadisinde kıyı daha dağlıktı. Kuzeylilerin Oker dedikleri, nehrin başka bir koluna vardık ve buradan en soldaki kolu takip ederek on gün daha ilerledik. Hava soğuktu ve kuvvetli bir rüzgâr vardı. Yerler karla kaplanmıştı. Bu bölgede Kuzeylilerin Vâda dedikleri büyük ormanlar da vardı.

Sonra Kuzeylilerin Massborg kampına geldik. Burası bir kasabadan çok bir kamp yeri gibiydi. Kuzey tarzında inşa edilmiş birkaç büyük ahşap ev vardı. İnsanlar geçimlerini bu yoldan gelip geçen tüccarlara yiyecek malzemesi satarak sağlıyordu. Massborg'da gemimizi bırakıp on sekiz gün boyunca

karada at üstünde seyahat ettik. Burası zor ve dağlık bir bölgeydi ve aşırı bir soğuk vardı. Bu zor yolculuk beni de yormuştu. Bu Kuzeyli insanlar geceleri ne seyahat ediyorlar ne de deniz yolculuğu yapıyorlar. Bunun yerine her akşam gemilerini kıyıya çekip devam etmeden önce şafak vaktine kadar beklemeyi tercih ediyorlar.

Yolculuğumuz sırasında durum böyleydi. Gece süresi o kadar kısalmıştı ki bu süre içinde bir kap et pişirmek bile mümkün değildi. Sanki yatar yatmaz "Hadi, sabah oldu. Devam etmeliyiz" diyen Kuzeyliler tarafından uyandırılıyormuşum gibi geliyordu. Bu soğuk yerlerde uyku bile rahatsız ediciydi.

Ayrıca Herger bana bu kuzey ülkesinde yazın gündüzlerin, kışın da gecelerin uzun olduğunu ve çok nadir eşit olduklarını söyledi. Sonra bana geceleri gökkuşağını seyretmemi söyledi. Bir akşam bunu yaptım ve gökyüzünde parlayan soluk yeşil, sarı ve bazen de mavi ışıklar gördüm. Tıpkı havada asılmış bir perde gibi kaplamışlardı gökyüzünü. Gökkuşağının bu görüntüsü beni oldukça etkilemişti, ama Kuzeyliler bunda hiçbir gariplik görmüyorlardı.

Beş gün boyunca dağlardan aşağıya, ormanlık araziye doğru yol aldık. Kuzey topraklarının ormanları soğuktu ve sık, dev ağaçlarla kaplıydı. Islak ve soğuk bir bölgeydi burası. Bazı yerlerde ise o kadar yeşildi ki, renklerin parlaklığı insanın gözlerini ağrıtıyordu. Bazı yerlerde ise siyah, koyu ve tehlikeliydi.

Ormanlarda yedi gün boyunca ilerledik ve çok fazla yağmura yakalandık. Bu yağmurun en kötü özelliği çok yoğun ve kalın olmasıydı. Hava o kadar suyla doluydu ki bir gün boğulacağımdan korkuyordum. Diğer zamanlar rüzgâr yağmuru sürüklediğinde tıpkı bir kum fırtınasına benziyordu; derini acıtıyor, gözlerini yakıyor ve görmeni engelliyordu.

Çöl ikliminden gelen ibn-i Fadlan parlak yeşil renklerden ve durmak bilmeyen yağmurdan doğal olarak etkilenmiş olmalı.

Bu Kuzeyliler ormandaki hırsızlardan hiç korkmuyorlardı. Kendi büyük güçlerinden mi, yoksa hiç haydut olmadığından mı bilinmez. Zaten ormanda hiç kimseyi görmedik. Kuzey ülkesinde çok az insan vardı ya da orada bulunduğum geçici süre içinde bana öyle gelmişti. Çoğunlukla hiçbir yerleşim yeri, çiftlik ya da mülk görmeden yedi, hatta on gün seyahat ettiğimiz olurdu.

Yolculuğumuz şu şekildeydi: Sabah kalkıp aptes bile almadan atlarımıza binip öğleye kadar at sırtında gidiyorduk. Sonra savaşçılardan biri küçük bir hayvan ya da bir kuş avlıyordu. Eğer hava yağmurluysa bunlar pişirilmeden yenirdi. Günlerce yağmur yağardı ve ben ilk başta *dabab* olmayan (Kurban edilmemiş) bu çiğ eti yememeyi tercih ettim, fakat bir süre sonra içimden "Allah'ın adıyla" diyerek ve Tanrı'nın bu müşkül durumumu anlayacağına inanarak ben de yedim. Yağmur yağmadığı zamanlar bir ateş yakılıyor ve yanımızda taşıdığımız küçük bir korla yemek pişiriliyordu. Ayrıca adını bilmediğim meyveler ve otlar da yiyorduk. Sonra günün geri kalan kısmında yine seyahat ediyorduk. Gece olduğunda ise dinlenip yine yemek yiyorduk.

Geceleri çoğu kez yağmur yağıyordu ve büyük ağaçların altına sığınıyorduk. Yine de uyurken sarındığımız derilerle birlikte sırılsıklam oluyorduk. Kuzeyliler bundan pek şikâyetçi olmuyorlardı. Zaten her zaman neşe doluydular. Bir tek ben şikâyet ediyordum, ama onlar bana aldırmıyorlardı.

En sonunda Herger'e "Yağmur çok soğuk" dedim. Güldü ve bana "Yağmur nasıl soğuk olabilir ki" diye sordu. "Sen üşüyorsun ve mutsuzsun, yağmur üşüyemez ve mutsuz da olamaz."

Bu saçmalığa inandığını görüyordum ve aksini düşündüğüm için benim de aptal olduğumu düşünüyordu. Yine de böyle düşünüyordum işte.

Bir akşam biz yemek yerken "Allah'ın adıyla" dedim ve Buliwyf, Herger'e ne dediğimi sordu. Herger'e yemeğin kutsanması gerektiğini ve bunu kendi inançlarıma göre yaptığımı söyledim. Buliwyf bana "Araplar böyle mi yapar" diye sordu. Herger de tercüme etti.

Ben de "Hayır, aslında yiyeceği kim öldürmüşse o kutsamalıdır. Ben unutmamak için bu sözleri söylüyorum"[3] diye yanıtladım.

Kuzeyliler bunu espri konusu yaptılar. Katıla katıla güldüler. Sonra Buliwyf bana "Sesleri çizebilir misin" diye sordu. Ne demek istediğini anlamadım ve Herger'e sordum. Aralarında biraz konuştular ve sonunda yazmaktan bahsettiğini anladım. Kuzeyliler Arapların konuşmasına gürültü ya da ses diyorlar. Buliwyf'e okuma yazma bildiğimi söyledim.

Benden onun için yere yazmamı istedi. Akşam ateşinin ışığında bir sopa aldım ve "Tanrı'ya şükürler olsun" yazdım. Bütün Kuzeyliler yazıya bakıyordu. Ne yazdığımı söylemem emredildi ve ben de söyledim. Buliwyf uzun süre gözlerini yazıya dikti. Başı önüne düşmüştü.

Herger bana "Hangi Tanrı'yı övüyorsun" diye sordu. Ben de ona tek tanrı olan Allah'ı övdüğümü söyledim.

Herger "Bir Tanrı yetmez" dedi.

Bir gün daha seyahat ettik. Bir gece ve bir gündüzü daha

(3) Bu tipik bir Müslüman inanışıdır. Benzerlikleri olsa da Hıristiyanlığın aksine İslam insanın düşüşüne neden olan asıl günah konusunu vurgulamaz. Bir Müslüman için günah, o dinin gerektirdiği günlük ibadetleri yapmamaktır. Sonuç olarak, bir ibadeti tamamen unutmak, onu hatırlayıp da dış sebepler ya kişisel yetersizlikler yüzünden yapamamaktan daha büyük bir karşı gelmedir. İbn-i Fadlan bunu söyleyerek, gerektiği gibi davranamasa da, en azından yapması gerekeni bildiğini anlatmaya çalışıyor. Bu da hiç yoktan iyidir.

geçirdik. Ertesi akşam Buliwyf bir sopa aldı ve toprağa benim önceden yazdığım şeyi yazdı. Sonra da okumamı emretti.

Yüksek sesle "Tanrı'ya şükürler olsun" dedim. Buliwyf tatmin olmuştu ve önceden çizdiğim şekilleri aklında tutup sonradan bana göstererek, yaptığım testi de geçmişti.

Buliwyf'in kaptanı Ecthgow ve diğerlerinden daha mutsuz ve katı bir savaşçı, Herger aracılığıyla benimle konuştular. Herger "Ecthgow onun adını yazıp yazamayacağını merak ediyor" dedi.

Yapabileceğimi söyledim. Bir sopa aldım ve tozun üzerine çizmeye başladım. Ecthgow bir anda kalktı, sopayı fırlattı ve yazdıklarımı sildi. Kızgınca bir şeyler söyledi.

Herger bana "Ecthgow bir daha adını yazmanı istemiyor. Bunun için söz vermelisin" dedi.

Birden şaşırmıştım ve Ecthgow'un bana çok sinirlendiğini gördüm. Diğerleri de bana dikkatle ve öfkeyle bakıyorlardı. Herger'e ne Ecthgow'un ne de diğerlerinin adını yazmayacağıma söz verdim. Böylece hepsi rahatladı.

Bundan sonra yazma konusu hiç tartışılmadı, fakat Buliwyf bazı emirler veriyordu ve ne zaman yağmur yağsa ben en büyük ağacın altına gönderiliyordum. Öncesine göre de daha çok yemek veriyorlardı.

Her zaman ormanda uyuyup ata binmiyorduk tabii. Bazı orman sınırlarında Buliwyf ve savaşçıları sık ağaçların arasında korkusuzca, dört nala ata biniyorlardı. Diğer ormanlarda ise Buliwyf mola veriyor, savaşçılar da ateş yakıp devam etmeden önce yemek, birkaç dilim kuru ekmek ya da biraz giyecek hazırlıyorlardı. Sonra da atlarla ormanın derinliklerine girmeden, sadece kenarından geçip yollarına devam ediyorlardı.

Herger'e neden böyle yaptıklarını sordum. O bazı ormanların güvenli olduğunu, bazılarınınsa olmadığını söyledi ve daha fazla açıklama yapmadı. "Ormanlarda güvenli olmayan ne" diye sordum.

Şöyle yanıtladı: "Hiçbir insanın fethedemeyeceği, hiçbir kılıcın öldüremeyeceği ve hiçbir ateşin yakamayacağı şeyler vardır ormanlarda."

"Bunu nasıl biliyorsunuz" diye sordum.

Bana güldü ve "Siz Araplar her şeye bir neden bulmak istersiniz. Kalpleriniz sebeplerle dolu koca bir çanta gibi" dedi.

"Siz sebepleri önemsemez misiniz" diye sordum.

"Hiçbir işine yaramazlar. Biz deriz ki: Bir adam zeki olmalıdır, ama fazla zeki değil. Öbür türlü, gelecekteki kaderini de bilebilir çünkü."

Bu yanıtla yetinmem gerektiğini biliyordum. Doğru olan bir şey vardı ki, şu ya da bu durumda bir şeyler soracaktım ve Herger yanıtlayacaktı. Eğer cevabını anlamadıysam daha fazla soracaktım ve o da daha fazla yanıtlayacaktı. Tekrar bir soru sorduğumda kısaca cevaplayacaktı, sanki bir şey sormamışım gibi. Ve sonra ondan daha fazla bir şey öğrenemeyecektim, başını sallamasından başka.

Yolumuza devam ediyorduk. Vahşi Kuzey ülkesinin bazı ormanlarının hiç de korku uyandırmadığını söyleyebilirim. Geceleri ateşin yanında otururken Kuzeyliler, canavarlar, korkunç hayvanlar ve bu yaratıklarla savaşmış atalarıyla ilgili hikâyeler anlatıyorlardı. Korkumun nedeninin bunlar olduğunu söylüyorlardı. Fakat kendileri hikâyeleri hiçbir korku ifadesi olmadan anlatıyorlardı ve ben de öyle yaratıkları hiç kendi gözlerimle görmemiştim.

Bir gece, fırtınaya benzettiğim gürültüler duydum, fakat bana bunun ormandaki bir canavarın homurtusu olduğunu söylediler. Gerçeğin ne olduğunu bilmiyorum ve şu anda sadece bana söylenilenleri iletiyorum.

Kuzey ülkesi soğuk ve ıslak, gökyüzü de gri renkte ve bütün gün kalın bulutlarla kaplı. Bu yüzden güneş çok nadir görülebiliyor. Bölgenin insanları ise solgun yüzlü ve sarışınlar. Günlerce seyahat ettiğim halde tek bir esmer insana rastlama-

dım. Aslında bölgenin yerlileri esmer tenimi ve koyu saçlarımı görünce şaşırıyorlardı. Çoğu kez bir çiftçi, karısı ya da kızı gelip sıvazlar gibi dokunuyorlardı bana. Herger gülerek, rengimin boya olduğunu düşündüklerinden onu üzerimden çıkarmaya çalıştıklarını söylüyordu. Dünyanın büyüklüğünden haberleri olmayan umursamaz insanlardı. Çoğu kez benden korkuyor ve bana yaklaşmıyorlardı. Bir keresinde adını bilmediğim bir çocuk beni görünce dehşetle ağlamaya başladı ve koşup annesine sarıldı.

Buliwyf'in askerleri buna kahkahalarla güldüler. Fakat günler geçtikçe gülmeyi kestiklerini fark ettim. Herger bana günlerdir mahrum kaldığımız içkileri düşündüklerini söyledi.

Her çiftlik ya da evde Buliwyf ve askerleri içki soruyorlardı, fakat bu fakir yerde çoğu kez likör bile bulunmuyordu. Bu da onları hayal kırıklığına uğratıyor ve bütün neşelerini alıp götürüyordu.

Sonunda bir köye vardık ve savaşçılar burada içki buldular. Bütün Kuzeyliler delicesine içerek anında sarhoş oldular. Öyle aceleyle içiyorlardı ki likör çenelerinden elbiselerine akıyordu. Hatta grubun en muhteşem savaşçısı Ecthgow'u bile likör öyle çarpmıştı ki at üstünde bile sarhoştu. Attan inmeye çalışırken düştü ve at başını tekmeledi. Bir an onun için korktum, ama Ecthgow güldü ve ata bir tekme geçirdi.

İki gün boyunca köyde kaldık. Savaşçıların yola devam etme konusundaki istek ve kararlılıkları önce beni sevindirmişti, ama şimdi hepsi kendini içkiye vermişlerdi ve uyuşuk uyuşuk pinekliyorlardı. Üçüncü gün Buliwyf yola devam etme emri verdi. Ben de içlerindeydim ve kaybettikleri iki günü hiç önemsemiyorlardı.

Kaç gün daha ilerlediğimizden emin değilim. Bildiğim kadarıyla beş kere atları yenileriyle değiştirdik. Bunlar için köylülere altın ve Kuzeylilerin dünyada her şeyden daha değerli gördükleri küçük yeşil kabuklardan ödedik. Sonunda de-

niz kenarında kurulmuş olan Lenneborg köyüne geldik. Deniz ve gökyüzü griydi, hava da oldukça soğuktu. Burada başka bir tekne aldık.

Gemi görünüş olarak bir öncekine benziyordu, fakat daha büyüktü. Kuzeyliler "deniz keçisi" anlamına gelen hosbokun diyorlardı, çünkü gemi, dalgaları bir keçinin tekmelemesi gibi geri savuruyordu. Bir başka nedeni de geminin hızlı olmasıydı. Bu insanlar arasında keçi, hızı temsil ediyordu.

Bu denize açılmaktan korkuyordum, çünkü su çok çalkantılı ve soğuktu. Öyle soğuktu ki insan elini suya soktuğu anda elleri bütün hislerini kaybediyordu. Yine de Kuzeyliler neşeliydi. Deniz kenarındaki bu Lenneborg köyünde bütün akşam şakalaşıp içtiler. Bir sürü kadınla ve köle kızlarla eğlendiler. Bana bunun her deniz yolculuğundan önce Kuzeylilerde bir gelenek olduğu söylendi, çünkü hiçbiri bu yolculuktan sağ çıkıp çıkmayacağını bilmiyordu ve bu yüzden de doyasıya eğleniyorlardı.

Her yerde büyük bir misafirperverlikle karşılanıyorduk ve bu, insanlar tarafından bir erdem sayılıyordu. En fakir çiftçi bile neyi varsa önümüze seriyordu ve bunu onu öldürmemizden ya da soymamızdan korktuğundan değil, sadece iyilik ve merhamet olsun diye yapıyordu. Öğrendiğime göre Kuzeyliler kendi ırklarından hırsızları ve katilleri hoş görmüyor, onlara oldukça sert davranıyorlar. Kendileri her zaman sarhoş oldukları ve akılsız hayvanlar gibi dövüşüp ateşli düellolarda birbirlerini öldürdükleri halde bu inancı savunuyorlardı. Bunu bir cinayet olarak görmüyorlardı ve birini öldüren kişinin kendisi de öldürülüyordu.

Kölelerine ise çok iyi davranıyorlardı ve bu durum benim için tam bir merak konusu olmuştur.[4] Eğer bir köle hastalanır

(4) Diğer görgü tanıkları İbn-i Fadlan'ın kölelere muamele ve evlilik dışı ilişkiler hakkındaki görüşlerine katılmıyorlar ve bazı otoriteler ona sosyal bir gözlemci olarak ne kadar güvenilebileceğini sorguluyorlar. Aslında büyük olasılıkla kölelere yapılan muamele ve sadık olmayan kadınlar hakkındaki hüküm kabileden kabileye yerel farklılıklar gösteriyordu.

ya da bir kaza sonucu ölürse bu büyük bir kayıp olarak kabul edilmez. Köle kadınlar özel olarak ya da insanların içinde, gece ve gündüz erkeklere hizmet etmek için hazır olmalılar. Kölelere ne duygusallıkla ne de zalimce yaklaşırlar. Onlar her zaman efendileri tarafından beslenir ve giydirilirler.

Sonradan öğrendiğime göre her erkek bir köleyle eğlenebilir, ama en basit çiftçinin karısı bile şefler ve kontlar tarafından saygı görür, çünkü Kuzeyliler birbirlerinin eşlerine saygı gösterirler. Köle olmayan, özgür doğmuş bir kadına sarkıntılık etmek bir cinayettir. Hiç görmedim, ama bana bu yüzden bir adamın asılabileceğini söylediler.

Seksten uzak durmanın kadınlar arasında büyük bir erdem olduğu söyleniyor, ama bunun uygulandığına çok ender rastlıyorum. Zira pek de önemli bir mesele olarak kabul edilmiyor ve eğer bir adamın karısı, düşük ya da yüksek sınıftan olsun, fazla şehvetliyse bunun sonucuna pek önem verilmiyor. Bu insanlar böyle konularda çok serbestler ve Kuzeyli erkekler de kadınların düzenbaz ve güvenilmez olduklarını söylüyorlar. Bu konuda fazla yorum yapmıyor ve bu durumdan her zamanki neşeli tavırlarıyla bahsediyorlar.

Herger'e evli olup olmadığını sordum ve bir karısı olduğunu söyledi. Elimden geldiğince ihtiyatlı bir şekilde karısının namuslu olup olmadığını sordum, o da bana gülerek "Denize açılıyorum ve hiç dönmeyebilir ya da yıllarca buradan uzakta olabilirim. Karım ölü falan değil sonuçta" dedi. Bundan da anlaşılıyor ki karısı ona sadık değildi, ama o bunu umursamıyordu.

Kuzeyliler bir çocuğu eğer annesi özgür bir kadınsa gayri meşru saymıyorlar. Kölelerin çocukları ise bazen köle bazen özgürler. Buna nasıl karar verildiğini bilmiyorum.

Bazı bölgelerde köleler kulaklarındaki bir kesikle işaretleniyorlar. Diğer bölgelerde köleler boyunlarına yerlerini belli eden demir halkalar takıyorlar. Başka bölgelerde ise yerel âdetler öyle olduğu için köleler hiçbir işaret taşımıyorlar.

Eşcinsellik Kuzeyliler arasında bilinmiyor. Diğer insanlar arasında yaşandığını söyleseler de, kendileri bu konuyla pek ilgilenmiyorlar. İçlerinde böyle bir şeyle karşılaşılmadığı için herhangi bir cezası da yok.

Bütün bunlar ve daha da fazlasını Herger'le olan konuşmalarımızda ve kafilemle yaptığım seyahatlerde tanık olduklarımdan öğrendim. Ayrıca konakladığımız her yerde Buliwyf'e neyi aradığını soruyorlardı ve cevabını aldıktan sonra –bunu ben anlayamıyordum– Buliwyf, askerleri ve ben onlardan en büyük saygıyı görüyor, kurbanlar, dualar ve iyi dilekler alıyorduk.

Okyanus ne kadar hareketli olsa da, düşünmeme engel olup midemin hassaslaşıp sürekli bulanmasına neden olsa da, Kuzeyliler daha mutlu ve neşeli oluyorlardı. Aslında kendimi zorlayarak da olsa, Herger'e diğerlerinin niye bu kadar mutlu olduğunu sordum.

Herger "Çünkü yakında Buliwyf'in Yatlam'daki evinde olacağız. Annesi, babası ve bütün akrabaları orada yaşıyor ve uzun yıllardır onları hiç görmedi" dedi.

"Wulfgar'ın ülkesine gidecek miyiz" diye sordum.

Herger "Evet, ama Buliwyf'in anne ve babasına para ödemesi uygun düşer" diye yanıtladı.

Bütün diğer kontların, soyluların ve savaşçıların da Buliwyf kadar mutlu oldukları yüzlerinden okunuyordu. Herger'e bunun nedenini sordum.

"Buliwyf bizim şefimiz, yakında kazanacağı güç için seviniyoruz." dedi.

Hangi güçten bahsettiğini sordum. "Runding'in gücü" dedi Herger. "Nasıl bir güç bu" diye sordum ve o da şöyle dedi: "Eskiden yaşamışların gücü, devlerin gücü."

Kuzeyliler uzun yıllar önce dünyada şimdi nesilleri tükenmiş dev adamların yaşadığına inanıyorlar. Kendilerini bu devlerin soyu olarak görmüyorlar, ama pek anlayamadığım bir

şekilde bu insanların gücünün bir kısmına sahip olduklarına inanıyorlar. Bu putperestler ayrıca yine dev ve güçleri olan birçok tanrıya inanıyorlar. Fakat Herger'in bahsettiği devler tanrı değil insandılar, ya da bana öyle geldi.

O gece yumruk büyüklüğündeki kayalardan oluşan bir tepeye vardık ve orada Buliwyf adamlarıyla konakladı. Gecenin geç saatlerine kadar ateşin etrafında içip şarkılar söylediler. Herger de kutlamaya katıldı ve bana şarkıların anlamını açıklayamayacak kadar sabırsızdı. Bu yüzden ne söylediklerini bilmiyorum, fakat mutlulardı. Ertesi gün Buliwyf'in evi olan Yatlam'a varmış olacaklardı.

Şafak söker sökmez yola çıktık. Öyle soğuktu ki kemiklerim ağrıyordu ve kayalık kumsaldan vücudumun her yeri sızlıyordu. Böylece şiddetli, rüzgârlı, azgın denize açıldık. Bütün sabah yol aldık ve bu arada savaşçıların heyecanı öyle arttı ki sonunda çocuk ve kadınlara benzediler. Bu iri yarı, kuvvetli savaşçıları Halife'nin haremindeki kadınlar gibi kıkırdayıp gülüşürken görmek, bana çok garip geldi. Yine de onlar bunda tuhaf hiçbir şey görmüyorlardı.

Gri denizin ilerisinde yine gri taşlardan yüksek kayalık bir kara gözüküyordu ve Herger'in dediğine göre o noktadan sonra Buliwyf'in kasabası Yatlam geliyordu. Kuzeylilerin gemisi tepeye yaklaşırken ben de Buliwyf'in bu masalsı evini görmeye çalıştım. Savaşçılar daha yüksek sesle gülmeye ve sevinmeye başladılar. Karaya çıktıklarında kadınlarla yapacakları eğlencelerle ilgili pek çok rezil şaka yaptıklarını fark ettim.

Denizde bir duman kokusu vardı. Ve sonunda dumanı gördük. Herkes sessizleşti. O noktaya yaklaştıkça kasabanın alevler içinde için için yandığını ve siyah dumanların etrafa yayıldığını kendi gözlerimle görüm. Hiçbir yaşam belirtisi yoktu.

Buliwyf ve savaşçıları karaya çıkıp Yatlam kasabasını dolaştılar ve kadın, erkek ve çocukların ölü bedenleriyle karşı-

laştılar. Kimi alevlerin arasında yanmış, kimi kılıçtan geçirilmişti. Ortalık bir yığın cesetle doluydu. Buliwyf ve adamları hiç konuşmuyorlardı, hatta burada bile bir üzüntü belirtisi göstermediler, ağlayıp sızlanmadılar. Kuzeyliler kadar ölümü kabullenebilen bir ırk daha görmedim. Görüntüler beni bile pek çok kez hasta etti, ama onlar hiç etkilenmediler.

Sonunda Herger'e "Bunu kim yaptı?" dedim. O da bana gri okyanusun gerisindeki karayı, ormanları ve tepeleri gösterdi. Ormanlar sisle kaplıydı. Herger sadece işaret etti. Hiç konuşmuyordu. "Sis mi" diye sordum. O da "Beklediğinden çok daha yakında öğreneceksin" dedi.

Ve dediği oldu. Buliwyf yağmalanmış evlerden birine girip elinde bir kılıçla dışarı çıktı. Kılıç büyük ve ağırdı. Ateşte öyle kızmıştı ki Buliwyf sapına sarılmış bir bezle tutuyordu onu. Gördüğüm en büyük kılıç olduğunu söyleyebilirim. Benim boyum kadar uzundu ve öyle keskin, kalın ve genişti ki, iki adam avuçlarını yan yana koysa kılıcı ancak kaplayabilirdi. Hatta o kadar büyük ve ağırdı ki Buliwyf bile onu taşımakta zorlanıyordu. Herger'e bu kılıcın ne olduğunu sordum ve bana "Bu Runding" dedi. Sonra Buliwyf bütün kafileye gemiye binilmesini emretti ve tekrar denize açıldık. Savaşçılardan hiçbiri yanan Yatlam kasabasına dönüp bakmadı bile. Bunu sadece ben yaptım ve her yeri saran dumanları ve arkadaki tepeleri kaplayan sis bulutlarını gördüm.

Trelburg'daki Kamp

İKİ GÜN BOYUNCA DANİMARKA TOPRAKLARINDAKİ ADA SAHİLLERİ açıklarında seyahat ettik. Ve sonunda dar nehirlerin kesiştiği ve denize döküldüğü bataklık bir bölgeye geldik. Bu nehirlerin ayrı ayrı isimleri yok, ama hepsine "vik" deniyor ve bu nehirlerin insanlarına da gemileriyle nehirlerde seyahat edip buralardaki yerleşim bölgelerine saldıran Kuzeyli savaşçılar anlamına gelen "vikingler" denir.[1]

Bu bataklık bölgede bende oldukça merak uyandıran Trelburg diye bir yerde durduk. Burası bir kasaba değil, daha çok askeri bir kamptı. İnsanlarının çoğu askerdi. Aralarında çok az sayıda kadın ve çocuk vardı. Kampın savunma sistemi özenle ve Roma işçiliği tarzında oluşturulmuştu.

Trelburg iki nehir kolunun kesiştiği ve denize döküldüğü yerde kurulu. Kasabanın ana kısmı üst üste beş adam yüksekliğindeki bir set duvarla çevrilmiş. Bu halkanın üzerinde daha fazla koruma için bir de halkadan çit var. Setin dışında ise derinliğini bilmediğim, içi suyla dolu bir hendek bulunuyor.

Bu set mükemmel bir simetriyle ve bildiğimiz her şeye karşı durabilecek özellikte yapılmış. Kasabanın karaya bakan tarafında ise ikinci yüksek bir duvar ve bunun etrafında da ikinci bir hendek var.

Kasaba içteki halkanın içinde yer alıyor. Bu halkanın dört bir yöne açılan dört tane ana kapısı var. Her kapı sağlam meşe ağacından yapılmış ve demirlerle çevrilmiş. Bir sürü de nö-

(1) "Viking" teriminin kökeni hakkında süregelen bir tartışma var, fakat çoğu, İbn-i Fadlan'ın dediği gibi, nehir kolu ya da dar nehir anlamına gelen "vik" kökünden türediği fikrine katılıyorlar.

betçi var. Birçok nöbetçi de gece gündüz surlarda dolaşarak gözcülük yapıyor.

Kasabanın içinde on altı tane ev var. Her biri Kuzeylilerin değişiyle uzunca yapılmış ve duvarları eğimli inşa edilmiş. Tıpkı başı ve kıçı kesilmiş, ters çevrilmiş kayıklara benziyorlar. Otuz arşın uzunluğundalar ve orta kısımları uçlardan daha geniş. Evlerin konumu ise şu şekilde düzenlenmiş: Dört tane ev bir kare oluşturacak şekilde konulmuş. Toplam on altı ev yapacak şekilde dört tane kare oluşturulmuş.[2]

Her uzun evin sadece tek bir kapısı var ve hiçbir evin girişi bir diğerinden görülmüyor. Niye böyle olduğunu düşündüm ve Herger şöyle dedi: "Eğer kamp saldırıya uğrarsa erkekler savunmaya geçmek zorundalar ve çıkış kapıları adamların hiçbir kargaşa ve karışıklık olmadan dışarıya çıkabilecekleri şekilde yapılmış. Tam tersine her erkek rahatça savunma bölgesine ulaşabilir."

Her karenin içinde bir evin kuzeye, diğerinin doğuya, diğerinin güneye ve bir diğerinin de batıya bakan bir kapısı var ve bu her dört kare için de geçerli.

Ayrıca Kuzeyliler oldukça iri yarı olmalarına rağmen bu evlerin kapılarının çok alçak olduğunu gördüm. Öyle ki benim bile bu evlerden birine girebilmek için dizlerimin üzerine çökmem gerekiyordu. Herger'e sordum ve bana "Eğer saldırıya uğrarsak, tek bir savaşçı içeride kalıp kılıcıyla girenlerin kafasını kesebilir. Kapılar alçak olduğu için girmeye çalışan kişinin başı da kolayca kıstırılabilir" dedi.

Gerçekten de, her yönden Trelburg kasabasının savaş ve savunma amaçlı inşa edildiğini gördüm. Dediğim gibi burada ticaret diye bir şey yoktu bile. Uzun evlerin içinde üç bölme

(2) İbn-i Fadlan'ın raporunun geçerliliği doğrudan arkeolojik kanıtlarla doğrulanıyor. 1948'de Danimarka'daki Batı Zellanda'da yapılan kazılarda Treleborg askeri kampı ortaya çıkarıldı. Kamp, İbn-i Fadlan'ın bu yerleşim yerinin büyüklüğü, coğrafi konumu ve yapısıyla ilgili açıklamalarına tamamen uyuyor.

ticaret diye bir şey yoktu bile. Uzun evlerin içinde üç bölme ya da oda var. Ortadaki oda en büyük olanı ve burada çöpler için bir de oyuk var.

Trelburg'daki insanların Volga'daki Kuzeylilere benzemediklerini de gördüm. Bunlar ırk olarak çok daha temizdiler. Nehirde yıkanıyor, çöplerini dışarı atıyorlardı ve her yönden tahminimin çok daha üstündeydiler. Yine de bir karşılaştırma yapmanın dışında tamamen de temiz değildiler.

Trelburg halkının çoğu erkek, kadınlarının hepsi de köle. Kadınlardan hiçbiri eş değil ve erkek arzu ederse istediği birini seçebilir. Trelburg'daki bu insanlar balıkla ve biraz ekmekle besleniyorlar. Kasabayı çevreleyen bataklık arazide ekime elverişli alanlar olduğu halde, ne tarımla ne de çiftçilikle uğraşıyorlar. Herger'e neden burada tarım olmadığını sordum ve bana "Bunlar savaşçılar. Toprağı işlemek onların işi değil" dedi.

Buliwyf ve kafilesi Trelbug'daki şefler tarafından nezaketle karşılandı. Şeflerin başı Sagard adında biriydi. Sagard güçlü ve korkunç bir adamdı ve neredeyse Buliwyf kadar iriydi.

Gece ziyafetinde Sagard Buliwyf'e görevini ve seyahatinin nedenini sordu, Buliwyf de ona Wulfgar'ın hürmetlerini iletti. Bu putperestlerin dillerinden bir iki kelime öğrenecek kadar uzun zamandır onlarla seyahat etsem de, Herger hepsini benim için tercüme etti. İşte Sagard ve Buliwyf arasındaki konuşmanın anlamı şöyleydi:

Sagard şöyle dedi: "Kral Rothgar'ın oğlu olsa da, Wulfgar'ın bu iş için bir haberci göndermesi mantıklı bir şey. Rothgar'ın oğulları birbirine tuzaklar kuruyor çünkü."

Buliwyf bunu bilmediğini söyledi ya da o anlama gelen şeyler, fakat gördüğüm kadarıyla pek de şaşırmamıştı. Şu da bir gerçek ki Buliwyf çok nadiren bir şeye şaşırırdı. Bu, savaşçıların lideri ve bir kahramanı olarak onun göreviydi.

Sagard tekrar konuştu: "Aslında Rothgar'ın beş oğlu vardı, ama biri diğer üçünü öldürdü. Yaşlı kralın veziri, kurnaz

bir adam[3] olan Wyglif'i tuzağa düşürmeye çalıştı. Ona tek bağlı olan Wulfgar'dı ve o da öldü."

Buliwyf Sagard'a bu haberleri aldığına sevindiğini ve bunu akılda tutacağını söyledi. Konuşma da böylece bitti. Buliwyf ya da savaşçıları Sagard'ın anlattıklarına hiçbir tepki göstermediler. Bundan da bir kralın oğullarının tahta geçebilmek için birbirlerine tuzak kurmalarının normal bir şey olduğunu çıkardım.

Ayrıca zaman zaman bunlardan birinin tahtı ele geçirmek için kral babasını öldürdüğü bile oluyor. Ama bu çarpıcı bir olay sayılmıyor bile, çünkü Kuzeyliler bunu sarhoş savaşçılar arasında çıkan kavgalardan farksız buluyorlar. Kuzeylilerde "Arkana dikkat et" diye bir atasözü var ve insanın her zaman kendini savunmaya hazır olması gerektiğine inanıyorlar. Bir baba kendi oğluna karşı bile hazır olmalı onlara göre.

Ayrılırken Herger'e neden Trelburg'un sadece karaya bakan kısmında ek bir savunma alanı olduğunu, ama deniz tarafında olmadığını sordum. Bu Kuzeyliler denizden saldıran gezginlerdi, ama yine de Herger "Tehlikeli olan karadır." dedi. Trelburg'dan ayrılırken savaşçılar bir araya gelip ellerindeki sopaları kalkanlarına vurarak denize açılan gemimiz için büyük bir gürültü kopardılar. Bana söylendiğine göre bu, tanrılarından biri olan Odin'in dikkatini çekmek içindi. Böylece Odin, Buliwyf ve on iki adamının yolculuğunu hoş karşılayacaktı.

Ayrıca öğrendiğime göre on üç sayısı İsveçliler için özel bir anlam taşıyor, çünkü onların hesaplamalarına göre ay bir yıl boyunca on üç kez doğup batıyor. Bu yüzden her önemli

(3) Anlamı "iki elli adam". Daha sonra açıkça anlaşılacağı gibi, Kuzeyliler kavgada iki ellerini de kullanabiliyorlardı ve silahı bir elden diğerine geçirmek beğenilen bir numaraydı. İki elli bir adam zeki sayılıyordu. Benzeri bir anlam şimdi aldatıcı ve kaçamak anlamına gelen fakat önceleri "üretken, manevra kabiliyetine sahip" gibi daha olumlu bir anlam taşıyan hilekâr kelimesine de yüklenmiştir.

olay on üç sayısını içermeli. Anladığım kadarıyla Herger bana Trelburg'da on altı tane ev olduğunu söylemek yerine on üç tane ev ve ayrıca üç tane ev daha olduğunu söyledi.

Yine öğrendiğime göre bir yıl ayın on üç haliyle tam olarak uyuşmuyor, bu yüzden kafalarında tam ve sabit bir on üç sayısı yok. On üçüncü hal sihirli ve yabancı olarak adlandırılıyor. Herger "Bu yüzden on üçüncü adam olarak sen seçildin" dedi

Gerçekten de Kuzeyliler batıl inançları olan insanlardı. Ne akla, ne mantığa ne de yasalara dayanıyorlardı. Bana korkunç çocuklar gibi geliyorlardı, ama ne de olsa aralarındaydım ve bu yüzden de çenemi tuttum. Bir süre sonra olanlar beni haklı çıkardı, bu ihtiyatlı davranışıma sevindim:

Trelburg'dan ayrıldıktan sonra daha önce hiçbir kasabada yerlilerin Odin'i çağırmak için kalkanlarına vurdukları bir veda töreni yapmadıklarını hatırladım. Herger'e de söyledim bunu.

"Doğru" diye karşılık verdi. "Odin'i çağırmalarının özel bir nedeni vardı, çünkü şu anda canavarlar denizindeyiz."

Bu bana batıl inançlarının bir kanıtı gibi geldi. Savaşçılardan birinin hiç bir canavar görüp görmediğini sordum. "Aslında onları hepimiz gördük" dedi Herger, "Onları başka nasıl bilebilirdik ki?" Ses tonundan, bunlara inanmadığım için bir aptal olduğumu düşündüğünü seziyordum.

Biraz zaman geçti ve aniden bir bağırma duyuldu. Buliwyf'in bütün askerleri kalkıp denizi işaret ederek avazları çıktığı kadar bağırmaya başladılar. Hergel'e ne olduğunu sordum. Bir yandan işaret ederek "Canavarlara yaklaştık" dedi.

Ve bu bölgede okyanus aniden dalgalandı. Rüzgâr korkunç bir hızla esiyor, dalgaları köpüklendirip denizcilerin yüzüne fışkırtarak sanki onlarla oyun oynuyordu.

Dakikalarca denizi seyrettim, ama deniz canavarını göremedim. Söylediklerine inanmanın hiçbir anlamı olmadığını düşündüm.

Sonra içlerinden biri Odin'in adını defalarca tekrarlayarak ona dua edip yalvarmaya başladı ve bu arada deniz canavarını kendi gözlerimle gördüm. Kafasını su üzerine çıkarmayan dev bir yılan gibiydi, ama yine de vücudunun kıvrılışını ve dönüşünü görebiliyordum. Çok uzundu, siyah renkteydi ve Kuzeylilerin gemisinden bile daha genişti. Deniz canavarı suyu bir fıskiye gibi havaya fışkırtıyor ve sonra bir yılanın çatallı dili gibi ikiye ayrılmış kuyruğuyla suya dalıyordu. Oldukça büyüktü, kuyruğunun her bölümü en büyük hurma yaprağından bile daha büyüktü.

Bir tane daha canavar gördüm ve sonra başka bir tane daha. Dört, hatta belki de altı-yedi tane vardı. Her biri diğerleri gibi davranıyordu; suda kıvrılıyor, fıskiye gibi su fışkırtıyor ve ikiye ayrılmış o dev kuyruğunu kaldırıyordu. Bu görüntü karşısında Kuzeyliler Odin'den yardım diliyor, çoğu da güvertede diz çökmüş titriyordu.

Gerçekten de okyanusta üzerimize gelen deniz canavarlarını kendi gözlerimle gördüm. Bir süre sonra gittiler ve onları bir daha görmedik. Buliwyf'in savaşçıları yeniden işlerine koyuldular ve hiç kimse canavarlardan bahsetmedi, fakat ben olaydan çok sonra bile korkuyordum ve Herger bana yüzümün bir Kuzeylininki kadar beyaz olduğunu söyleyerek güldü. "Allah bu duruma ne diyor" diye sordu bana ve verecek hiçbir cevabım yoktu.[4]

Akşam karaya çıkıp bir ateş yaktık. Herger'e deniz canavarlarının okyanusta herhangi bir gemiye saldırıp saldırmadıklarını, eğer saldırdılarsa bunun nasıl olduğunu sordum, çünkü hiçbir canavarın kafasını görememiştim.

(4) Bu görülenin balina olup olmadığı bilim adamlarınca bir tartışma konusu. Razi elyazmasında, buradaki gibi geçiyor, ama Sjogren'in tercümesi çok daha açık ve burada Kuzeylilerin Arap'a ustaca bir oyun oynadıkları söyleniyor. Sjogren'e göre Kuzeyliler balinaları tanıyor ve onları deniz canavarlarından ayırt edebiliyorlardı. Hasan da dahil olmak üzere diğer bilim adamları İbn-i Fadlan'ın burada balinalardan habersiz olabileceğinden kuşkulanıyorlar.

Herger Ecthgow'u çağırarak cevapladı. Ecthgow soylulardan biri ve Buliwyf'in yüzbaşısıydı. Cesur bir savaşçıydı ve sarhoş olduğu zamanlar dışında pek neşeli olmazdı. Herger onun saldırıya uğrayan bir gemide bulunduğunu söyledi. Ecthgow bana deniz canavarlarının karadaki ve denizdeki her şeyden ve denizdeki her gemiden daha büyük olduklarını, bir gemiye saldırdıklarında geminin altına girip onu havaya kaldırarak bir tahta parçası gibi savurduklarını, sonra da çatallı dilleriyle ona vurduklarını söyledi. Ecthgow gemide otuz kişi bulunduğunu ve tanrıların yardımıyla sadece kendisiyle birlikte iki kişinin kurtulabildiğini anlattı. Bunları gayet normal bir şekilde, ama ciddiyetle anlatıyordu ve doğruyu söylediğine inandım.

Ayrıca Ecthgow bana Kuzeylilerin, canavarların gemileri kendilerinden biri sanıp onlarla flört etmek arzusuyla saldırdıklarını düşündüklerini söyledi. Bu nedenle Kuzeyliler gemilerini çok büyük inşa etmiyorlardı.

Herger, Ecthgow'un savaşlarda ün kazanmış büyük bir savaşçı olduğunu ve her konuda ona inanıldığını söyledi.

Sonraki iki gün, Danimarka ülkesindeki adalar boyunca nehirde yol aldık ve üçüncü gün açık bir su kanalından geçtik. Burada daha fazla deniz canavarı görmekten korkuyordum, fakat böyle bir şey olmadı ve sonunda Venden sınırları içine girdik. Burası dağlık ve geçmesi zor bir bölgeydi. Buliwyf ve adamları korku içinde ilerlediler. Bir de tavuk kestiler. Tavuğun kafası geminin baş tarafından, gövdesi ise dümencilerin bulunduğu kıç tarafından denize atıldı.

Yeni karşılaştığımız bu Venden topraklarına hemen yanaşmadık, sahil boyunca yol alıp sonunda Rothgar'ın krallığına vardık. Burayı ilk kez görüyordum. Yüksek bir tepenin üstünde, öfkeli, gri deniz manzarasına hâkimdi ve sağlam, etkileyici, oldukça büyük, ağaçtan yapılmıştı. Herger'e bunun muhteşem bir görüntü olduğunu söyledim, fakat Herger ve

Buliwyf'in emrindeki diğerleri sızlanarak başlarını salladılar. Herger'e neden böyle yaptıklarını sordum. O da "Ona kendini beğenmiş Rothgar derler ve bu büyük mekânı da kendini beğenmişliğinin göstergesi" dedi.

"Neden böyle söylüyorsun? Büyüklüğü ve görkemi yüzünden mi?" dedim. Gerçekten de yaklaştıkça sarayın oymaları uzaktan parlıyordu ve gümüş işlemelerle zengin bir donanımı vardı.

"Hayır" dedi Herger. "Evini kuruş şekli yüzünden Rothgar'ın kendini beğenmiş olduğunu söylüyorum. Tanrılara meydan okuyor adeta. Bir insandan daha fazlası olduğunu ima ediyor ve bu yüzden de cezalandırıldı."

Hiç bu kadar sağlam bir saray görmemiştim ve Herger'e "Bu saraya saldırılamaz bile. Rothgar nasıl alt edilebilir ki?" dedim.

Herger bana güldü ve şöyle dedi. "Siz Araplar ölçülemeyecek derecede aptalsınız ve dünyadan haberiniz yok. Rothgar başına gelen felaketi hak ediyor ve onu sadece biz kurtarabiliriz, hatta belki biz bile kurtaramayız."

Bu sözler kafamı daha da karıştırdı. Buliwyf'in yüzbaşısı Ecthgow'a baktım ve gemide durup cesur bir ifadeyle etrafı seyrettiğini gördüm. Yine de dizleri titriyordu ve bunun nedeni sert rüzgârlar değildi. Korkuyordu, hepsi korkuyordu ve nedenini bilmiyordum.

ROTHGAR'IN VENDEN'DEKİ KRALLIĞI

13. Savaşçı — F.6

GEMİ İKİNDİ NAMAZI SIRASINDA KARAYA VARDI VE DUA etmediğim için Allah'tan beni bağışlamasını diledim. Bunu, dualarımın kendilerine felaket getireceğine inanan ve eğer beni dua ederken görürlerse öldürmekle tehdit eden Kuzeylilerin yanında yapamazdım.

Her savaşçı savaş kıyafetleri giyiyordu. Kaba yünden çorap ve çizmeler, üzerinde dizlerine kadar inen kalın kürklü bir giysi, onun üzerinde de koruyucu zırhlı bir giysi daha vardı. Sonra her biri kılıcını beline takıp beyaz deriden kalkanını ve mızrağını alıyordu yanına, bir de başlarına metal ya da deriden bir başlık takıyorlardı.[1] Bu haldeyken hepsi birbirine benziyordu İçlerinden bir tek Buliwyf farklıydı, çünkü kılıcı o kadar büyüktü ki onu elinde taşımak zorundaydı.

Savaşçılar Rothgar'ın büyük sarayına baktılar, ışıldayan çatısını ve ince işçiliğini hayretler içinde izleyerek, yüksek duvarları ve zengin oymalarıyla dünyada bir eşinin olmadığına karar verdiler. Yine de konuşmalarında hiçbir saygı belirtisi yoktu.

Gemiden ayrılıp saraya doğru çıkan taşlı bir yoldan yürüdük. Kılıçlarının şakırtısı ve zırhların takırtısı oldukça gürültü çıkarıyordu. Az ileride yol üstünde kafası kesilerek sopaya geçirilmiş bir öküz gördük. Hayvan daha yeni öldürülmüştü.

Kuzeyliler bu manzaraya üzgün yüzlerle baktılar, fakat bunun benim için hiçbir anlamı yoktu. Artık onların en ufak

(1) Bilinen İskandinavyalı figürlerinde bu insanlar hep başlarında boynuzlu başlıklarla görülürler. Bu sadece bir eklemedir. İbn-i Fadlan'ın ziyareti sırasında böyle başlıklar bin yıldan fazla bir süredir, Tunç Devri'nden beri kullanılmıyordu.

bir kızgınlık ve tehdit altında bir şeyleri öldürme geleneğine alışmıştım. Fakat bu öküz kafasının onlar için ayrı bir önemi vardı.

Buliwyf, Rothgar'ın topraklarındaki tarlaların ötesine doğru baktı ve orada, bu topraklarda sıkça görülen yapıda tek başına bir çiftlik evi gördü. Evin duvarları ahşaptı ve büyük ihtimalle son yağmurlarla birikmiş olan çamur ve samanla sıvanmıştı. Çatı saman, kamış ve tahtadan yapılmıştı. Bu evlerin içinde sadece topraktan bir zemin vardır. Bir ocakbaşı, bir de hayvan gübresi bulunan bir köşe. Çiftlik evindeki insanlar içeride hayvanlarıyla birlikte uyurlar, çünkü hayvanların vücutları odayı daha da ısıtır. Gübreyi de ateş yakmak için harcarlar.

Buliwyf bu çiftlik evine gitmemizi emretti ve biz de yeşil, ama nemden bataklık hale gelmiş tarlaları geçmek üzere yola çıktık. Kafile zemini incelemek için durakladı, fakat önemli hiçbir şey göremediler. Ben de bir şey görmedim.

Buliwyf kafileyi yine durdurdu ve koyu toprağı işaret etti. Gerçekten de açıkça belirgin bir ayak izi olduğunu kendi gözlerimle gördüm. Aslında birçok ayak izi vardı. Geniş ve yaratılmış olan her şeyden daha da çirkindiler, her parmakta çengelli bir tırnak ya da pençenin izi vardı. Aslında şekli bir insan ayağına benziyordu, ama yine de insan değildi bu. Kendi gözlerimle gördüğüm halde, bu gördüklerime inanmakta korkunç şekilde zorlandım.

Buliwyf ve yanındakiler bu manzara karşısında başlarını salladılar ve sonra bir sözcüğü defalarca tekrarladıklarını duydum. "Wendol" ya da "Wendlon" ya da öyle bir şey. Bu ismin anlamı bana tanıdık gelmedi ve en az diğerleri kadar korkmuş olduğundan, o anda Herger'e sormamın doğru olmayacağını hissettim. Çiftlik evine yaklaşırken toprakta bu ayak izlerinden birçoklarını daha gördük. Buliwyf ve savaşçıları yavaş yürüyorlardı, fakat bu tedbir amaçlı değildi. Hiçbiri silahlarını çıkarmamıştı. Ben de bu sırada onlardan etkilenmiş, nedenini

tam olarak adlandıramadığım garip bir korku yaşamaya başlamıştım.

Sonunda çiftlik evine geldik ve içeri girdik. İçeride genç ve güçlü bir adamın vücudunun parçalara ayrılmış olduğunu kendi gözlerimle gördüm. Gövdesi bir yerde, kolları bacakları başka bir yerdeydi. Yerde büyük bir kan gölü vardı. Hatta duvarlarda, çatıda, her yerde kan vardı. Sanki her yer kırmızıya boyanmıştı. Bir kadın parça parça doğranmış, iki yaşlarında (belki de daha küçük) bir erkek çocuğunun kafası koparılmış, geride sadece kanlar içindeki gövdesi kalmıştı.

Bütün bunları kendi gözlerimle gördüm ve bu hayatım boyunca tanık olduğum en korkunç manzaraydı. Kendimi kaybettim ve bir saat kadar baygın kaldım. Ayrıldıktan sonra da zaman zaman yine fenalaşıyordum.

Kuzeylilerin bu tavrını asla anlayamayacağım. Ben kendimi giderek daha kötü hissediyordum; onlar ise tam tersine, sakinleşip durgunlaştılar; bu korku anında gördüklerini sakin bir şekilde izleyip parçaların üstündeki pençe izlerini ve derinin yüzülme şeklini tartıştılar. Asıl ilgilerini çeken şey ise bütün kafaların kesilmiş olmasıydı ve bu da işin en şeytanca yanıydı. Hatırladıkça hâlâ korkudan titriyorum.

Çocuğun vücudu kalça kısmından acımasızca dişlenmişti. Omuz bölgesi de aynı şekilde. Bu korkunç manzarayı kendi gözlerimle gördüm.

Çiftlik evinden ayrılırken Buliwyf'in adamlarında sert bir yüz ifadesi vardı. İnsana yiyecekmiş gibi bakıyorlardı. Daha sonra evin yakınlarındaki yumuşak toprağı çok daha dikkatli bir şekilde incelediler. Hiçbir atın ayak izine rastlamamaları dikkatlerini çekmişti.

Onlarla pek ilgilenemiyordum. Yerimden kalkacak halim yoktu. Kalbim hâlâ küt küt çarpıyordu.

Tarlaları geçerken Ecthgow bir şey keşfetti: Bu küçük bir taş parçasıydı. Bir çocuğun yumruğundan bile küçüktü ve ka-

baca cilalanıp yontulmuştu. Bütün savaşçılar incelemek için etrafına toplandılar. Ben de dahil.

Taş, hamile bir kadının gövdesi şeklindeydi. Ne kafası, ne kolları ne de bacakları vardı; sadece oldukça şişkin bir göbek ve üzerinde de sarkık, şişmiş iki göğüs olan bir gövdeydi bu.[2] Çok kaba ve çirkindi, başka bir şey hissetmedim. Fakat Kuzeyliler birden bitkin, solgun ve titrek bir hal aldılar. Taşa dokununca elleri titriyordu. En sonunda Buliwyf onu yere fırlattı ve kılıcının sapıyla un ufak olana dek parçaladı. Savaşçılardan birkaçı fenalaşıp kendilerini yere bıraktı. Herkesi büyük bir korku sarmıştı.

Kral Rothgar'ın sarayına gitmek üzere tekrar yola koyulduk. Yolculuk boyunca hiç kimse konuşmadı. Savaşçıların hepsi üzüntülü ve derin düşünceler içindeydi, ama artık hiçbiri bir korku belirtisi göstermiyordu.

Bir süre sonra atlı bir haberciyle karşılaştık ve adam yolumuzu kesti. Taşıdığımız silahlara, kafilenin kıyafetlerine ve Buliwyf'e baktı ve bağırarak bir şeyler söyledi.

Herger bana "Kim olduğumuzu öğrenek istiyor" dedi.

Buliwyf haberciye bir şeyler söyledi ve ses tonundan Buliwyf'in hiç de havasında olmadığı belliydi. Herger "Buliwyf ona Yatlam Krallığı'ndan Kral Higlac'ın emrinde bulunduğumuzu, Kral Rothgar'a bir görev için gönderildiğimizi ve onunla konuşmak zorunda olduğumuzu söyledi" dedi ve konuşmasını "Buliwyf, Rothgar için her şeye değeceğini söylüyor" diye sürdürdü, ama Herger'in ses tonu tam tersini ima ediyordu.

Haberci büyük saraya doğru yola devam etmemize izin verdi, ama krala geldiğimizi haber verene kadar dışarıda beklememizi söyledi. Buliwyf ve adamları bu muameleden pek memnun olmasalar da dediğini yaptık. Homurdanmalar ve mı-

(2) Bu kadın tasviri Fransa ve Avusturya'da arkeologlar tarafından bulunan bazı oymalara çok benziyor.

rıldanmalar oldu, çünkü misafirperverlik Kuzeyliler için bir kuraldı ve böyle dışarıda bekletilmek onlara çirkin gelmişti. Yine de beklediler; bu arada silahlarını, kılıçlarını, mızraklarını (zırhları hariç) saray kapısında bırakmışlardı.

Sarayın her tarafı Kuzey insanlarının tarzında evlerle çevrelenmişti. Bunlar Trelburg'daki gibi uzun, eğimli duvarları olan evlerdi. Fakat düzenleri farklıydı, çünkü burada kareler yoktu. Görünürde istihkâm ya da savunmayla ilgili bir şey de yoktu. Bunun yerine saray ve etrafındaki evlerden aşağıya doğru uzun, yeşil bir arazi uzanıyordu. Orada burada kurulmuş çiftlik evleri, arkada bir tepe ve bir orman sınırı vardı.

Herger'e bu uzun evlerin kimin olduğunu sordum. O da bana "Bir kısmı krala, bir kısmı kraliyet ailesine, diğerleri de soylulara, hizmetçilere ve sarayın daha düşük seviyeli üyelerine ait" dedi. Ayrıca burasının zor bir yer olduğunu da söyledi, ama buna bir anlam veremedim.

Ve sonunda Kral Rothgar'ın sarayına girmemize izin verildi ve gerçekten bu kaba Kuzey ülkesindeki sarayın dünyanın en büyük hazinesi olduğunu söyleyebilirim. Rothgar'ın insanları bu saraya Hurot adını vermişler, çünkü Kuzeyliler hayatlarındaki şeylere, gemilere ve özellikle silahlara insan isimleri veriyorlar. Rothgar'ın büyük sarayı, yani bu Hurot, Halife'nin asıl sarayı kadar büyüktü, içi gümüş ve hatta kuzeyde çok ender bulunan altınla süslenmişti. Her taraf sanatın en büyük zerafet ve zenginlik örneği eserlerle doluydu. Hurot Sarayı Kral Rothgar'ın gücünü temsil eden gerçek bir sanat eseriydi.

Kral Rothgar Hurot Sarayı'nın uzak bir ucunda oturuyordu. Burası o kadar genişti ki, neredeyse onu fark edemeyeceğimiz kadar uzaktı bize. Sol tarafında arkada bizi durduran haberci vardı. Herger'in söylediğine göre adam şöyle dedi: "İşte kralım! Bunlar Yatlam Krallığı'ndan gelen bir grup savaşçı. Denizden yeni geldiler ve liderleri Buliwyf adında bir adam. Sizinle konuşmak için yalvarıyorlar. Ey kralımız! Kontlara benzi-

yorlar ve liderleri görünüşüne bakılırsa büyük bir savaşçı. Onları kontlar olarak selamlayın Kral Rothgar!"

Bu arada Kral Rothgar'a yaklaşmamıza engel olunmuştu.

Kral Rothgar ölümüne yaklaşmış bir adama benziyordu. Genç değildi. Saçları beyazlamış, teninin rengi solmuştu. Yüzü ise acı ve korku yüklüydü. Bize şüpheyle yaklaştı. Gözlerini kırpıştırıyordu. Belki de neredeyse kördü. Bilmiyorum. Sonunda konuşmaya başladı. Herger'in dediğine göre de şunları söyledi: "Bu adamı tanıyorum, çünkü onu bir görev için çağırttım. Bu Buliwyf ve onun çocukluğunu biliyorum. Yatlam Krallığı'na gitmek için deniz aşırı bir yolculuğa çıkmıştım. Babası Higlac bize ev sahipliği yapmıştı ve şimdi oğlu en üzgün ve yardıma muhtaç zamanında bana geldi."

Rothgar daha sonra askerlerin saraya alınmasını, hediyelerin getirilmesini ve kutlamaların yapılmasını emretti.

Sonra Buliwyf, Herger'in bana tercüme etmediği uzun bir konuşma yaptı. Çünkü Buliwyf konuşurken konuşması bir saygısızlık sayılırdı. Buliwyf, Rothgar'ın başındaki felaketi ve bu yüzden çok üzgün olduğunu duyduğunu, kendi babasının krallığının da aynı bela tarafından yok edildiğini ve Rothgar'ın krallığını üzerine çöken kötülüklerden kurtarmaya geldiğini söyledi.

İnsanları parçalara bölen o canavarların ayak izlerini gördüğüm halde Kuzeylilerin bu belaya ne isim verdiklerini ve onun hakkında ne düşündüklerini bilmiyordum.

Kral Rothgar telaşla yine söze başladı. Konuşma tarzından onun gelen bütün askerleri ve kontlarının önünde söylemek istediği şeyler olduğunu anladım. Herger'in çevirdiğine göre şöyle dedi: "Sevgili Buliwyf, daha yeni tahta çıkmış genç bir adamken babanı tanıdım. Şimdi yaşlı ve hasta biriyim. Başım önüme düştü; gözlerim zayıflığımı hatırlatırcasına utancımdan yaşla doluyor. Gördüğün gibi, krallığım neredeyse kurudu. Topraklarım yabanileşti. Bu zebanilerin krallığıma ne

yaptıklarını söylemeye dilim varmıyor. Geçe oldu mu savaşçılarım sarhoşluğun da verdiği cesaretle bu canavarları alt edeceklerine ilişkin yemin üstüne yemin ediyorlar, ama şafağın soğuk ışıkları sisli toprakların üzerine vurduğunda her yerde kanlı vücutlarla karşılaşıyoruz. Bu, hayatımda gördüğüm en büyük avcı ve bu konuda daha fazla konuşmak istemiyorum."

Bir sofra hazırlandı önümüze yemekler kondu. Ben de bu arada Herger'e kralın bahsettiği "zebaniler"in ne anlama geldiğini sordum. Herger kızdı ve bunu bir daha asla sormamamı söyledi.

O akşam büyük bir kutlama vardı. Kral Rothgar ve kraliçe Weilew altınlarla süslü kıyafetleri içinde krallığın soyluları, savaşçıları ve kontları yanında yerlerini aldılar. Soylular miskin, yaşlı, sarhoş insanlardı ve çoğu topal ya da yaralıydı. Hepsinin gözlerinden korku okunuyordu ve eğlencelerinde bile bir zorlama, samimiyetsizlik vardı.

Rothgar'ın bir de, daha önce üç kardeşini öldürdüğünden bahsettiğim Wiglif adında bir oğlu vardı. Bu adam, sarı bıyıkları, fıldır fıldır dönen gözleri olan genç ve çevik bir adamdı. Kimseyle göz göze gelmemeye çalışıyordu. Gözleri sürekli hareket halindeydi. Herger onu gördü ve "O bir tilki" dedi. Bununla onun kararsız, değişken ve yanlış tavırlara sahip biri olduğunu ima ediyordu. Çünkü kuzey insanları tilkinin dilediği her şekle girebilen bir hayvan olduğuna inanıyorlardı.

Eğlencenin ortasında, Rothgar habercisini Hurot Sarayı'nın kapısına gönderdi ve bu haberci o gece sis çökmeyeceğini haber verdi. Gecenin açık geçeceğine ilişkin bu açıklama üzerine herkes neşelendi, kutlamalar oldu.

Bir ara Wiglif ayağa kalktı ve "Misafirlerin ve özellikle bize yardıma gelen cesur ve dürüst savaşçı Buliwyf'in şerefine içiyorum. Üstesinden gelmesi zor bir iş olsa da bunu kabul etti" dedi. Herger söylediklerini bana fısıldayarak çevirdi ve bu

sözlerin aynı anda hem övgü hem de aşağılama olduğunu hissettim.

Bunun üzerine bütün gözler Buliwyf'e döndü. Buliwyf de ayağa kalkıp Wiglif'e baktı ve "Benim hiçbir şeyden korkum yok. Hele geceleri sokulup insanları uykularında öldüren acemi bir canavardan hiç" dedi. Bu sözün üzerine Wiglif'in rengi kaçtı ve oturduğu sandalyeye yapışıverdi.

"Benden mi bahsediyorsun" dedi Wiglif titreyen bir sesle.

Buliwyf'in yanıtı oldukça sertti. "Hayır, fakat senden de ancak sis canavarlarından korktuğum kadar korkuyorum."

Kral Rothgar ona oturmasını söylese de genç Wiglif konuşmakta ısrarlıydı; diğer soylulara dönerek "Uzak kıyılardan gelen bu Buliwyf'in güçlü ve oldukça kibirli bir görüntüsü var. Yine de onun cesaretini ölçmek istedim, çünkü kibir, adamlarının gözlerini boyayabilir" dedi.

Bunun üzerine ani bir gelişme oldu. Buliwyf'in arkasında, kapının yanındaki masada oturan güçlü bir savaşçı yerinden fırlayarak, mızrağını çekip Buliwyf'e arkadan saldırdı. Bütün bunlar bir nefeslik bir zaman içinde oluvermişti.[3] Bu arada Buliwyf dönüp mızrağını çıkardı ve savaşçıyı göğsünden kıskıvrak yakaladı. Mızrağın sapıyla adamı başının üstüne kadar havaya kaldırıp duvara fırlattı. Böylece adamı mızrakla şişleyiverdi. Adamın ayakları havada mızrağın sapına varıyordu, mızrak Hurot Sarayı'nın duvarına gömülmüştü. Savaşçı inleyerek can verdi.

Bu arada büyük bir karışıklık oldu Buliwyf, Wiglif'e dönüp "Düşmanlarımı alt edebiliyor muyum?" dedi. Ve sonra Herger aniden bağırarak konuşmaya başladı. Bu arada yüzüme karşı garip mimikler yapıyordu. Bütün bu olaylar aslında kafamı karıştırmış, gözlerim duvara çivilenmiş ölü savaşçıya takılıp kalmıştı.

---

(3) Ducere spiritu: Kelime anlamı "soluk almak"

Sonra Herger bana döndü ve Latince "Kral Rothgar ve meclisi için bir şarkı söylemelisin. Hepsi istiyor bunu" dedi.

Ona "Ne söyleyeyim? Hiç şarkı bilmem ki!" dedim. "Yürekleri mutlu eden bir şarkı söyle" dedi ve ekledi: "Şu bir tanecik Allahın'dan bahsetme. Böyle saçmalıklar kimsenin umurunda değil."

Bir ozan olmadığım için ne söyleyeceğimi de bilmiyordum aslında. Bu arada biraz zaman geçmiş, herkes bana bakmaya başlamış ve saraya bir sessizlik hâkim olmuştu. Sonra Herger bana "Krallar ve savaşlardaki kahramanlıklarla ilgili bir şarkı söyle" dedi.

Böyle şeyler bilmediğimi, ama onlara kendi ülkemde komik ve eğlenceli bulunan bir fabl söyleyebileceğimi anlattım. Bana akıllıca bir seçim yaptığımı söyledi. Ben de onlara –Kral Rothgar, Kraliçe Weilew, oğulları Wiglif, bütün kontlar ve savaşçılara– Ebu Kasım'ın terliklerinin hikâyesini anlattım. Yumuşak bir tonda ve gülümseyerek konuşuyordum ve daha ilk anda Kuzeylilerin hoşuna gitti bu. Kahkahalarla gülüyor, karınlarını yumrukluyorlardı.

O anda garip bir olay oldu. Ben anlatmaya devam ederken Kuzeyliler gülmeyi bıraktılar ve giderek düşünceli bir hal aldılar. Hiç kahkaha yoktu artık, sadece derin bir sessizlik vardı.

Herger bana "Sen bilemezsin, ama bu gülünecek bir hikâye değil ve şimdi bu durumu düzeltmeliyim" dedi. Bana şaka yaptığını düşündüğüm bir şeyler söyledi, herkes gülmeye başladı ve kutlama devam etti.

Asım'ın terlikleri hikâyesi Arap kültürünün oldukça eski hikâyelerinden biridir. Ve bu hikâyeyi hem İbn-i Fadlan hem de Bağdatlı hemşerileri oldukça iyi bilirler.

Hikâyenin birçok şekli vardır. Anlatanın heyecanına bağlı olarak özetle ya da ayrıntılı şekilde anlatılabilir. Özetle, Ebu Kasım zengin bir tüccardır ve ticarette daha

iyi iş yapabilmek için zenginliğini saklamaya çalışacak kadar da cimri biridir. Kendini fakir gösterebilmek için zevksiz, eski püskü terlikler giyer. Bunun insanları şaşırtacağını ummaktadır, ama tam tersine herkes onun aptal ve akıl almaz biri olduğunu düşünürler.

Bir gün Ebu Kasım cam eşya işinden oldukça iyi para kazanır. Ve bunu, her zamanki gibi, arkadaşlarına ziyafet vererek kutlamak yerine daha ucuza patlayacağı için hamama gidip orada kutlamaya karar verir. Elbiselerini ve ayakkabılarını bekleme odasında bırakır ve bir arkadaşı onu uygunsuz ayakkabıları yüzünden azarlar. Ebu Kasım onların kullanışlı olduğunu söyleyip arkadaşıyla hamama girer. Sonra güçlü bir kanun adamı gelir ve resmi elbisesini çıkartıp arkasında bir çift güzel terlik bırakır. Bu arada Ebu Kasım hamamdan çıkar ve eski terliklerinin yerine bir çift yeni, güzel terlik bulur. Bunları arkadaşının bir hediyesi sanıp giyinir ve oradan ayrılır.

Hukuk adamı ise hamamdan çıkınca kendi terliklerinin yerine herkesin Ebu Kasım'a ait olduğunu bildiği eski püskü, adi terlikleri bulur ve buna çok sinirlenir, hizmetçilerine kayıp terlikleri bulmalarını emreder ve sonunda terlikler hırsızın ayağında bulunur. Adam majestelerinin önünde mahkemeye çıkarılır ve sert bir şekilde cezalandırılır.

Ebu Kasım kötü şansına lanetler okur ve uğursuz terlikleri penceresinden aşağıya fırlatır. Terlikler çamurlu Dicle Nehri'ne düşer. Birkaç gün sonra bir grup balıkçı tuttukları balıklarla birlikte Ebu Kasım'ın terliklerini de bulur. Terlik, ağlarını parçalamıştır. Deliye dönen balıkçılar çamurlu terlikleri açık camdan dışarıya fırlatır. Terlikler Ebu Kasım'ın camına gelir ve yeni alınmış cam eşyaların üzerine düşüp hepsini paramparça eder.

Ebu Kasım hayal kırıklığına uğrar, ama ancak cimri bir adamın yapabileceği kadar üzülür. Harap olmuş terliklerin artık ona zarar vermeyeceğini düşünür ve eline bir kürek alıp onları bahçeye gömer. Bu arada kapı komşusu Ebu Kasım'ı bir çukur kazarken görür. Bu iş ancak hizmetçilerin yapacağı bir şey olduğundan, komşusu, bir efendi böyle bir işle kendisi uğraştığına göre mutlaka bir hazine gömüyordur diye düşünür. Bu yüzden de halifeye gidip Ebu Kasım'ın yaptıklarını anlatır, çünkü ülkenin kanunlarına göre ülke topraklarında bulunan her hazine halifenin malıdır.

Ebu Kasım halifenin huzuruna çağrılır ve aslında sadece bir çift eski terlik gömdüğünü söyleyince tüccarın gerçek ve kanun dışı amacını açıkça saklamaya çalışmasına bütün saray halkı kahkahalarla güler. Halife böyle bir yalanla aptal yerine konduğu için sinirlenir ve Ebu Kasım'ın ödeyeceği vergiyi yükseltir. Ebu Kasım bu cezayı öğrenince beyninden vurulmuşa döner, ama yine de bu yüksek vergiyi ödemek zorunda kalır.

Ebu Kasım artık bu terliklerden sonsuza dek kurtulmaya kararlıdır. Yeni bir sorun çıkmaması için kasabadan uzağa bir yolculuğa çıkar ve terlikleri uzakta bir göle atıp dibe batmalarını keyifle seyreder. Fakat göl şehrin su ihtiyacını karşılamaktadır ve sonunda terlikler su vanalarını tıkar. Tıkanıklığı açmaya çalışan gözcüler terlikleri bulur ve bunları hemen tanır, çünkü bunların o inatçı cimriye ait olduğunu artık herkes bilmektedir.

Ebu Kasım şehrin suyunu kesme suçundan yine halifenin karşısına getirilir ve vergisi bir öncekinden çok daha fazla yükseltilir. Terlikler de ona geri verilir.

Bu kez Ebu Kasım terlikleri yakmaya karar verir, fakat hâlâ ıslak oldukları için kurusunlar diye onları balkona koyar. Bir köpek onları görür ve onlarla oynamaya

başlar. Bu arada terliklerden biri ağzından kayıp aşağıdaki caddeye düşer ve oradan geçmekte olan bir kadına çarpar. Bu kadın hamiledir ve çarpmanın şiddeti düşük yapmasına neden olur. Kocası zararın karşılanması için saraya gider ve bunun bedelini de, artık fakirleşmiş olan zavallı Ebu Kasım öder.

Kurnaz Araplar bu hikâyede terliklerini yeterince sıklıkta değiştirmeyen bir adamın başına neler gelebileceğini anlatıyorlar, fakat şüphesiz Kuzeylileri asıl rahatsız eden bu hikâyenin altında yatan gerçek, yani bir adamın üzerindeki yükten bir türlü kurtulamamasıydı.

Gecenin geri kalanı da yine kutlamalarla geçti ve Buliwyf'in savaşçıları gönüllerince eğlendi. Wiglif'in saraydan çıkarken Buliwyf'e dik dik baktığını gördüm, ama Buliwyf bunu pek umursamadı. Köle kızlar ve özgür kadınlarla ilgilenmeyi tercih etti. Ben bir süre sonra uyudum.

Sabah, Hurot Sarayı'ndan gelen homurtular ve gürültülerle uyandım. Rothgar Krallığı'ndaki tüm insanların savunma hazırlıkları içinde olduklarını gördüm. Her şey sırayla yapılıyordu: Atlarla çit malzemeleri taşınıyor ve bunlar savaşçılar tarafından keskinleştiriliyordu. Buliwyf de kılıcıyla yere işaretler koyarak bunların yerleştirilmesi işini bizzat kendisi yönetiyordu. Bunun için büyük Runding kılıcını değil, başka bir kılıç kullanıyordu. Bunun bir nedeni olup olmadığını bilmiyorum.

Günün ortalarına doğru Ölüm Meleği[4] denilen kadın gelip yere kemikler yaydı ve bazı büyülü sözler söyleyerek o gece sis çökeceğini açıkladı. Bunu duyan Buliwyf bütün işleri durdurdu ve büyük bir ziyafet hazırlanmasını emretti. Bu du-

(4) Bu, Volga Nehri kıyılarındaki Kuzeylilerle birlikte olan "Ölüm Meleği" değil. Görünüşe bakılırsa her kabilede Şaman inançları olan yaşlı bir kadın vardı ve bu kadın "Ölüm Meleği" olarak anılıyordu. Yani bu genel bir terim.

rumda, herkes bu emre uydu ve çalışmayı bıraktı. Herger'e neden bir ziyafet verileceğini sordum. O da bana çok fazla şey sorduğumu söyledi. Bunu sormak için yanlış bir zaman seçtiğim doğruydu, çünkü o sırada sıcak bir gülümsemeyle kendisine doğru bakan sarışın bir köle kızla eğleniyordu.

Günün ilerleyen saatlerinde Buliwyf savaşçılarını bir araya toplayıp "Savaşa hazırlanın" dedi. Hepsi onayladı ve bir yandan ziyafet hazırlıklarıyla uğraşırken bir yandan da birbirlerine şans diledi.

Gece ziyafetinde Rothgar'ın kont ve soyluları daha az sayıdaydı. Gece bir öncekinden farksızdı. Aslında çoğu soylunun o gece Hurot Sarayı'nda olacaklardan korktukları için geceye hiç katılamadıklarını öğrendim. Belli ki canavarın bu bölgede en çok ilgi duyduğu yerdi Hurot Sarayı. Belki de burada gözü vardı ya da benzeri bir şey... Ne anlama geldiğinden pek emin değildim.

Bu ziyafet bana pek eğlenceli gelmedi, belki de tanık olduğum olaylar yüzündendir. Şöyle bir şey oldu: Yaşlı soylulardan biri Latince ve biraz da İberya lehçesiyle bir şeyler söyledi. Daha gençken bu bölgedeki Cordoba halifeliğine seyahat etmişti ve onunla konuşma şansım oldu. Bu arada bilmediğim şeyleri bile kafamdan uydurdum.

O bana "Yani sen on üç numaralı yabancısın, öyle mi" diye sordu. Ben de öyle olduğumu söyledim. "Çok cesur olmalısın" dedi yaşlı adam. "Cesaretinden dolayı seni kutlarım." Bunun üzerine Buliwyf'in adamlarının yanında ne kadar kibar kaldığımı göstermek ister gibi bir tavırla karşılık verdim ona. Zaten bu gerçekten de öyle bir şeydi.

"Bir şey değil" dedi yaşlı adam. Bölgenin yöresel likörünü içmekle meşguldü. Baldan yapıldığını söyledikleri, kötü ve kuvvetli bir içkiydi bu. "Hâlâ canavarla yüzleşecek kadar cesursun" dedi bana.

Bir şeyler öğrenmemin zamanı gelmişti sanırım. Bu yaşlı

adama Herger'in bana daha önce söylediği, Kuzeylilerin bir sözünü tekrarladım: "Hayvanlar ölür, insanlar ölür, ben de bir gün öleceğim. Ama bir şey asla ölmeyecek. O da öldükten sonra geride bıraktığın şandır."

Yaşlı adam olmayan dişleriyle sırıttı bu lafa. Bu Kuzeyli atasözünü bilmem hoşuna gitmişti. "Bu doğru, ama canavarın da bir şansı var" dedi. Umursamazlıkla yanıtladım. "Gerçekten mi? Hiç farkında değilim."

Bunun üzerine yaşlı adam bir yabancı olduğumu, beni aydınlatmaktan memnun olacağını, "Wendol" ya da "Windon" teriminin Kuzey ülkesindeki insanlar kadar eski olduğunu ve bunun "kara sis" anlamına geldiğini söyledi. Kuzeylilere göre, bu, gecenin karanlığında insanları öldürüp etlerini yiyen canavarları çağıran bir sis.[5] Bu canavarlar tüylü, dokunmaya ve kokuya duyarlı, korkunç ve kurnaz. İnsanlarınki gibi bir dil kullanmasalar da, kendi aralarında konuşuyorlar. Gece çöken sisle geliyor ve gündüzleri yok oluyorlar. Onları izlemeye, nereye gittiklerini öğrenmeye kimse cesaret edemiyor.

---

(5) Görülüyor ki İskandinavyalılar yaratıkların yamyam oldukları gerçeğinden çok gizlilikleri ve kötülüklerinden etkileniyorlardı. Jensen yamyamlığın eski İsveçlilere tiksindirici geldiğini, çünkü Volhalla'ya girişi zorlaştırdığını iddia ediyor. Yine de bu görüş hakkında doğrulayıcı hiçbir kanıt yok.

Fakat İbn-i Fadlan'a göre yamyamlık ölüm sonrası hayatta bazı zorluklara neden olabilir. Ölü yiyici, Mısır mitolojisinde ünlü bir yaratıktı. Başı timsaha, gövdesi arslana, sırtı da suaygırına benzer. Ölü yiyici köleleri bir çırpıda yakalayıp yutuverir.

Şunu hatırlamak gerekir ki yamyamlık insanlık tarihi boyunca şu ya da bu şekilde ve nedenle, az ya da çok hep var olmuştur. Örneğin Pekin insanları, hatta kimi zamanlar Çinliler, İrlandalılar, Mısırlılar, Avusturyalılar ve Yunanlılar bile yamyamdı.

İbn-i Fadlan İskandinavya'da bulunduğu sırada diğer Arap tüccarlar da Çin'deydiler ve insan etinin "iki ayaklı koyun" adı altında yasal olarak pazarlarda satıldığını kaydettiler.

Martinsan, Kuzeylilerin yamyamlığı iğrenç bulduklarını, çünkü savaşçılarım etinin kadınlara, özellikle de canavarın annesine yedirildiğine inandıklarını savunuyor. Bu görüşü de kanıtlayacak bir bulgu yok, ama böyle bir şeyin bir İsveçlinin ölümüne utanç katacağı da kesin.

Yaşlı adam sözlerini şöyle sürdürdü: "Kara sis canavarının kaldığı bölgeyi bilebilirsin. Zaman zaman atlı savaşçılar köpeklerle birlikte geyik avına çıkar. Dere, tepe boyunca ormanda ve düzlükte geyiği kovalar. Sonra geyik bataklık bir göle ya da çamurlu bir bölgeye gelir ve bu iğrenç bölgeye girmektense, köpekler tarafından parçalanmayı tercih eder. Böylece canavarın nerede yaşadığını da anlamış oluruz, çünkü hayvanlar bile oraya girmekten kaçınırlar."

Adamı daha çok konuşturabilmek için bu hikâyeyi büyük bir merakla dinledim. Herger bu halimi gördü ve bana tehditkâr bir bakış fırlattı, ama onu umursamadım bile.

Yaşlı adam şöyle devam etti: "Eskiden kara sisten her bölgeden bütün Kuzeyliler çok korkardı. Babamın babasının babasından beri hiçbir kuzeyli kara sisi görmedi ve bazı savaşçılar bizi eski korkuları ve tehlikeleri hatırladığımız için yaşlı aptallar yerine koydu. Yine de her krallıktan bütün kuzeyli şefler, hatta Norveç'te bile, kara sisin dönüşüne her zaman hazırlıklı oldular. Bütün kasaba ve kalelerimiz korunuyor ve karadan savunuluyorlar. Babamın babasının babasının zamanından beri insanlarımız bu şekilde davrandı, ama kara sisi hiç gören olmadı. Ve şimdi geri döndü."

Kara sisin niye geri döndüğünü sordum. Sesini azaltarak şu cevabı verdi: "Kara sis, aptalca ihtişamıyla tanrılara meydan okuyup karadan hiçbir savunması olmayan sarayını böyle bir yem yaparak canavarları kışkırtan Rothgar'ın kibri ve güçsüzlüğü yüzünden başımıza geldi. Rothgar yaşlandı ve artık kazandığı savaşlarla anılamayacağını da biliyor. Bu yüzden de bütün dünyanın konuştuğu bu görkemli sarayı inşa etti. Böylece kendini tatmin etmiş oldu. Rothgar bir insan olduğu halde tanrıymış gibi davranıyor, bu yüzden de tanrılar onu cezalandırıp alçakgönüllülüğü ona öğretmek için kara sisi gönderdiler."

Bu yaşlı adama Rothgar'ın krallıkta sevildiğini söyledim. O da bana "Hiçbir insan tüm kötülüklerden arınacak kadar iyi

değildir. Hiçbir şeye değmeyecek kadar kötü de değildir. Rothgar adil bir kral ve insanları onun hayatı boyunca zenginleştiler. Onun yönetimindeki akıl ve zenginlik işte burada, Hurot Sarayı'nda saklı ve gerçekten de göz kamaştırıcı. Tek hatası savunmaya önem vermemiş olması. Bizde bir söz vardır. "İnsan asla silahsız bir adam olmamalı." Rothgar'ın hiçbir silahı yok, dişleri bile dökülmüş, zayıf bir adam. Bu yüzden de kara sis bu topraklarda istediği gibi dolaşıyor.

Daha çok şey öğrenmek istiyordum, ama yaşlı adam yorgundu ve benden uzaklaştı. Az sonra da uyuyakaldı. Gerçekten de Rothgar'ın yiyecek, içecek servisi çok boldu ve kontların, soyluların çoğunu uyku basmıştı.

Rothgar'ın masası için şunları söyleyebilirim: Her adamın bir masa örtüsü, tabağı, kaşık ve bıçağı vardı. Yemek haşlanmış domuz ve keçi etiydi. Biraz da balık vardı. Kuzeyliler haşlanmış eti kızartmaya tercih ederler. Bol miktarda yeşil salata ve soğan da vardı. Ayrıca elma ve fındık da bulunuyordu. Bana daha önce tatmadığım tatlı, kalınca bir et verildi. Ve bana bunun Avrupa geyiği olduğu söylendi.

İçecek ise baldan yapılmış, iğrenç bir likördü, sonradan mayalanmıştı. Şimdiye kadar icat edilmiş en acı, siyah ve kötü şeydi. Birkaç damla içmek bile insana dünya ayaklarının altından kayıyormuş hissi vermeye yeterdi. Allah'a şükürler olsun ki ben içmedim.

Sonra Buliwyf ve adamlarının da o gece içmediklerini fark ettim ve Rothgar bunu bir hakaret olarak aldı. Yine de bu durumu doğal bir şeymiş gibi karşılamayı tercih etti. O gece hiç rüzgâr yoktu. Hurot Sarayı'nın mumları ve meşaleleri kıpırdamıyordu bile. Yine de nemli ve soğuktu. Kara sisin tepelerden aşağıya inerken ayın önünü kapattığını kendi gözlerimle gördüm.

Gecenin ilerleyen saatlerinde Kral Rothgar ve eşi yatmak için salondan ayrıldı. Hurot Sarayı'nın kapıları kilitlenip demir-

lendi. Orada kalan soylular ve kontlar ise sarhoş bir halde derin bir uykuya dalıp yüksek sesle horlamaya başladı.

Sonra Buliwyf ve adamları silahları ile birlikte, az ışık vermeleri için mumların ve ateşlerin üstüne su serperek odaya doğru yürüdüler. Herger'e bunun anlamını sordum ve bana hayatta kalmak için dua etmemi, uyuyormuş numarası yapmamı söyledi. Bana silah olarak ufak bir kılıç verildi, ama bu beni rahatlatmaya yetmedi, çünkü bir savaşçı olmadığımı biliyordum.

Gerçekten de herkes uyuyormuş gibi yaptı. Buliwyf ve adamları Rothgar'ın gerçekten horlamakta olan kont ve soylularının arasına katıldılar. Ne kadar beklediğimizi bilmiyorum, sanırım bu arada uyuyakalmıştım. Sonra bir anda uyandım. Artık uykulu değil, tetikte ve sessizdim. Hâlâ yerde, ayı derisinden bir postun üstünde yatıyordum. Her yer kapkaranlıktı, sarayın mumları çok hafif yanıyordu. Hafif bir rüzgâr sarayın içinde dolaşıyor, sarı alevleri kıpırdatıyordu.

Sonra rüzgârın bana ulaştırdığı o uğultulu sesleri duydum. Bir domuzun homurtusuna benziyordu ve çürümüş bir leşin kokusunu aldım. Bu beni çok korkuttu. Bu garip uğultular ve homurtular arttıkça daha da heyecanlanıyordum. Sesler dışarıdan sarayın yalnızca bir tarafından geliyordu. Sonra diğer taraftan da sesler duydum. Sonra tekrar diğer taraftan ve yine öbür taraftan...Gerçekten de sarayın etrafı sarılmıştı.

Kalbim hızla atarken doğrulup diğerlerine baktım. Uyuyan savaşçılardan hiçbiri kımıldamıyordu. Sadece Herger yattığı yerde gözlerini faltaşı gibi açmıştı. Horlarmış gibi nefes alan Buliwyf'in de gözleri kocaman açılmıştı. Böylece Buliwyf ve askerlerinin sesi her yanı saran bu canavarla savaşmak için beklediklerini anladım.

İnsan nedenini bilmediği bir şeyden korktuğu kadar hiçbir şeyden korkmaz. Kimbilir o ayı postunun üstünde canavarın homurtularını duyarak ve o berbat kokuyu alarak ne kadar

bekledim! Bu arada Kuzeylilerin savaşçılarının heykeller üzerine kazıdıkları şöyle bir övgü sözünü hatırladım: "Savaştan kaçmadı." Sesler ve o koku her yanı sarmış olsa da, her an biraz daha artsa da, her yönden üzerlerine geliyor olsa da Buliwyf ve savaşçıları kaçmadılar, yine de beklediler.

Ve en korkunç an gelip çattı. Bütün sesler kesildi. Her yeri derin bir sessizlik kapladı. Sadece adamların horlamaları ve ateşin çıtırtısı duyuluyordu. Buliwyf'in savaşçılarından hiçbiri kımıldamıyordu. Sonra birden Hurot Sarayı'nın sert kapılarına bir şey çarptı ve kapılar ardına kadar açıldı. İçeri dolan hava bütün ışıkları söndürdü ve kara sis ortalığı kapladı. Kaç tane olduklarını sayamadım, ama hırıldayan siyah şekillerden yüzlercesi vardı sanırım. Bu şekillerden en az beş, altı tanesi insana benziyordu ya da insana benzer bir şeydi. Hava kan ve ölüm kokuyordu. Akıl almaz derecede üşüyor ve titriyordum. Yine de hiçbir savaşçı kımıldamıyordu.

Ve ölüleri bile uyandıracak keskin bir çığlıkla Buliwyf yerinden fırladı. Elinde o büyük Runding kılıcını sallıyordu. Kılıç havayı keserken alev gibi parlıyordu. Savaşçılar da onunla birlikte kalkıp savaşa katıldı. Adamların bağrışmaları kara sis canavarlarının domuz homurtusuna benzeyen sesine karışıyordu. Bir anda allak bullak olmuştu içerisi. Hurot Sarayı sallanıyor, her yeri çatırdıyordu.

Savaşmaya hiç cesaretim yoktu. Bu arada canavarlardan biri üzerime doğru geldi. Alev gibi parlayan gözleri vardı. O iğrenç kokuyu duyabiliyordum. Beni kaldırıp tıpkı bir çocuğun çakıl taşını atması gibi odanın bir ucuna fırlatıverdi. Duvara yapışıp sonra da yere düştüm. Ve o kadar sarsılmıştım ki, etrafımda olanlar gerçekten daha da karışık geliyordu bana.

Bu canavarların bana dokundukları anı gayet net hatırlıyorum. Özellikle tüylü vücutlarını...Bu sis canavarlarının tüylü bir köpeğinki kadar uzun ve kalın kılları vardı. Bu kıllar tüm

vücutlarını kaplıyordu. Beni fırlatan o canavarın nefesinin berbat kokusunu ise hâlâ hatırlıyorum.

Savaşın ne kadar sürdüğünü bilmiyorum, ama bir anda sona erdi. Kara sis bütün gürültüsü ve dehşetiyle, ardında, meşaleleri ve mumları yeniden yakana dek fark edemediğim büyük bir yıkım ve ölüm bırakarak gitti.

Savaşta Buliwyf'in savaşçılarından üçü ölmüştü: Roneth, Halga ve Edgtho. Birincisinin göğsü yarılmıştı, ikincisinin boynu kırılmıştı. Üçüncüsünün kafası ise daha önce tanık olduğum şekilde koparılmıştı.

Haltaf ve Rethel adında iki savaşçısı ise yaralanmıştı. Haltaf bir kulağını, Rethel ise sağ elinin iki parmağını kaybetmişti. İkisi de ölümcül bir yara almamışlardı ve yakınıp sızlanmıyorlardı. Kuzeyliler savaş yaralarını neşeyle karşılıyor ve bununla hayatları boyunca gurur duyuyorlar.

Buliwyf, Herger ve tüm diğerleri adeta kan banyosu yapmışlardı. Kıpkızıl kana bulanmıştı hepsi de. Şimdi şunu söylemeliyim ki, inanmayacaksınız ama savaşçılarımız sis canavarından bir tanesini bile öldürememişti. Ölümcül yara almış olanı varsa bile hepsi de kaçmayı başarmıştı.

Herger şöyle dedi: "İki tanesini ölü olan bir diğerini taşırken gördüm. Belki de bu doğruydu, çünkü çoğu bana katılıyordu. Öğrendiğime göre sis canavarları ölülerini insanların arasında bırakmıyor, bunun yerine onları insanlardan kaçırmak için büyük tehlikelere giriyorlardı. Aynı şekilde, bir kurbanın başını da o derece özenle saklıyorlardı. Edgtho'nun başını hiçbir yerde bulamadık. Canavarlar onu da yanlarında götürmüşlerdi.

Sonra Buliwyf bir konuşma yaptı. Herger, Buliwyf'in söylediklerini bana şöyle aktardı: "Bu geceki kanlı savaştan size bir ganimet bırakıyorum. Bakın, işte canavarlardan birinin kolu."

Gerçekten de Buliwyf canavarlardan birinin kolunu tu-

tuyordu, büyük Runding kılıcıyla omuzdan kesilmişti. Bütün savaşçılar incelemek için etrafına toplandı. Güçlü kasları olmasına rağmen kol kısmı ele oranla çok küçüktü. El ise kocamandı. Avuç içi hariç kolun her yeri kıllarla kaplıydı. Ve son olarak söylenebilir ki bu kol da en az canavarın kendisi kadar kötü kokuyordu.

Bütün savaşçılar Buliwyf'i ve büyük Runding kılıcını kutluyorlardı. Kol, Hurot Sarayı'nın çatısına asıldı ve krallıktaki bütün insanlar tarafından hayranlıkla izlendi. Sis canavarıyla ilk savaş böyle sona ermişti.

İLK SAVAŞTAN SONRA GELİŞEN OLAYLAR

GERÇEKTEN DE KUZEY ÜLKESİNİN İNSANLARI HİÇBİR ZAMAN akıllı ve mantıklı davranmıyorlar. Sis canavarlarının saldırısı ve Buliwyf ve ekibi tarafından yenilmelerinden sonra ben de dahil olmak üzere Rothgar Krallığı'nda hiç kimse bir şey yapmadı.

Ne bir kutlama, ne bir ziyafet ne de bir mutluluk belirtisi vardı. İnsanlar çok uzaklardan bile canavarın asılı kolunu görmek için geliyorlardı ve sarayın salonunda asılı olan bu kola herkes hayranlık ve şaşkınlıkla bakıyordu. Bununla birlikte yarı kör olan Rothgar'da hiçbir memnuniyet belirtisi yoktu. Buliwyf ve ekibine ne hediye sundu, ne bir ziyafet düzenledi ne de onlara köle, gümüş, değerli giysiler ya da onurlandıracak başka bir şey verdi.

Kral Rothgar sevindiğini göstermek yerine suratını asıp üzgün bir havaya bürünmüştü. Önce olduğundan daha fazla korkmuş gibiydi. Açıkça söylemesem de ben de Rothgar'ın sis canavarlarının yenildiği savaştan önceki durumu tercih ettiğini düşünüyordum.

Buliwyf de ondan farklı değildi. Herhangi bir köle, ziyafet, yemek ya da içki istemedi. Savaşta ölen soylular hemen üzeri tahtadan çatıyla örtülü bir çukura konup on gün orada beklemeye bırakıldılar. Her şey aceleyle yapılıyordu.

Buliwyf ve yanındakiler sadece ölü savaşçıların cenazesinde sevinç belirtisi gösterdiler ve gülümsemelerini saklamadılar. Sonraları Kuzeylilerin savaşlardaki ölümleri gülümseyerek karşıladıklarını öğrendim. Bu davranışın yaşayan için değil, ama ölü insan için bir mutluluk olduğuna inanıyorlar. Bir insanın asker olarak ölmesi onlar için mutluluk verici bir şey.

Tam tersi de oluyor tabii. Eğer bir insan uykusunda ya da yatağında ölürse bu onlara sıkıntı veriyor. Böyle bir insan için "Samanlıkta bir inek gibi öldü" diyorlar. Bu bir hakaret değil, fakat ölünün matemini tutma şekli.

Kuzeyliler bir insanın ölüm şeklinin onun öbür dünyadaki şartlarını belirlediğine inanıyorlar ve bir savaşçının ölümünü her şeyden üstün tutuyorlar. "Samanlıkta ölmek onlar için utanç verici."

Uykusunda ölen bir insanın gecenin kısrağı tarafından boğulduğuna inanıyorlar. Bu yaratık ölümü utanç verici hale getiren bir kadın. Zaten onlar için bir kadının ellerinde ölmek her şeyden daha da kötü ve değersiz.

Silahları olmadan ölmenin de utandırıcı bir şey olduğunu söylüyorlar. Bu yüzden de Kuzeyli bir savaşçı her zaman silahlarıyla uyumak zorunda. Böylece gece olup da o kadın yaratık geldiğinde adam silahlarıyla olacak. Çok nadiren bir savaşçı hastalıktan ya da yaşı geçtiği için ölür. Ane adında bir kralın hikâyesini duymuştum. Adam o kadar yaşlanmış ki neredeyse bir bebek haline gelmiş. Dişleri olmadığı için bebek maması yiyor, bütün gün yatağında bir boynuzdan süt içiyormuş. Fakat buna Kuzey ülkesinde pek sık rastlanmadığını söylediler bana. Sadece birkaç adamın yüzlerindeki sakalları dökülecek kadar yaşlanmış olduklarını kendi gözlerimle gördüm.

Bazı kadınlar oldukça uzun yaşıyorlar. Tıpkı yaşlı ve çirkin Ölüm Meleği gibi. Bu yaşlı kadınların sihirli güçleri olduğuna, yaraları iyileştirip büyü bozduklarına, kötü etkileri uzaklaştırıp gelecekte olacakları gördüklerine inanılıyor.

Kuzeyli kadınlar kendi aralarında kavga etmiyorlar. Sık sık onların bir kavgada ya da iki erkeğin düellosundan artan öfkeyi dindirmek için araya girdiklerine tanık oldum. Bunu özellikle savaşçılar sarhoşken yapıyorlar. Bu, sık sık olan bir durum.

Gece gündüz, her saat likör içen savaşçılar savaştan sonra artık tek damla içki içmiyorlar. Ara sıra Rothgar'ın adamları onlara bir kadeh verseler de bunu reddediyorlar. Bunu çok karmaşık buldum ve en sonunda bundan Herger'e bahsettim. Herger Kuzeylilerin ilgisiz ve umursamaz havasıyla omuzlarını silkti. "Herkes korkuyor" dedi.

Hâlâ korkmak için ne gibi bir neden olabileceğini sordum. "Çünkü kara sisin geri döneceğini biliyorlar" dedi.

İtiraf etmeliyim ki, böyle bir tavrı hak etmediğimi düşünsem de tıpkı kibirli bir savaşçı havası takınmıştım. Hayatta kalmamla gurur duyuyordum ve Rothgar'ın adamları da bana büyük savaşçılardan biriymişim gibi davranıyorlardı. Açıkça "Bu kimin umurunda? Eğer yine gelirlerse biz de onları ikinci bir kez daha yeneriz" dedim.

Aslında genç bir horoz kadar kibirliydim ve şimdi bunu düşündükçe utanıyorum. Herger "Rothgar Krallığı'nda hiç savaşçı ya da kont yok. Hepsi çoktan öldüler ve krallığı kendimiz korumak zorundayız. Dün on üç kişiydik, şimdi on kişi kaldık. Bu on kişiden ikisi yaralı ve tam bir adam gibi savaşamazlar. Kara sis çok kızdı ve kötü bir intikam alacak" diye cevapladı.

Herger'e kimsenin yaralarının benim yüzümdeki pençe izleri kadar korkunç olmadığını, ama onlara gururla katlandığımı ve hiçbir canavarın yapacaklarından da korkmadığımı söyledim.

Bana bir Arap olduğumu ve Kuzey ülkesinde işlerin nasıl gittiği hakkında en ufak bir bilgim olmadığını söyledi. Kara sisin intikamının çok büyük ve korkunç olacağını da ekledi: "Korgon şeklinde dönecekler."

Bu kelimenin anlamını bilmiyordum. "Korgon nedir" diye sordum.

Bana "Havadan saldıran bir ateşböceği canavarı" dedi.

Neredeyse eğlenceli bir benzetmeydi. Deniz canavarlarından nasıl söz ettiklerini ve onları gördüğümü anımsadım.

Üstelik Herger'in asık ve yorgun yüzü ateşböceği canavarlarına inandığını gösteriyordu. "Korgon ne zaman gelecek" diye sordum.

"Belki bu gece" dedi Herger.

Gerçekten de o konuşurken Buliwyf'in gece boyunca hiç uyumadığı, gözleri yorgunluktan kan çanağına dönmüş ve ağırlaşmış olduğu halde, Hurot Sarayı'nın etrafına savunma tertibatı kurdurduğunu gördüm. Krallıktaki herkes çalışıyordu; çocuklar, kadınlar, yaşlılar, köleler... Hepsi Buliwyf ve yüzbaşı Ecthgow'un emrinde çalışıyorlardı.

Yaptıkları da şuydu: Buliwyf, Hurot Sarayı ve etrafındaki yapıların –yani kral Rothgar ve bazı soyluların evleri, bu ailelerin kölelerinin kaldığı kulübeler, denize en yakın oturan birkaç çiftçinin evi– çevresini çapraz çakılmış ve uçları sivriltilmiş çitlerle çevirtiyordu. Ne kadar sivri ve korkutucu olsalar da bu savunma yönteminin ne kadar etkili olduğunu anlayamıyordum. İnsanlar bile bunu kolayca aşabilirdi.

Bundan Herger'e bahsettim ve bana aptal bir Arap olduğumu söyledi. Sanırım Herger pek de iyi bir gününde değildi.

Sonra daha ileri bir savunma sistemi kuruldu. Delikli çitten bir buçuk arşın kadar ileriye bir hendek kazıldı. Bu oldukça özel bir hendekti. Derin bile değildi, en fazla bir insanın dizlerine kadar geliyordu, hatta daha da sığdı. Eşit olarak kazılmadığı için bazı yerlerde sığ, bazı yerlerde ise daha derindi ve bu eşitsizlik tepeler oluşturmuştu. Bazı yerlerde de toprağa uçları yukarıya bakan mızraklar yerleştirilmişti.

Bu hendeğin de değerini anlayamamıştım, fakat ruh halini bildiğimden bunu Herger'e sormadım. Bunun yerine elimden geldiğince kendimi işe verdim. Kuzeylilerin yaptığı gibi, sadece köle bir kadınla işimi görmek için ara veriyordum. Gece çıkan savaşın ve gün boyu süren hazırlıkların heyecanıyla oldukça enerji doluydum.

Volga Nehri boyunca Buliwyf ve savaşçılarıyla yaptığım seyahatte Herger bana özellikle de çekici ve baştan çıkarıcı yabancı kadınların güvenilmez olduklarını söylemişti. Onun dediğine göre Kuzey ülkesinin vahşi ormanlarında orman kadınları denilen kadınlar yaşıyormuş. Bu kadınlar erkekleri güzellikleri ve sıcak sözleriyle etkilerlermiş. Adam onlara yaklaşınca arkalarının olmadığını ve aslında hayalet olduklarını anlarmış. Kadınlar da tuzağa düşen bu adama büyü yapıp onu kendilerine esir ederlermiş.

Herger beni uyarınca ben de gördüğüm bir köle kıza tedirginlikle yaklaştım, çünkü kızı tanımıyordum. Arkasını elimle yoklayınca o buna güldü. Bunu niye yaptığımı biliyordu, onun bir orman hayaleti olmadığından emin olmak için. O an kendimi aptal gibi hissettim ve böyle saçma bir batıl inancı dikkate aldığım için kendime lanet okudum. Yine de etrafındaki herkes belli bir şeye inanıyorsa, zamanla senin de onlarla aynı inancı paylaştığını fark ettim. Bana olan da aynen buydu.

Kuzeyli kadınlar da en az erkekler kadar solgun ve uzun boylular. Çoğu bana yukarıdan bakıyor. Kadınların mavi gözleri ve çok uzun saçları var. Saçlan hem güzel hem de uzun olduğu için çabuk karışıyor. Bunu önlemek için saçlarını enseden ya da tepeden topuz yapıyorlar. Bunun için de birbirinden değişik işlenmiş gümüş ya da ağaçtan tokalar kullanıyorlar. Bu, onların en önemli süsü. Ayrıca zengin bir adamın karısı altın ya da gümüşten boyunluklar takıyor. Daha önce de söylediğim gibi, kadınlar canavar ve yılan şeklinde gümüş kolyelerden hoşlanıyorlar ve bunları kollarına, omuz ve dirsek arasındaki bölgeye de takıyorlar. Kuzeylilerin çizimleri oldukça ilginç ve etkileyici. Özellikle de ayrılan ağaç dalları ve yılan figürleri çok güzel.[1]

(1) Bir Arabın böyle düşünmesi çok doğal, çünkü İslam dininde sanat herhangi bir şeyi temsil etmemeli ve bu İskandinavya sanatıyla benzerlik gösteriyor. Fakat eski İsveçlilerin tanrıları resmetmeleri konusunda bir yasakları yoktu ve bunun sık sık yaparlardı.

Kuzeyliler kadın güzelliğinden anladıklarına inanırlar. Aslında kadınların hepsi bana sıska ve kemikleri çıkmış gibi göründü. Yüzleri kemikli ve çeneleri de çıkık. Kuzeyliler bu özelliklere değer veriyor ve onları övüyorlar. Oysa böyle bir kadına Barış Şehri'nde kimse dönüp bakmaz bile ve en fazla, kaburgaları sayılan, neredeyse açlıktan ölmek üzere olan bir köpeğe benzetirler. Kuzeylilerin aynen öyle kaburgaları var.

Kadınların niye bu kadar zayıf olduklarını bilmiyorum. Oldukça oburlar, hatta en az erkekler kadar çok yiyorlar, ama yine de hiç kilo almıyorlar.

Bunun yanında, kadınlar kurallara uymuyor, hiçbir şey için tereddüt etmiyorlar. Herkesin içinde kendilerini teşhir edebiliyor, sanki kendileri de erkekmiş gibi erkeklere cesur davetlerde bulunabiliyorlar. Kadın bir köle olsa bile savaşçılar buna hiç sinirlenmiyorlar. Dediğim gibi, Kuzeyliler özellikle de kadın kölelerine karşı son derece nazik ve anlayışlı davranıyorlar.

Gün ilerlerken, Buliwyf'in savunma inşaatının –ne delikli çitin ne de sığ hendeğin– gece inene kadar tamamlanamayacağını görüyordum. Buliwyf de bunun farkındaydı ve kral Rothgar'a haber verdi. O da yaşlı cadıyı çağırdı. Bu yaşlı cadı erkek gibi sakalları olan, kara kuru biriydi. Bir koyun öldürüp bağırsaklarını[2] yere yaydı. Sonra gökyüzüne bakarak uzunca ve garip bir şarkı tutturdu.

O günkü ters hali yüzünden bunu da Herger'e soramadım. Bunun yerine Buliwyf'in denize bakan savaşçılarını izle-

(2) : anlamı "damarlar" Bu Arap terimi bazı yanlışlara yol açtı. Örneğin E.D. Graham "Vikingler, hayvanların damarlarını kesip yere yayarak yaptıkları bir törenle geleceği görüyorlar." diye yazıyor. Bu, neredeyse tamamen yanlış. Bir hayvanı temizlemenin Arapça terim karşılığı "damarlarını kesmek" ve İbn-i Fadlan burada, bağırsaklar incelenerek yapılan yaygın bir kehanette bulunma uygulanmasından bahsediyor. Sürekli bu yerel terimlerle ilgilenen dil bilimciler bu anlam farklılıklarını iyi bilirler. Halstead'ın sevilen bir örneği İngilizcedeki "Look out" terimi. Bu, genellikle kişinin bir kılıf uydurarak tam tersini yapması anlamına gelir.

dim. Okyanus, gri ve dalgalı, gökyüzü ise kurşuniydi. Karaya doğru güçlü bir rüzgâr esiyordu. Bu, savaşçıları tatmin etmişti ve nedenini ben de anlamıştım. Denizden esen rüzgâr sisin tepelerden aşağıya inmesini engelleyecekti. Bu doğruydu.

Gece çökünce savunma çalışmalarına ara verildi ve sanırım Rothgar büyük bir ziyafet daha verecekti. O akşam Buliwyf, Herger ve diğer bütün savaşçılar delicesine içip sanki dünya umurlarında değilmiş gibi davrandılar. Köle kadınlarla eğlenip sonra da deliksiz bir uykuya daldılar.

Bu arada şunu da öğrendim ki Buliwyf'in savaşçılarından her birinin diğerlerini dışlamasalar da özellikle beğendikleri belli köle kadınlar var. Sarhoşken Herger bana kendi hoşlandığı kadının kim olduğunu söyledi: "Gerekirse benimle birlikte ölür." Bundan da anlaşılıyor ki Buliwyf'in askerlerinden her biri cenaze töreninde kendisiyle ölecek bir kadın seçmişti. Bu kadınlara diğerlerinden daha kibarca yaklaşılıyor ve ilgi gösteriliyordu. Sonuçta savaşçılar burada misafirdiler ve bu görevi onlar için yapacak köle kadınları yoktu.

Venden'deki ilk zamanlarımda Kuzeyliler koyu ten ve saç rengim yüzünden bana yaklaşmıyorlardı. Sadece bana bakıp aralarında fısıldaşıyor, gülüşüyorlardı. Bu peçesiz kadınların bazı zamanlar, özellikle de gülerken elleriyle yüzlerini kapadıklarını gördüm. Herger'e "Neden böyle bir şey yapıyorlar" diye sordum. Ne de olsa Kuzey geleneklerine ters düşecek bir şey yapmak istemezdim.

Herger şöyle cevapladı: "Bu kadınlar duydukları bir söylentiye göre Arapların damızlık aygırlar gibi olduklarına inanıyorlar." Bu beni çok şaşırtmıştı. Seyahat ettiğim, insanların bir araya gelip bir toplum oluşturdukları bir yerde, Barış Şehri'nin yuvarlak duvarları içinde bile böyle şeylerin gerçek olduğunu öğrendim. Birincisi, belli bir toprağın insanları kendi geleneklerinin diğerlerinden daha iyi, doğru olduğuna inanıyorlar. İkincisi, yabancı bir erkek, hatta kadını, kendi ırklarından da-

ha aşağıda görüyorlar. Türkler İranlıları üstün görürken İranlılar da zencilerden korkuyorlar ve onlar da başkalarından... Bu böylece sürüp gidiyor, nedeni kimi zaman ruhsal ve fiziksel özellikleri, kimi zaman saygılarını devam ettirebilme başarıları, kimi zaman da kendilerine has tarzları ve hareketleri oluyor.

Kuzeyli kadınların Herger'in dediklerine inandıklarını sanmıyorum, fakat gerçekten de en çok da sünnet olduğumu görünce[3] şaşırıyorlar, çünkü onlar böyle âdetleri olamayan kirli putperestler. Birleşme anında kadınlar gürültülü ve enerji dolu oluyorlar, üstelik öyle bir kokuları var ki bu arada nefesimi tutmak zorunda kalıyorum. Bir yandan da itiyor, oynuyor, tırmalıyor ve ısırıyorlar. Kuzeylilerin deyişiyle bir erkeği attan düşmüşe çeviriyorlar. Bence bütün bunlar zevkten çok acı veriyor.

Kuzeyliler "Kadının biriyle savaştık" diyerek gururla birbirlerine morluklarını ve çiziklerini gösterip bunlardan sanki gerçek savaş yaralarıymış gibi gururla bahsediyorlar, fakat hiçbir erkeğin bir kadına zarar verdiğini görmedim.

Bu gece, Buliwyf'in bütün savaşçıları uyurlarken ben içemeyecek ve gülemeyecek kadar endişeliydim. Canavarın dönmesinden korkuyordum, ama dönmediler ve sonunda ben de huzursuz bir uykuya daldım.

Ertesi gün hiç rüzgâr yoktu ve Rothgar Krallığı'nda herkes canla başla, ama korkuyla çalışıyordu. Herkes Korgon'dan bahsediyor, bu gece kesin saldıracağını söylüyordu. Yüzümdeki pençe izi yaraları artık bana acı veriyordu. Yaralar iyileşirken bir yandan da canım yanıyor, bir şeyler yemek ya da konuşmak için ağzımı her açışımda ağrı yapıyordu. Şu da doğru ki eski savaşçı ateşim artık beni terk etmişti. Yine korkmaya başlamıştım, kadınlar ve yaşlı adamların yanında sessizce çalışıyordum.

---

(3) Cerrahi bir operasyon.

Günün ortalarına doğru daha önce saraydaki ziyafette konuştuğum yaşlı ve dişsiz soylu beni görmeye geldi. Bu yaşlı soylu beni süzdü ve Latince "Sana söyleyeceklerim var" dedi. Çalışanlardan birkaç adım uzaklaştık.

Aslıda pek de ciddi olmayan yaralarımı incelemeye başladı ve bu kesiklere bakarken bana "Sizi uyarmalıyım. Rothgar'ın yüreği sıkılmış" dedi Latince.

"Nedeni ne" diye sordum.

"Kralın yanıbaşında olan habercisi ve oğlu Wiglif" dedi yaşlı adam. "Bir de Wiglif'in arkadaşı. Wiglif, Rothgar'a Buliwyf ve adamlarının onu öldürüp başa geçmeyi planladıklarını söylüyor."

"Bu doğru değil" dedim. Bunu bilmesem de dürüst olmak gerekirse bu konuyu zaman zaman düşündüğüm olmuştu. Buliwyf genç ve hayat doluydu, Rothgar ise yaşlı ve güçsüzdü ve her ne kadar Kuzeyliler garip insanlar olsa da aslında bütün insanlar aynı.

"Haberci ve Wiglif, Buliwyf'i kıskanıyorlar" dedi yaşlı soylu. "Kralın beynini yıkıyorlar. Bütün bunları sana söylüyorum ki sen de diğerlerine uyanık olmalarını söyleyebilesin, çünkü bu durum Basilisk'in uğursuzluğu."

Sonra yaralarımın hafif olduğunu söyleyip oradan uzaklaştı. Daha sonra bir kere daha geldi ve "Wiglif'in arkadaşının adı Ragnar" diyerek arkasına dönüp bakmadan tekrar uzaklaştı.

Kendimi Herger'in yanında bulana kadar bütün gücümle kazıp savunma inşaatında çalıştım. Herger en az geçen günkü kadar sertti. "Bir aptalın sorusunu duymak istemiyorum" diyerek karşıladı beni. Ona bir sorum olmadığını söyledim ve yaşlı soylunun bana anlattıklarını aktardım. Bu olayın Basilisk'in[4]

(4) İbn-i Fadlan bu büyülü "basilisk"i tarif etmiyor, çünkü okuyucusunun neredeyse bütün Batı kültürlerinin eski inançlarından olan mitolojik yaratığı tanıyor olabileceklerini düşünüyor. Bu yaratık, yılan kuyruğu olan, sekiz bacaklı bir horoz. Bazen tüyler yerine pullarla da kaplı olabiliyor. Bu yılan hakkında her zaman doğru olan şey ise Gorgon'un bakışları gibi ölümcül bakışları ol-

bir uğursuzluğu olduğunu da ekledim. Herger bu söylediklerime çok sinirlendi, küfürler savurarak ayaklarını yere vurdu ve onunla Buliwyf'in yanına gitmemi yasakladı.

Buliwyf sarayın diğer tarafındaki hendeğin kazılmasını emretti. Herger ona yaklaştı ve İsveç dilinde bir şeyler anlatmaya başladı. Mimikleriyle de beni işaret ediyordu. Buliwyf de sinirlendi ve Herger'in yaptığı gibi küfürler savurarak ayaklarını yere vurdu. Sonra bir soru sordu, Herger bana "Buliwyf, Wiglif'in arkadaşının kim olduğunu soruyor. Yaşlı adam sana onun kim olduğunu söyledi mi" diye sordu.

Söylediğini ve adamın adının Ragnar olduğunu açıkladım. Bunun üzerine Herger ve Buliwyf kendi aralarında konuşmaya ve tartışmaya devam ettiler. Buliwyf uzaklaştı ve beni Herger ile bıraktı. "Karar verildi" dedi Herger.

"Neye karar verildi" diye sordum.

"Ağzını sıkı tut" dedi Herger. Bu, konuşmamam anlamına gelen bir Kuzeyli sözüydü.

Önceki bildiğimden daha fazlasını öğrenemeden işimin başına döndüm. Bir kez daha bu Kuzeylilerin dünyadaki en garip ve sıradışı insanlar olduklarına karar verdim, çünkü hiçbir olayda mantıklı bir insandan beklenecek şekilde davranmıyorlardı. Yine de o aptal çitleri ve sığ hendekleri için çalışıp etrafı gözleyerek bekledim.

İkindi namazı sırasında Herger'in iri yarı ve kuvvetli bir gencin yanında çalıştığını gördüm. Herger ve bu genç, hendeği bir süre birlikte kazdılar. Gördüğüm kadarıyla Herger ken-

---

ması. Ayrıca bu yılanın zehri de öldürücü. Bu inanışa göre, eğer bir adam bu yılanı öldürürse yılanın kanı kılıçtan yukarı çıkıp adamın eline bulaşır. Böyle olunca da adam vücudunu kurtarabilmek için kendi elini kesmek zorunda kalır.

Basilisk'in burada geçmesinin nedeni büyük ihtimalle tehlike hissi uyandırıyor olması. Yaşlı soylu İbn-i Fadlan'a sorun yaratanlarla doğrudan yüzleşmenin işi çözemeyeceğini anlatıyor. İlginçtir ki, bir Basilisk'i yenmenin tek yolu ona aynadaki yansımasını göstermektir. Böylece kendi bakışıyla öldürülmüş olur.

disinden daha uzun ve genç olan bu adamın yüzüne çamur sıçratmıştı.

Genç söylenince Herger özür diledi, fakat az sonra yine çamur sıçrattı. Herger özür diledi, ama genç adam kızmıştı ve yüzü kıpkırmızı kesilmişti. Kısa bir süre sonra Herger bir kez daha aynı şeyi yaptı. Genç adam çamuru yine yiyince artık iyice sinirlendi ve Herger'e avazı çıktığı kadar bağırmaya başladı. Herger bana aralarında geçen konuşmayı sonradan anlattı, ama zaten konuşulanların ne anlama geldiği o an bile açıkça ortadaydı.

Genç adam: "Bir köpek gibi kazıyorsun."

Herger: "Bana köpek mi diyorsun?"

Bunu üzerine genç "Hayır, köpek gibi kazıyorsun dedim. Toprağı hayvan gibi, dikkatsizce savuruyorsun[5]." dedi.

(5) Arapça'da , Latince'de serbena. Bu kelimeler bu çeviride olduğu gibi "fırlatmak" anlamında değil, "kamçılamak" ya da "kırbaçlamak" anlamına geliyor. İbn-i Fadlan'ın "kamçılamak" benzetmesini hakaretin zaten her şekilde ortada olan sertliğini vurgulamak için kullandığı düşünülüyor. Bilinçli ya da bilinçsiz olarak, hakaret olayına karşı tipik İskandinavya tarzı bir tavır da geliştirmiş olabilir.

Diğer bir Arap haberci El-Tarkuşi M.S. 950'de Hedeby kasabasını ziyaret etti ve İskandinavyalılar hakkında şunları söyledi: "Ceza konusunda çok çarpıcı yöntemleri var. Yanlış bir davranış üç şekilde cezalandırılıyor. Bunlardan birincisi ve en korkunç olanı kabileden atılmak. İkincisi köle olarak satılmak ve üçüncüsü ise ölüm. Yanlış yapan kadınlar köle olarak satılıyorlar. Erkekler her zaman ölümü tercih ediyorlar. Kamçılanmak Kuzeyliler tarafından bilinmiyor."

Bu görüş kilise prensiplerine bağlı bir tarihçi olan Bremenli Adam tarafından onaylanmıyor ve Adam 1075'te şöyle yazmış: "Eğer kadınların namussuz oldukları anlaşılırsa hemen satılırlar, ama erkekler ihanet ya da başka bir suçtan yakalanırlarsa kırbaçlanmak yerine idam edilmeyi tercih ediyorlar. Balta altına yatmak ya da kölelikten başka hiçbir ceza yöntemi bu insanlarca bilinmiyor."

Tarihçi Sjogren, Adam'ın erkeklerin kamçılanmak yerine idam edilmeyi tercih edecekleri hakkındaki açıklamasına büyük önem veriyor. Bundan Kuzeylilerin kamçılanma yöntemini bildikleri ileri sürülebilir ve Sjorgen bunun köleler için kullanılan yaygın bir cezalandırma yöntemi olduğunu savunuyor. "Köleler maldır ve en ufak bir olayda onları öldürmek ekonomik açıdan akıllıca bir çözüm olmaz. Bunun yerine kırbaçlama kölelere uygulanan yaygın bir cezalandırma şeklidir. Savaşçılar kırbaçlanmayı küçük düşürücü bir ceza

Herger "Yani bana hayvan mı diyorsun?" dedi.

Genç cevapladı: "Sözlerimi yanlış anlıyorsun."

Bunu üzerine Herger "Aslında sözlerin zayıf ve yaşlı bir kadın gibi titrek ve çekingen" dedi.

Genç adam "Bu yaşlı kadın senin ölümünü görecek" dedi ve kılıcını çekti. Herger de kendi kılıcını çekti. Genç adam,Wiglif'in arkadaşı olan Ragnar'dı ve bu Buliwyf'in de olayla ilgilenmesine neden oldu.

Bu Kuzeyliler onurları konusunda oldukça hassaslar. Bu yüzden meydana gelen düellolar neredeyse tuvaletini yapmak kadar sık oluyor ve ölümüne bir savaş bile sıradan karşılanıyor. Kavga bir hakaret yüzünden çıkabilir. Eğer bu herkesin içinde olmuşsa taraflar üç yolun kesiştiği yerde buluşurlar. Burası aynı zamanda Ragnar'ın Herger'e meydan okuduğu yerdir.

Kuzeyli geleneğine göre olay şöyle gerçekleşir: Kararlaştırılan zamanda tarafların arkadaşları ve akrabaları savaş yerinde toplanıp yere bir post sererler. Bunu da dört ucundan tahtalarla sabitlerler. Savaş bu postun üzerinde yapılır. Her savaşçı iki ayağını ya da en az birini bu derinin üzerinde tutmak zorundadır. Bu şekilde birbirlerine yakın dururlar. İki taraf da yanında bir kılıç ve üç kalkanla gelir. Eğer birinin üç kalkanı

---

olarak görürler, çünkü bu, köleler için seçilmiş bir yöntemdir." Sjorgen ayrıca şunu da savunuyor: "Viking hayatı hakkında bildiklerimiz bize suç değil utanç fikri üzerine kurulmuş bir toplumu işaret ediyor. Vikingler hiçbir şeyden suçluluk duymazlardı, fakat onurlarını sonuna kadar korurlardı. Utanç verecek bir hareketten ne olursa olsun kaçınırlardı. Kırbaçlanmak onlar için ölümden bile çok daha utanç verici bir olaydı."

Bu varsayımlar bizi yeniden İbn-i Fadlan'ın el yazmasına ve "kirle kamçılanmak" sözüne götürüyor. Bu Arap çok titiz olduğundan seçtiği kelimelerin İslamcı bir tavrı yansıttığı düşünülebilir. Bu durumda, İbn-i Fadlan'ın dünyasının temiz ve kirli şeyler, hareketlerle ikiye ayrıldığını, toprağın ise kesin olarak kirli bir şey olmadığını hatırlamamız gerekir. Diğer yandan, teyemmüm. – toz ya da toprakla aptes alma – su bulunmadığı zamanlar uygulanan bir yöntem. Yani insanı üzerindeki toprak İbn-i Fadlan'da herhangi bir tiksinme hissi uyandırmıyordu. Eğer altın bir kaptan içmesi istenseydi, ki bu en katı şekilde yasaklanmıştır, bu onu çok daha fazla üzerdi.

da kırılırsa korumasız savaşmak zorunda kalır ve savaş ölümünedir.

Post yere serilip hem Buliwyf'in adamları hem de Rothgar Krallığı'ndaki insanlar buraya toplandığında Ölüm Meleği denilen yaşlı cadı savaşın kurallarını dini bir şarkı havasında okudu. Ben de aralarındaydım, ama çok önlerde değildim. Bu insanlar daha önce oldukça korktukları Korgon tehlikesini unutmuşa benziyorlardı. Bu beni oldukça sarsmıştı. Hiç kimse geceyi düşünmüyordu, tek ilgilendikleri düelloydu.

Ragnar ve Herger arasındaki düello şöyle gelişti: Meydan okunan kişi o olduğu için ilk saldırıyı Herger yaptı. Kılıcıyla Ragnar'ın kalkanına esaslı bir darbe indirdi. Herger için korkuyordum, çünkü Ragnar ondan çok daha iri ve güçlüydü. Genç adam kılıcını Herger'in kalkanını tuttuğu yere indirince Herger ikinci kalkanını istedi.

Düello devam ederken korkuyla, yüzü hiçbir ifade taşımayan Buliwyf'e baktım. Karşı taraftaki Wiglif ve haberci de sık sık Buliwyf'e bakıyorlardı.

Herger'in ikinci kalkanı da kırılmıştı. Üçüncü ve son kalkanını istedi. Herger artık yorulmuştu, yüzü ter içinde ve kıpkırmızıydı. Ragnar ise zorlanmadan, rahatça savaşıyordu.

Bu arada Herger'in üçüncü kalkanı da kırılmıştı. Düelloyu kaybedeceği kesin gibiydi ya da bana öyle gelmişti. Yorgunluktan nefes nefeseydi artık. Bir an için olduğu yerde öylece kaldı. İşte bu anı değerlendirmek isteyen Ragnar esaslı bir hamle yaptı, ama tüm Kuzeyliler gibi her iki eliyle de ustaca kılıç kullanan Herger aniden yana sıçramış, kılıcını bir elinden diğerine aktararak, boşa giden hamlesi nedeniyle dengesi bozulan Ragnar'ın kafasını tek bir kılıç darbesiyle uçurmuştu.

Gerçekten de kanın boynundan fışkırdığını, kafasının kalabalığa doğru uçtuğunu ve kafanın daha bedeni yere düşmeden toprağa düştüğünü kendi gözlerimle gördüm. Gördüğüm kadarıyla bu düello Herger'e sanki bir oyun gibi gelmişti.

Artık ne terliyor ne de hızla nefes alıyordu. Hiçbir yorgunluk belirtisi göstermeden öylece duruyordu. Kılıcını elinde serbestçe tutuyor, sanki böyle bir düzine adamı daha öldürebilirmiş gibiydi. Wiglif'e baktı ve cenazeyi kastederek "Arkadaşını onurlandır" dedi.

Düello yerinden ayrılırken Herger bana onlara bir oyun oynadığını, böylece Wiglif'in, Buliwyf'in savaşçılarının sadece güçlü ve cesur değil, aynı zamanda da kurnaz olduklarını anladığını söyledi. "Bu onu daha da korkutacak ve bir daha bizim aleyhimizde konuşmaya cesaret edemeyecek" dedi

Planının böyle bir etki yapacağından şüpheliydim, fakat Kuzeylilerin aldatmacaya en hilekâr Hazarlıdan ya da aldatmacayı bir sanat gibi gören en yalancı tüccarlardan bile daha çok değer verdikleri de bir gerçek. Gerçekten de savaşta sadece güçlü olmak, iyi dövüşmek yetmiyor. Zekice davranabilmek de çok önemli.

Yine de Herger mutlu değildi ve Buliwyf'in de mutlu olmadığını görüyordum. Akşama doğru sis yine arkamızdaki tepeleri sarmaya başladı. Sanırım genç ve cesur Ragnar'ı düşünüyorlardı, çünkü eğer yaşasaydı bu savaşta faydalı olabilirdi. Herger bana sadece "Ölü bir adamın kimseye bir faydası olmaz" dedi.

Ateşböceği Canavar Korgon'un Saldırısı

KARANLIK ÇÖKÜNCE SİS TEPELERDEN AŞAĞIYA İNDİ VE ağaçları, Hurot Sarayı'nın etrafındaki yeşil alanları kaplamaya, beklemekte olan Buliwyf'in savaşçılarını çevrelemeye başladı. Çalışmaya bir süre ara verilmişti. Bu arada hızla akan şelale hendeği suyla doldurmuştu. Planın ne olduğunu şimdi anlamıştım. Su, çakılan kazıkları ve delikleri gizliyordu ve bu durumda hendek işgalcilere karşı kurnazca bir tuzak haline geliyordu.

Rothgar'ın kadınları hâlâ keçi derisinden torbalarla kuyudan su taşıyıp çitlerin ve evlerin üzerine serpiyorlardı. Hurot Sarayı'nda her yer su içinde kalmıştı. Buliwyf'in savaşçıları da şelalede silahlarıyla birlikte sırılsıklam olmuşlardı. Gece soğuk ve rutubetliydi ve bu bana sonu gelmez bir putperest töreni gibi geldi. Herger beni de diğerleri gibi tepeden tırnağa ıslattı. Her yerimden sular akıyor ve titriyordum. Soğuk suyun etkisiyle bir çığlık attım ve bütün bunların nedenini öğrenmek istedim. "Ateşböceği canavar ağzından ateş kusuyor" dedi Herger.

Soğuğa dayanabilmem için bana bir kadeh likör verdi ve bir dikişte hepsini içtim. Bu iyi gelmişti gerçekten de.

Artık gece zifiri karanlıktı ve Buliwyf'in savaşçıları canavar Korgon'un gelmesini bekliyorlardı. Bütün gözler artık sisten gözükmeyen tepelere çevrilmişti. Buliwyf, elindeki Runding kılıcıyla savunma setinin uzunluğunu ölçüyor, savaşçılarını cesaretlendirecek sözler söylüyordu. Hepsi sessizce bekledi. Yüzbaşı Ecthgow hariç. Bu Ecthgow balta kullanmada uzmandı. Biraz uzakta güçlü, iri yarı bir ağaç seçti kendine ve defalarca baltayı bu ağaca vurma provası yaptı. Aslında onda pek çok balta vardı. Kalın kemerine takılmış beş altı tane say-

dım. Diğerleri elindeydi ve bir kısmı da etrafında yerde duruyordu.

Bu arada Herger ve Skeld ok ve yaylarıyla denemeler yapıyorlardı. Bunlar Kuzeyli savaşçıların en iyi avcılarıydı. Kuzeyli oklarının demir uçları var ve mükemmel şekilde yapılmışlar. Okun sapı bir çizgi kadar düz. Her köyde ya da kampta o bölgedeki savaşçıların oklarını ve yaylarını tamir eden topal ya da sakat bir adam var. Marangoz –Almsmann- denilen bu adama sadaka olarak ya altın ya da gördüğüm kadarıyla yiyecek ve et veriliyor.[1]

Kuzeylilerin yayları neredeyse kendi boyları kadar uzun olup ağaçtan yapılmış. Atış ise şu şekilde yapılır: Yay göze değil kulağa kadar gerilir ve serbest bırakılır. Bu atış bir insanın vücudunu delip geçecek kadar güçlüdür. Ayrıca yumruk kalınlığındaki bir ağaca bile girebilir. Gerçekten de böyle bir olayı kendi gözlerimle gördüm ve bu oklardan birini ben de denemek istedim, fakat bana göre çok büyük ve dirençliydi.

Kuzeyliler savaşla ilgili her konuda ve çeşitli silahlarla öldürmede oldukça yetenekliler. Onlara göre savaş düşmanla teke tek girişilen bir kavga. Savaşta hedefler kullanılan silaha göre değişiyor. Eğer bu büyük bir kılıçsa bunu asla bıçaklamak için kullanmıyorlar. "Kılıç nefes arar" diyorlar ve bu onlar için boyun anlamına geliyor, yani başı vücudundan ayırmak. Mızrak, yay, balta, hançer ve diğer bıçaklamada kullanılan aletler için ise şöyle diyorlar: "Bu silahlar şişman yerleri arar-

(1) Bu metin açıkça bilim adamı Noel Harleigh'in 1869'da yaptığı şu yoruma kaynak oluşturuyor: "Barbar Vikingler arasında ahlaki değerler öylesine tersine çevrilmiş ki, sadakayı bile silah yapanlara bir karşılık olarak veriyorlar." Harleigh'in Victoria dönemindeki çalışmaları onun dilbilim dağarcığını daha da genişletmiş. Eski Norveç kelimesi alm, İskandinavyalıların ok ve yaylar yaptıkları esnek bir ağaç olan kara ağaç anlamına geliyor. Şans eseri bu kelimenin bir de İngilizce anlamı var. (İngilizce'de "alms", Yunanca'daki acımak, yani eleos, kelimesinden türediği varsayılan ve yardım amaçlı bağış anlamına gelen bir sözcük.)

lar.[2]" Bu sözle de vücudun baş ile kasıklar arasındaki kısmı kastediliyor. Bu bölgede alınan bir yara kesin ölüm anlamına geliyor. Ayrıca başa ve göğse vurmaktansa daha yumuşak olan karın bölgesine vurmanın daha etkili olacağına inanıyorlar.

Gerçekten de Buliwyf ve adamları, ben de dahil olmak üzere bütün gece bekledik. Bu bekleyiş beni o kadar yormuştu ki, bir süre sonra savaştan çıkmış kadar bitkin düşmüştüm. Kuzeyliler yorgun değillerdi, her an tetikte bekliyorlardı. Onların dünyadaki en açıkgöz insanlar oldukları çok doğru bir şey. Her an bir savaşa ya da tehlikeye karşı hazırlar ve bunda korkulacak bir şey görmüyorlar. Bu, onlar için doğduklarından beri süregelen sıradan bir durum. Her zaman tedbirli ve dikkatliler.

Bir süre sonra uyuyakaldım ve Herger beni sert bir şekilde uyandırdı. Birden büyük bir darbe ve başımda uğuldayan bir sesle uyandım. Gözlerimi açtığımda yanıbaşımdaki ağaca saplanmış dev bir ok gördüm. Neredeyse burnumun dibin-

(2) *Linea adeps:* Anlamı "yumuşak bölge" Metnin anatomik açıdan doğruluğu binli yıllarda savaşçılar tarafından sorgulanmadığından –vücudun orta kısmı bütün hayati sinirlerin ve damarların bulunduğu yerdir– bu terimin kökeni belirsizliğini korumaktadır. Bu durumda şu da ilginçtir ki, 1030'da İzlanda destanlarından biri yaralı bir savaşçıdan söz eder. Adam oku göğsünden çıkarır ve ucundaki et parçalarını görünce kalbinin de yumuşak etten yapıldığını söyler. Birçok bilim adamı bunun ölümcül yara almış bir savaşçı için ironik bir yorum olduğu ve anatomik olarak bir anlam taşıdığı konusunda aynı fikirdeler.

1847'de Amerikalı tarihçi Robert Miller İbn-i Fadlan'ın metninden şöyle söz ediyor: "Büyük savaşçılar olsalar da, Vikinglerin fiziksel vücut yapısı hakkında bilgileri zayıftı. Rakiplerinin vücudunun orta kısmını yakalamaya çalışırlarken, sol göğsün üstünde bulunan kalbi unutuyorlardı."

Bu zayıf bilgiyi Vikinglere değil Miller'a yüklemek gerekir. Birkaç yüzyıl boyunca sıradan Batılılar kalbin göğsün sol tarafında bulunduğuna inanıyorlardı. Amerikalılar bayrağa bakarken ellerini kalplerinin üzerine koyarlar. Geleneklerimizde göğüste taşınan İncil sayesinde ölümcül kurşundan kurtulan savaşçılardan bahsederiz. Aslında kalp vücudun orta kısmında yer alan ve kısmen sol göğüste de yer kaplayan bir organdır. Bu bölgedeki yara kalbi de etkiler.

deydi. Bu oku Herger atmıştı ve herkes şaşkınlığıma kahkahalarla gülüyordu. "Uyursan savaşı kaçıracaksın" dedi bana. Ben de "Bana göre hava hoş" dedim.

Herger okunu geri aldı ve yaptığı şakadan ne kadar korktuğumu görünce yanıma gelip benimle arkadaşça konuşmaya başladı. Herger o gece herkese şakalar yapıyor ve çok eğleniyordu. Benimle bir kadeh içkiyi paylaştı ve şöyle dedi: "Skeld delirdi." Sözlerini bitirince de gülmeye başladı.

Skeld çok uzakta değildi ve Herger yüksek sesle konuşuyordu. Skeld'in bizi duyabileceğini fark ettim, fakat Herger onun anlamadığı dilde, Latince konuşuyordu. Belki de başka bir nedeni vardı, bilmiyorum. Skeld bu arada oklarını keskinleştiriyor ve savaşı bekliyordu. Herger'e "Nasıl delirdi yani" diye sordum.

Herger "Delirmediyse kesin Arap olmaya karar verdi, çünkü iç çamaşırlarını ve vücudunu her gün yıkıyor. Sen de fark etmedin mi?" dedi.

Fark etmediğimi söyledim. Herger hâlâ gülüyordu. Bana "Skeld bunu onun aklını başından alan özgür bir kadın için yapıyor. Onun için her gün yıkanıyor ve zarif, çekingen bir aptal gibi davranıyor. Bunu hiç görmedin mi?" dedi.

Yine görmediğimi söyledim. Bunun üzerine Herger "Peki sen neyi görürsün?" dedi ve kendi şakasına yine kendi güldü, çünkü bütün bunlar hoşuma gitmiyordu ve gülecek halim de yoktu.

Ona yanlış konuştuğunu söyledim. Benden komik bir hikâye anlatmamı istedi ve ben de ona ünlü bir hocanın vaazını anlattım. Bunu iyi bilirsiniz. Ünlü bir hoca caminin minberinde durur ve bütün kadınlar ve erkekler onun yüce sözlerini dinlemek için etrafında toplanırlar. Hamid adında bir adam peçe takıp çarşaf giyerek kadınların arasına oturur. Hoca şöyle der: "İslam'a göre bir kadın ya da erkeğin kıllarının çok uzun olması caiz değildir." Biri sorar: "Ne kadar uzun çok uzundur

hocam?" Bu hikâyeyi herkes bilir. Kötü bir şakadır bu. Hoca cevaplar: "Bir arpadan daha uzun olmamalıdır." Hamid yanındaki kadına sorar: "Kardeş, kıllarım çok mu uzun, bir kontrol eder misin lütfen?" Kadın kıllarına bakmak için elini Hamid'in çarşafının içine sokar ve aletine dokunur. Şaşkınlık içinde bir çığlık atar. Hoca bunu duyar ve bu çok hoşuna gider. Dinleyicilere "Nasıl vaaz dinleneceğini öğrenmelisiniz. Bakın kadıncağızın nasıl yüreğine dokundu!" der. Ve hâlâ şokta olan kadın şöyle cevaplar: "Hocam, yüreğime değil, elime dokundu."

Herger anlattıklarımı durgun bir yüz ifadesiyle dinledi. Ne güldü ne de gülümsedi. Ben bitirince "Hoca nedir" diye sordu.

Bunun üzerine ona dünyadan haberi olmayan aptal bir Kuzeyli olduğunu söyledim. Buna bile güldü, ama hikâyeye gülmedi.

Birden Skeld bağırdı ve ben de dahil Buliwyf'in bütün savaşçıları sisten bir yorganın arkasındaki tepelere baktık. Gördüğüm şey şuydu: Uzakta parlak bir yıldızı andıran bir ışık kümesi vardı. Bunu bütün savaşçılar gördü, aralarında homurdanmalar ve panik oldu.

Az sonra ikinci bir ışık belirdi. Sonra bir tane, bir tane daha... Bir düzineden çok saydım ve sonunda saymayı bıraktım. Bu ateş saçan ışık noktaları bir çizgi halinde, tıpkı bir yılan ya da canavar gövdesi gibi uzanıyordu.

"Şimdi hazır ol" dedi Herger ve bana bir Kuzeyli sözü olan "Savaşta iyi şanslar" demeyi de unutmadı. Ben de ona aynısını söyledim ve o uzaklaştı.

Ateş saçan noktalar hâlâ uzaktaydı, ama yakınlaşıyorlardı. Gökgürültüsüne benzer bir ses duydum. Bu, uzaktan ve derinden gelen ve havayı kaplayan büyük bir gümbürtüydü. Siste bütün sesler yankılanıyordu ve bir insanın fısıldaması bile yüz adım öteden sanki kulağımıza fısıldanmış gibi net duyulabiliyordu.

Olanları izliyor ve dinliyordum. Buliwyf ve askerleri de silahlarını çekmiş aynı şeyi yapıyorlardı. Ateşböceği canavar Korgon gökgürültüsü ve alevler içinde üzerimize geliyordu. Her alev saçan nokta şimdi daha da büyümüş ve kırmızılaşmıştı, parlıyor ve göz kırpıyordu. Canavarın gövdesi uzun ve parlaktı, üstelik her şeyden daha da korkunçtu. Yine de ben korkmuyordum, çünkü bunların meşaleli atlılar olduklarına karar vermiştim ve öyle de oldu zaten.

Az sonra sisin içinden atlılar çıkmaya başladı. Ellerinde meşalelerle kara gölgeler gibiydiler. Siyah atlar nefes nefese ilerlerken bir anda ortalık birbirine girdi. Gecenin bu sisli havasını acı yüklü çığlıklar ve bağrışmalar kapladı. Önden gelen atlılar hendeğe düştüler. Çoğu at, binicisini fırlatarak yere yuvarlandı, meşaleler de suya düştü. Diğer atlar çitleri atlamaya çalışırken kazıklara çakıldı. Çitin bir kısmı alev aldı. Savaşçılar bir oraya bir buraya koşuyordu.

Bir atlının yanan çitlere doğru geldiğini gördüm ve bu canavarı ilk kez net olarak görebildim. Siyah bir ata binmiş, siyahlar giyinmiş bir adamdı, ama kafası ayı kafasıydı. Bir an çok korktum, hatta korkudan öleceğimi sandım, ne de olsa hiç böyle bir kâbus görmemiştim. Tam o sırada Ecthgow'un baltası adamın sırtına saplandı. Yere düşünce ayı kafası vücudundan ayrılıp yuvarlandı ve altından bir insan yüzü göründü.

Ecthgow şimşek gibi bir hızla düşen yaratığın üzerine atladı. Onu göğsünden bıçaklayıp arkasına saplanmış olan baltasını çekip aldı ve oradan ayrılıp savaşa devam etti. Ben de savaşın içindeydim. Atılan bir mızrakla dengemi kaybettim ve yere yuvarlandım. Artık atlıların çoğu çitin içindeydi, ellerinde meşaleleri vardı. Bazılarının ayı kafası vardı, ama diğerlerinin yoktu. Binaların ve Hurot Sarayı'nın etrafında çember oluşturup burayı ateşe vermeye çalışıyorlardı. Bunu önlemek için Buliwyf ve adamları var güçleriyle savaşıyorlardı.

Tam ayağa kalkmak üzereydim ki sis canavarlarından biri atıyla üzerime doğru geldi. Yere sıkıca basıp mızrağımı çektim. Eğer atlı bana çarparsa paramparça olacağımı biliyordum. Mızrak adamın vücudunu delip geçti ve adam korkunç bir çığlık attı, fakat hâlâ atından düşmemişti ve üzerime geliyordu. Karnımda feci bir ağrıyla yere yuvarlandım, neyse ki büyük bir yara almadan kurtuldum.

Savaş sırasında Herger ve Skeld o kadar çok ok attılar ki, hava onların uğultusuyla doldu ve hepsi birçok hedefe ulaştı. Skeld'in okunun bir atlının boynundan geçtiğini ve orada kaldığını, yine Skeld ve Herger'in bir atlıyı göğsünden vurduklarını gördüm. Durmadan ok atmaya devam ettiler, bu arada vücuduna tam dört ok saplanan bir adam at üstünde korkunç çığlıklar atıyordu.

Yine de bu iş Herger ve Skeld'e göre basit bir savaş tekniğiydi. Kuzeyliler hayvanların kutsallığına inanmazlar, bu yüzden de biniciyi engellemek için atını okla vurmayı daha uygun bulurlar. Şöyle derler: "Atsız bir adam yarım bir adamdır ve iki kat daha kolay öldürülebilir." Sonra da hiç tereddüt etmeden ilerlerler.[3]

Ayrıca şunu da gördüm: Bir atlı kalabalığa dalıp, dört nala giden atından eğilerek Ecthgow'un öldürdüğü canavarın bedenini atının sırtına aldı ve uzaklaştı. Dediğim gibi, bu sis canavarları, sabah ışığında bulunmaması için hiçbir ölüyü orada bırakmıyorlar.

Savaş, sisin içinde parlayan alevlerin arasında uzunca bir süre devam etti. Herger'in, canavarlardan biriyle ölümcül bir kavgaya tutuştuğunu gördüm. Mızrağını yaratığın sırtına sap-

(3) İlahi kanunlara göre Müslümanlar şuna inanırlar: "Tanrı'nın elçisi hayvanlara eziyeti yasaklamıştır." Bu, yük hayvanlarına gereğinden fazla yük taşıtmamaya kadar varır. Ayrıca Araplar at üretimi ve yetiştirilmesinden büyük zevk alırlar. İskandinavyalıların hayvanlara karşı hiçbir hisleri yok, neredeyse bütün Arap gözlemciler onların atlara karşı olan ilgisizliğine değiniyorlar.

ladım. Kanlar içindeki Herger elini kaldırıp teşekkür etti ve savaşa geri döndü. Bu beni oldukça gururlandırdı.

Tam yeniden mızrağımı çekmiştim ki bir atlı beni yere düşürdü. Rothgar'ın soylularından birinin evinin cayır cayır yandığını gördüm, ama su ile çevrilmiş Hurot Sarayı'na hâlâ dokunulmamıştı. Buna bir Kuzeyli kadar sevinmiştim ve bunlar hatırlayabildiğim son düşüncelerimdi.

Gün ağarırken yüzümde hissettiğim dokunuşlarla uyandım. Bu yumuşak hareketler çok hoşuma gitmişti. Sonra bunun bir köpeğin yalaması olduğunu anladım ve kendimi sarhoş gibi sersem hissettim. Tahmin edileceği gibi bu kendimi berbat hissetmeme yol açtı.[4]

Suyun kan kırmızısı olduğunu ve hendekte yatmakta olduğumu fark edince, kalkıp ölüm ve yıkım kokan dumanlara

---

(4) İbn-i Fadlan'ın elyazmasını ilk çevirenler Arap kültürü hakkında hiçbir bilgiye sahip olmayan Hıristiyanlardı. Bu metnin çevirisi de onların bu eksikliğini yansıtıyor. İtalyan Lacalla (1847) çevirisinde diyor ki: "Sabah sarhoş uykumdan bir köpek gibi uyandım ve bu durumumdan çok utandım." 1919'daki yorumunda Skovmand, sert bir tavırla şöyle sonuçlandırıyor: "İbn-i Fadlan'ın hikâyelerine kanıt bulmak zor, zaten savaşlarda sarhoş olduğunu kendi de itiraf ediyor." Daha ılımlı olarak herkesçe onaylanmış bir Viking araştırmacısı olan Du Chatellier, 1908'de şöyle diyor: "Eski İsveçlilerin kahramanlık ruhunun temelini oluşturan, savaştaki sarhoşluğu bir süre sonra Araplar da aldılar."

Sufi bilim adamı Mesud Farzan'a İbn-i Fadlan'ın burada ima ettiği şeyi açıkladığı için minnettarım. Kendisini eski bir Arap fıkrasındaki bir karaktere benzetiyor.

Sarhoş bir adam yol kenarındaki kendi kusmuğunun birikintisinin içine düşer. Bir köpek gelip adamın yüzünü yalamaya başlar. Sarhoş adam, kibar birinin yüzünü temizlediğini sanır ve "Allah sana söz dinleyen çocuklar versin" der. Sonra köpek bacağını kaldırıp adamın üzerine işer. Adam "Allah senden razı olsun kardeş! Yüzümü yıkamak için ılık su bile getirmişsin" der.

Arapça'da bu fıkra, sarhoşluğu kınamak ve alaya almak için söyleniyor. Sonuç olarak likör dışkı kadar pis bir şey olarak kabul ediliyor.

İbn-i Fadlan büyük olasılıkla okuyucunun kendisinin sarhoş olduğuna inanmasını değil, savaşta ölmekten kurtulduğu için şans eseri köpeğin üstüne pislemesinden de kurtulduğunu anlamasını istiyor. Bu şekilde bir gönderme yapıyor.

doğru yürüdüm. Toprak yağmur yağmış gibi kan içindeydi. Paramparça edilmiş soyluların, kadın ve çocukların cesetlerini gördüm. Üç dört tanesi de alevlerden yanıp kül olmuştu. Her yer ceset doluydu, hatta o kadar fazlaydılar ki üzerlerine basmamak için yere bakarak yürüyordum.

Savunma önlemlerinden kazıklı çitin büyük bir bölümü yanmıştı. Diğer yerlerde atlar kazıklara çakılmışlardı ve soğuktular. Meşaleler oraya buraya dağılmıştı. Buliwyf'in adamlarından hiçbirini görmedim.

Rothgar Krallığı'nda ne bir ağlama ne de bir inleme vardı. Kuzey insanları ölüme üzülmezlerdi, aksine havada derin bir sessizlik vardı. Bir horozun ötüşünü ve bir köpeğin havlamasını duydum, ama gün ışığında hiçbir insan sesi işitmedim.

Sonra Hurot Sarayı'na girdim ve göğüslerinde kalkanlarıyla iki cesedin otların üzerinde yattığını gördüm. Biri Rothgar'ın kontlarından Skeld, diğeri de daha önce yaralanan, ama şimdi soğuk ve renksiz orada öylece yatan Helfdane'ydi. İkisi de ölmüştü. Bir köşede kadınlar Rethel ile ilgileniyorlardı. Rethel daha önce de yaralanmıştı, ama bu kez karnında yeni bir yarası vardı ve çok fazla kanıyordu. Belli ki ona çok acı veriyordu. Yine de o gülüyor ve bir yandan da kadınlann göğüslerini ve popolarını çimdikleyerek onları taciz ediyordu. Kadınlar ise yaralarıyla ilgilendikleri bir anda dikkatlerini dağıttığı için onu azarlıyorlardı.

Onların yaraları tedavi etme şekli ise şöyleydi: Eğer bir savaşçı kolundan ya da bacağından büyük bir yara almışsa, yara kanı durdurmak için bir bağla bağlanır ve üzerine suda kaynatılmış bezler sarılır. Ayrıca bana kanamayı daha çabuk durdurabilmek için yaranın üzerine örümcek ağı ya da koyun yünü yerleştirildiği söylendi, ama buna hiç tanık olmadım.

Eğer bir savaşçı başından ya da boynundan yaralanmışsa yara iyice temizlenir ve köle kadınlar tarafından bakılır. Eğer deri gitmiş ve beyaz kemikler görülüyorsa böyle bir yaraya

"Önemli değil" derler fakat eğer kemikler çatlamış ya da kırılmışsa "Hayatı sona yaklaşıyor ve sonunda gidecek" derler.

Eğer bir savaşçı göğsünden yaralanmışsa ellerini ve ayaklarını yoklarlar. Eğer bunlar sıcaksa böyle bir yara için "Önemli değil" derler. Eğer adam öksürüyorsa ya da kan kusuyorsa "Kanla konuşuyor" deyip bu durumu en ciddi olay sayarlar. Bir adam bu kanla konuşma hastalığı yüzünden ölebilir de, ölmeyebilir de. Bu onun kaderine bağlı.

Eğer bir savaşçı karın bölgesinden yaralanmışsa ona soğanlı ve otlu bir çorba içirirler. Sonra kadınlar adamın yaralarını koklarlar. Eğer soğan kokuyorsa "Çorba hastalığına yakalanmış" derler ve öleceğini bilirler.

Kadınların Rethel için bu soğan çorbasından hazırladıklarını kendi gözlerimle gördüm. Rethel çorbanın büyük kısmını içti. Sonra kadınlar yaralarını koklayıp soğan kokusunu aldılar. Rethel buna güldü ve komik şakalar yaparak içki getirmelerini istedi. İçkisi getirildi. Hiç umurunda değilmiş gibiydi.

Bu arada lider Buliwyf ve bütün savaşçıları sarayın diğer bir köşesinde görüşüyorlardı. Ben de aralarına katıldım, ama hiç selam veren olmadı. Hayatını kurtardığım Herger bile beni umursamıyordu. Savaşçılar derin bir konuşmaya dalmışlardı. Norveç dilini biraz kapmıştım, ama kısık sesle ve hızlı konuştukları için ne söyledikleri anlayamıyordum. Ben de başka bir köşeye çekilip biraz içki içtim. Vücudumdaki ağrıları hissediyordum. Sonra yaralarımı temizlemek için köle bir kadın geldi. Bunlar biri baldırımda biri de göğsümde iki kesikti. Kadın yaralarıma bakmayı önerene kadar bunların farkında bile değildim.

Kuzeyliler yaraları okyanus suyuyla yıkıyorlar. Bu suyun şelale suyundan daha fazla iyileştirici gücü olduğuna inanıyorlar. Yarayı deniz suyuyla yıkamayı da kabul etmiyorlar. Benim inlediğimi gören Rethel güldü ve köle kadınlara "O hâlâ bir Arap" dedi. Bu beni oldukça utandırdı.

Ayrıca Kuzeyliler yaraya ısıtılmış inek dışkısı sürüyorlar. Bana önerdiklerinde bunu reddettim.

Kuzeyliler inek dışkısının harika bir madde olduğunu düşünüyorlar. Onu diğer sıradan şeyler gibi tahtadan kaplarda saklıyorlar ve daha sonra kaynattıkları bu berbat kokulu, kötü sıvıyı çamaşır yıkamada, özellikle de beyaz kıyafetlerin yıkanmasında kullanıyorlar.[5]

Ayrıca bana Kuzey insanlarının kimi zamanlar uzun deniz yolculukları yaptıkları, fakat içecek suları olmadığından kendi dışkılarını içtikleri söylenmişti. Bu şekilde öbür kıyıya kadar hayatta kalmayı başarıyorlarmış. Bütün bunları duydum ama Allah'a şükür böyle bir duruma hiç tanık olmadım.

Savaşçıların toplantısı bitince Herger yanıma geldi. Benimle ilgilenen köle kadınlar yaralarımı fena yakmışlardı, ama yine de Kuzeyliler gibi neşeli olma konusunda kararlıydım. Herger'e "Bundan sonra hangi saçma olayla karşılaşacağız" diye sordum.

Herger yaralarıma baktı ve bana "Yeterince iyi bir biçimde ata binebiliyorsun" dedi. Ona nereye gideceğimi sordum. O anda bütün neşem gitmişti, çünkü çok yorgundum ve dinlenmeye ihtiyacım vardı. Herger "Bu akşam ateşböceği canavar yine saldıracak, ama hepimiz çok güçsüzüz ve çok az kişi kaldık. Savunma barikatlarımız yandı ve zarar gördü. Ateşböceği canavar hepimizi öldürecek" dedi.

Bunları söylerken çok sakindi. Ona "Atla nereye gideceğiz peki" diye sordum. Ağır kayıplarından dolayı Buliwyf ve ekibinin Rothgar Krallığı'nı terk edeceğini düşündüm ve yanılmamışım.

Herger bana "İninde yatan bir kurt ve uyuyan bir adam asla zafer kazanamaz" dedi. Bu bir Kuzeyli atasözüdür ve bundan anladığım kadarıyla canavarlara at üstünde kendi yer-

(5) Dışkı harika bir temizlik maddesi olan amonyak içerir.

lerinde saldıracaktık. Yuvaları dağlarda ya da tepelerde, her nerede olursa olsun. Bitkin bir halde Herger'e bunun ne zaman olacağını sordum ve bana gün ortasında olacağını söyledi.

Bu arada bir çocuğun saraya girdiğini gördüm. Elinde taştan bir nesne taşıyordu. Herger bunu inceledi ve bu da o başsız hamile kadın heykellerinden biriydi. Şişmiş ve çirkindi. Herger titreyen ellerinden heykeli düşürdü ve bağırarak bir yemin etti. Heykeli alan köle kadınları çağırdı ve onu ateşe attı. Alevler heykeli çatlatıp parçalara ayırdı. Herger'in dediğine göre bu parçalar sonradan denize atılmıştı.

Bu taş heykelin ne anlama geldiğini sordum ve bana "Bu ölü yiyicilerin annesinin heykeli. Onları ölü yemeleri sırasında yönetiyor" dedi.

Bu sırada Buliwyf'in sarayın ortasında durup hâlâ tavanda asılı duran canavarın kopuk koluna baktığını gördüm. Sonra yerde yatan iki arkadaşının parçalanmış cesetlerine baktı, daha sonra da yaralı Rethel'e. Omuzlarını sarkıttı ve başı önüne düştü. Yanlarından geçip kapıdan dışarı çıktı. Silahlarını kuşandığını gördüm. Kılıcını aldı ve yeni savaşa hazırlanmaya başladı.

Korku Çölü

BULİWYF YEDİ GÜRBÜZ AT İSTEDİ VE SABAH ERKENDEN Hurot Sarayı'ndan çıkıp düz ve çıplak ovaların arkasındaki tepelere doğru yol aldık. Yanımızda dört tane de beyaz köpek vardı. Bunlar köpekten çok kurda benzeyen harika hayvanlardı. Korkunç bir görüntüleri vardı. Saldırı gücümüzün tamamı bu kadardı ve bence bu, böylesine büyük bir düşmana karşı zayıf bir kuvvetti. Yine de Kuzeylilerin şaşırtıcı ve sinsi saldırıların çok etkili olduğuna ilişkin inançları büyüktü. Kendilerince her biri üç ya da dört düşmana bedeldi.

Yeni bir savaşa katılmam şart değildi. Kuzeylilerin böyle düşünmemeleri beni şaşırttı. Belki de bu, yorgunluğumdan kaynaklanıyordu. Herger şöyle dedi: "Bu hep böyledir. Burada da Valhalla'da da." Bu, onların kafasındaki bir cennettir. Bu cennet büyük bir saraya benzer. Savaşçılar şafak vaktinden günbatımına kadar savaşırlar. Ölenler yeniden canlanır ve hep birlikte gece bir ziyafet verirler. Ziyafette sonsuz yiyecek ve içecek vardır. Gündüz yine savaşırlar ve ölenler yeniden canlanır. Sonra yine bir ziyafet verilir. İşte onların sonsuz cenneti bu şekildedir.[1] Bu yüzden dünyada da her gün savaşmayı garip bir şey olarak görmüyorlar.

Gideceğimiz yönü, kaçan atlıların arkalarında bıraktıkları kan izlerine bakarak belirliyorduk. Köpekler bu kan damlalarının izini sürüyorlardı. Bir ara kaçan canavarların ovada dü-

(1) Bazı mitoloji otoriteleri İskandinavyalıların sonsuz bir savaş fikrine sahip olmadıklarını, aslında bunun daha çok Keltlere ait bir düşünce olduğunu savunuyorlar. Gerçek ne olursa olsun, İbn-i Fadlan'ın arkadaşlarının bu fikri sahiplenmeleri mantıklı bir şey, çünkü İskandinavyalılar yüz yıldan fazla bir süredir Keltlerle ilişki içindeydiler.

şürdüğü bir silahı incelemek için durduk. Bu bir baltaydı. Ağaçtan sapı ve bu sapa takılmış, keskin, şekil verilmiş taştan, kesici bir yüzü vardı. Ucu çok keskindi ve ustalıkla şekil verilmişti. Tıpkı genç bir bayanın gönlünü kazanabilmek için şekil verilmiş, değerli bir taş gibi. Baltanın çarpıcı bir işçiliği ve korku veren, keskin bir başı vardı. Bu dünyada daha önce hiç böyle bir şey görmemiştim. Herger bana canavarın bütün aletlerini ve silahlarını bu taştan yaptığını söyledi. En azından Kuzeyliler buna inanıyorlardı.

Oldukça iyi bir hızla ilerledik. Köpeklerin havlamalarını takip ediyorduk. Onların havlaması beni de neşelendiriyordu. Sonunda tepelere ulaştık. Tepelerin içlerine doğru tereddüt etmeden ilerledik. Buliwyf'in savaşçıları amaçları doğrultusunda ilerliyorlardı. Hepsi sessizdi ve yüzlerinde sert bir ifade vardı. Bakışları korku doluydu, yine de hiçbiri durmadı ve hızla ilerlediler.

Tepeler soğuktu. Koyu yeşil ağaçlarla kaplı ormanlarda soğuk bir rüzgâr üzerimize doğru esiyordu. Atların ve önümüz sıra koşan köpeklerin nefesleri havada buharlaşıyordu. İlerlemeye devam ettik. Gün ortasına kadar ilerledikten sonra yeni bir bölgeye geldik. Burada suyu tuzlu bir göl vardı, ama ormanlık ya da fundalık bir bölge değildi. Issız ve terk edilmiş gibiydi. Tıpkı bir çöle benziyordu, ama kumlu ya da kurak değildi. Tam tersine, nemli ve çamurluydu. Bu bölgeyi ince bir sis tabakası kaplamıştı. Kuzeyliler buraya korku çölü[2] diyorlardı.

---

(2) : anlamı "korku çölü" 1927'deki bir yazısında J.G. Tomlinson bu terimin aynısının Volsanga Destanı'nda da geçtiğini belirtiyor ve bu terimin yasak topraklar için kullanılan genel bir ad olup olmadığını tartışıyor. Görülüyor ki Tomlinson Volsanga Destanı'nın bu konuda bir şey söylemediğinin farkında değil. William Morris'in on dokuzuncu yüzyıldaki tercümesi şu satırı içeriyor: "Dünyanın en uç köşesinde korku çölü diye bir yer var." Fakat bu, Morris'in kendi ilavesi. Orijinal Germen Destanı'na eklediği pek çok metinden biri.

Sisin küçük bulutlar gibi parça parça toprağın üzerini kapladığını kendi gözlerimle gördüm. Bir yerde hava açıkken, diğer bir yerde sis bulutları yere o kadar yakındı ki neredeyse atların dizlerine kadar inmişti. Böyle yerlerden geçerken sisten köpekleri bile göremiyorduk. Kısa bir süre sonra hava açılıyor ve kendimizi yine açıklık bir arazide buluyorduk. Bu toprakların durumu böyleydi.

Bu manzarayı çarpıcı bulmuştum, ama Kuzeyliler bunda özel bir şey görmüyorlardı. Bu bölgede pek çok tuzlu göl ve yeraltından çıkan sıcak su şelaleleri olduğunu, sisin bir yerde toplanıp bütün gün ve gece boyunca orada kaldığını söylediler bana. Buraya "buharlı göllerin yeri" diyorlar.

Arazi zemini atları zorluyordu, bu nedenle de daha yavaş hareket ediyorduk. Köpekler de yavaşlamıştı ve daha az havladıklarını fark ettim. Bir süre sonra, önceleri önünde durmadan havlayarak koşan köpeklerle dört nala ilerleyen kafilemizin hızı iyice düştü. Köpekler sessizleşti ve yol göstermede bile isteksiz davranmaya başladılar. Hatta önde gitmek yerine arkada kalıyor, atların ayakları arasında dolaşarak bize güçlük çıkarıyorlardı. Hava çok soğuktu, hatta öncekinden daha soğuk. Bildiğim kadarıyla yaz döneminde olmamıza rağmen, bazı yerlerde kar bile gördüm.

Yavaş ilerlememize rağmen oldukça yol aldık. Bir ara kaybolduğumuzu ve bir daha asla geri dönemeyeceğimizi sandım. Sonra bir yerde köpekler durakladı. Ne bir engel ne de yerde garip bir nesne vardı, ama köpekler sanki bir çitle ya da bataklık bir araziyle karşılaşmış gibi oracıkta durdular. Grubumuz da durakladı ve etrafa bakınmaya başladı. Hiç rüzgâr ya da ses yoktu. Hatta ne bir kuşun ne de bir hayvanın sesi duyuluyordu. Sadece sessizlik hâkimdi.

Buliwyf "Canavarın toprakları burada başlıyor" dedi. Savaşçılar atların boyunlarını okşayarak onları rahatlatmaya çalışıyorlardı, çünkü atlar bu bölgeden ürkmüş ve huysuzlanmış-

lardı. Biniciler de aynı durumdaydı. Buliwyf dudaklarını sıkıyordu. Atının eğerlerini tutarken Ecthgow'un elleri titriyordu. Herger'in rengi kaçmıştı ve gözleri bir oraya bir buraya bakıyordu. Diğerleri de aynı durumdaydı.

Kuzeyliler "Korkunun ağzı beyazdır" derler ve bunun doğru olduğunu gördüm. Hepsinin ağız kenarları ve rengi solmuştu, ama kimse bu korkudan bahsetmiyordu.

Köpekleri geride bırakıp karların içinde ilerledik. Kar inceydi ve insanın ayağının altında dağılıyordu. Sis ise kalınlaşmıştı. Atları ürkütmemek için kimse konuşmuyordu. Yine de bu hayvanları yürütmek her adımda daha da zorlaşıyordu. Savaşçılar onları yumuşak sözler ve sert vuruşlarla zorlamak zorunda kalıyorlardı. Bir süre sonra önümüzde, sisin içinde gölgeli şekiller gördük ve dikkatle onlara doğru yaklaştık. Yolumuzun iki tarafında kalın sırıklara geçirilmiş, ağızları saldırmaya hazırmış gibi açık, kocaman canavarların kafalarını kendi gözlerimle gördüm. Devam ettik. Bu arada bunların canavarın taktığı dev ayı kafaları olduğunu öğrendim. Herger bana bu ayı kafalarının canavarın topraklarını ve sınırlarını koruduğunu söyledi.

Yolumuza bir engel daha çıktı. Uzakta, gri ve büyük bir şeydi bu. Bir atın sırtı kadar yüksek, dev bir kayaydı. İri bir göbeği ve göğüsleri olan hamile bir kadın şekli verilmişti kayaya. Ne kafası ne de kolu ne de bacağı vardı. Ayrıca üzerine kurbanların kanları bulaşmıştı, kan gerçekten de kırmızı çizgiler halinde her tarafını sarmıştı. Bu manzaraya bakmak bile insanı ürkütüyordu.

Kimse gördükleri hakkında tek kelime etmiyordu. At sırtında yol almaya devam ediyorduk. Savaşçılar kılıçlarını çıkarmış, hazırda tutuyorlardı. Bu, Kuzeylilerin garip bir özelliğiydi. Daha önce korkmuşlardı, ama canavarın topraklarına girip korkunun kaynağına daha da yaklaştıkça önceki halleri ortadan kayboldu. Sanki her şeyi tersinden ve şaşırtıcı bir tavırla

yapıyorlar. Artık rahatlamış görünüyorlardı. Sadece atlar ilerlemekte her zamankinden çok daha fazla diretiyorlardı.

Şimdi daha önce Rothgar'ın sarayında hissettiğim o yanık leş kokusu burnuma geliyordu yine. Kokuyu aldıkça bayılacak gibi oluyordum. Herger atıyla yanımda ilerlerken bana "Yolculuk nasıl gidiyor" diye sordu.

Duygularımı saklamayı başaramadım ve ona "Korkuyorum" dedim.

Herger bana "Çünkü hep az sonra neler olacağını düşünüp her insanın kanını donduracak korkunç şeyler kuruyorsun kafanda. Bu kadar çok düşünme ve kimsenin sonsuza dek yaşamadığını düşünüp mutlu olmaya çalış" dedi.

Sözlerinin doğruluğunun farkına vardım ve ona "Benim toplumumda şöyle bir deyiş vardır: Allah'a şükürler olsun ki yüce aklıyla ölümü hayatın sonuna koymuş, başına değil" dedim.

Herger gülümsedi ve bir kahkaha attı. "Korkunca Araplar bile doğru konuşuyorlar" dedi ve söylediklerimi Buliwyf'e aktarmak için ilerledi. Buliwyf de güldü duyduklarına. O ve savaşçılarının böyle bir zamanda bir şakaya ihtiyaçları vardı sanırım.

Sonunda bir tepeye vardık ve en yükseğe tırmanıp canavarın aşağıdaki yuvasına baktık. Şöyle bir yerdi: Kendi gözlerimle gördüğüme göre burası bir vadiydi. Vadide daire şeklinde dizilmiş, bir çocuğun bile yapabileceği kadar basit, çamur ve samandan kulübeler vardı. Dairenin ortasında cayır cayır yanan bir ateş vardı, fakat ne atlar ne hayvanlar ne bir hareket ne de bir yaşam belirtisi vardı. Hareket halindeki sis bulutları arasından görebildiklerimiz bunlardı.

Buliwyf, savaşçıları ve ben de dahil olmak üzere hepimiz atlarımızdan indik. Canavarların berbat yuvalarına bakarken kalbim küt küt atıyordu ve nefesim kesilmişti. Fısıldayarak konuşuyorduk. "Neden hiçbir hareket yok" diye sordum.

"Bu canavarlar tıpkı baykuşlar ve yarasalar gibi gecenin yaratıklarıdır" diye cevapladı Herger. "Gündüzleri uyurlar. Şimdi de uyuyorlar ve aralarına sızıp üzerlerine atlayarak onları rüyalarında doğramalıyız."

Aşağıdaki çok sayıda kulübeyi görünce "Çok az kişiyiz" dedim.

"Yeteri kadar varız" dedi Herger ve bana biraz içki verdi. Ben de kana kana içtim hepsini ve bunu yasaklamadığı için Allah'a şükrettim.[3] Aslında bir zamanlar iğrenç bulduğun bu maddeye artık dilim alışmıştı. Sanırım garip şeyler tekrarlandıkça garip gelmemeye başlıyor. Artık canavarın o iğrenç, pis kokusunu bile hissetmiyordum. O kadar uzun zamandır onunla iç içeydim ki, artık kokunun farkına bile varmıyordum.

Kuzeyliler koku alma konusunda çok özel insanlar. Daha önce de söylediğim gibi, temiz değiller ve her tür berbat yiyeceği ve içeceği tüketiyorlar. Yine de şu bir gerçek ki vücutlarında en çok burunlarına değer veriyorlar. Savaşta kulağını kaybetmek onlar için önemli bir şey değil. Parmaklarını ya da elini kaybetmek belki biraz daha önemli, fakat böyle izlere ve yaralara aynı şekilde katlanıyorlar. Burnunu kaybetmeyi ise ölmekle eşdeğer tutuyorlar. Burun derisinden bir parça bile kopsa, başka insanların önemsiz bir yara sayacakları bu olayı onlar çok önemsiyorlar.

Burun kemiğinin savaşta ya da çarpmayla kırılmasını ise önemsemiyorlar. Burunlarının kesilmesinden niye bu kadar korktuklarını anlayamıyorum.[4]

---

(3) İslam'ın üzümden yapılan alkole karşı kesin emri ve yasağı var. (Örneğin: şarap) Baldan yapılan içkiler ise Müslümanlara serbest bırakılmış.

(4) Vücuttaki herhangi bir organı kaybetme korkusu psikiyatrik olarak hadım edilme endişesi şeklinde açıklanıyor. 1937'de "İlkel Toplumlarda Fiziksel Bozukluklar" adlı bir eleştirisinde Engelhardt, pek çok kültürün bu inanca sahip olduğunu gözlemlediğini yazmış. Örneğin Brezilya'daki Nanamaniler bazı suçluları sol kulaklarını keserek cezalandırıyorlardı. Bunun cinsel gücü azalt-

Silahlanmış bir şekilde Buliwyf, savaşçıları ve ben atlarımızı tepede bıraktık. Zaten hayvanlar öyle korkmuşlardı ki, hiçbir yere gidemezlerdi. İçimizden biri onlarla kalacaktı. Bu iş için seçilmeyi umuyordum, ama Haltaf seçildi, çünkü yaralıydı ve pek bir işe yaramazdı. Biz de dikkatlice sık ve kuru çalıların arasından geçerek yamaçtan aşağıya, canavarın yuvasına doğru ilerledik. Sessizce hareket ediyorduk ve kimse bizi fark etmeden canavarlar köyünün orta yerine ulaştık.

Buliwyf hiç konuşmuyor, bütün emirleri ve gidilecek yönü elleriyle anlatıyordu. Anladığım kadarıyla ikişerli gruplara ayrılmamızı istiyordu. Her çift farklı bir yöne gidecekti. Herger ve ben çamurdan kulübelere en yakından saldıracaktık. Diğerleri de öbür kulübelere saldıracaklardı. Gruplar kulübelerin dışında yerlerini alana kadar herkes bekledi. Sonra Buliwyf bir nara atarak büyük Runding kılıcını çekti ve saldırıyı başlattı.

Kan beynime üşüşmüştü, elimizdeki kılıç ise bir tüy kadar hafifti sanki ve Herger'le birlikte bir kulübeye daldık. Gerçekten de hayatımın en büyük savaşına hazırdım, ama içeride hiçbir şey göremedim. Kulübe terk edilmiş ve bomboştu. Samandan yataklar öyle biçimsiz görünüyorlardı ki, tıpkı hayvan yuvalarına benziyorlardı.

Dışarı fırlayıp yandaki diğer kulübelere saldırdık. Onlar da boştu. Gerçekten bütün kulübeler boştu, Buliwyf'in savaşçıları da şaşırmışlardı ve hayretle birbirlerine bakıyorlardı. Bu işe canlarının sıkıldığı belliydi.

---

tığına inanıyorlardı. Diğer toplumlar el ya da ayak parmaklarının kaybına ayrı bir önem veriyorlardı. Kuzeyliler için de önemli olan burundu. Burnun büyüklüğüyle penis büyüklüğü arasında bir bağ olduğu pek çok toplum tarafından paylaşılan ortak bir batıl inançtır.

Emerson ilkel toplumların burunlarını kaybetmek konusundaki endişelerini, insanların avcılıkla uğraştığı, av bulabilmek ve düşmanları fark edebilmek için koku alma duyusuna ihtiyaç duydukları günlere bağlıyor. Ona göre, böyle bir hayatta koku alma duyusunu yitirmek oldukça ciddi bir yaralanmaydı.

Sonra Ecthgow bizi çağırdı ve en büyük kulübede toplandık. Bunun da diğerleri gibi terk edilmiş olduğunu, fakat içinin boş olmadığını gördüm. Kulübelerin zemini çıplak kemiklerle kaplanmıştı. Yürürken insanın ayağının altında küçük ve narin kuş kemikleri gibi çatırdıyorlardı. Bu beni çok şaşırtmıştı ve kemiklere bakmak için eğildim. Büyük bir şaşkınlıkla oraya buraya dağılmış kıvrımlı göz oyuğu ve dişler gördüm. Gerçekten de insan kemiklerinden bir halının üzerinde duruyorduk. Bunun daha açık ve dehşet verici kanıtı ise kulübenin duvarında asılı duran insan kafataslarıydı. Pek çok çanak, kap gibi üst üste, tersine dizilmişlerdi ve beyaz beyaz parlıyorlardı. Bu manzara beni hasta etmişti ve kendimi kulübeden dışarı attım. Herger bana canavarın kurbanlarının beyinlerini yediğini söyledi, tıpkı bir insanın yumurta ya da peyniri yemesi gibi. Bu onların geleneği, akıl almayacak kadar iğrenç bir şey, ama doğru.

Sonra başka bir savaşçı bizi çağırdı ve diğer bir kulübeye girdik. Burada şunu gördüm: Kulübe boştu, sadece tahta benzer bir koltuk vardı. Tek parça, büyük bir ağaçtan oyulmuştu. Koltuğun arkası oldukça yüksekti, yılan ve canavar oymalarıyla süslenmişti. Koltuğun önüne kafatası kemikleri serilmişti ve sahibinin ellerini dinlendirdiği kol kısmında ise kan ve ayrıca beyazpeynire benzer bir madde vardı. Bu insan beyninin maddesiydi. Bu odanın dehşet verici bir kokusu vardı.

Koltuğun etrafında daha önce anlattığım cinsten hamile kadın oymaları vardı ve koltuğun etrafında bir çember oluşturuyorlardı.

Herger "İşte buradan yönetiyor" dedi. Sesi kısık ve korkuyla karışık bir hayranlıkla doluydu.

Ne demek istediğini anlayamıyordum. Hem kalbim hem de midem feci şekilde hastaydı. Toprağa kustum. Herger, Buliwyf ve diğerlerinin de sinirleri bozulmuştu, ama hiçbiri kusmadı. Bunun yerine ortadaki ateşten kor parçaları alıp kulübe-

leri ateşe verdiler. Kulübeler ıslak ve çamurlu oldukları için yavaş yavaş yanmaya başladı.

Sonra tepeye tırmanıp atlarımıza bindik ve canavarın bölgesini terk ettik. Böylece korku çölünden ayrıldık. Dönüş yolunda Buliwyf de, diğer savaşçılar da çok üzgündü. Baskına gitmişler, ama canavarlar kurnazlıkları ve zekâlarıyla onları şaşırtmış, saldırı heveslerini kursaklarında bırakmıştı. Canavarların, evlerinin yakılmasını önemsemeyecekleri ise kesindi.

CÜCENİN ÖĞÜTLERİ

GELDİĞİMİZ GİBİ GERİ DÖNDÜK, AMA BU SEFER DAHA HIZLI ilerliyorduk, çünkü atlar da istekliydi. Sonunda tepeden aşağıya inip düz ovaya vardık. Uzakta, okyanusun kenarında Rothgar'ın büyük sarayı görülüyordu.

Bu arada Buliwyf yön değiştirdi ve bizi de başka bir tarafa yönlendirdi. Okyanus rüzgârlarının aşındırdığı yüksek kayalıklara doğru gidiyorduk. Herger'in yanında atla yol alırken ona bunun nedenini sordum ve o da bana bu bölgedeki cüceleri aradığımızı söyledi.

Buna çok şaşırmıştım, çünkü Kuzey insanlarının içinde hiç cüce yoktu. Ne sokaklarda dolaşan, ne krallarının yanı başında oturan ne de para sayıp kâğıt tutan cüceler[1] vardı bu toplumda. Hiçbir Kuzeyli bana cücelerden bahsetmemişti ve ben de böylesine dev insanlardan[2] cüceler meydana geleceğini hiç tahmin etmemiştim.

Sonra boş, içinde sadece rüzgârın uğultuyla estiği mağaralarla dolu bir bölgeye geldik. Buliwyf atından indi ve savaşçılar da aynı şeyi yapıp yürüyerek yola devam etti. Önce bir fısıltı duydum, sonra da birkaç mağaradan duman çıktığını gördüm. Mağaraya girince cücelerle karşılaştık.

Görünüş olarak normal bir cücenin boyutlarındaydılar, ama kendilerine göre çok büyük elleri vardı. Hem kadın hem de erkek cüceler vardı. Hepsi de çok yaşlıydı. Erkekler sakal-

(1) Akdeniz'de Mısır medeniyetinde cücelerin özellikle zeki ve güvenilir olduklarına inanılırdı. Kitap saklama ve para idaresi işleri onlara bırakılırdı.

(2) İskandinavya'da Viking dönemine ait yaklaşık doksan iskelet üzerinde yapılan incelemelerde, ortalama boyun 170 santimetre olduğu görülmüştür.

lıydı ve ciddi bir ifadeleri vardı. Kadınların yüzleri de biraz kıllıydı, bu yüzden erkek gibi görünüyorlardı. Her cüce kürk ya da samurdan bir elbise ve işlenmiş, altınla süslü, deriden, ince bir kemer takıyordu.

Cüceler bizi kibarca karşılayıp hiç korku belirtisi göstermediler. Herger bu yaratıkların büyülü güçleri olduğunu ve dünyada hiçbir insandan korkmalarının gerekmediğini söyledi. Yalnız atlardan korkuyorlardı ve bu yüzden onları geride bırakmıştık. Herger, ayrıca cücelerin gücünün kemerlerinde saklı olduğunu ve onu kaybederlerse yeniden bulabilmek için her şeyi yapabileceklerini de anlattı.

Herger cücelerin yaşlı görünmelerinin bir gerçek olduğunu, bir cücenin sıradan bir insandan çok daha uzun yaşadığını söyledi. Yine söylediğine göre bu cücelerin gençliklerinden itibaren erkeksi bir yapıları varmış, hatta daha bebekken bile kasıklarında kıllar çıkarmış. Boyları da normalin dışında olurmuş. Aslında anne babalar çocuklarının cüce olduğunu bu yolla anlıyor daha sonra da bu büyülü yaratığı kendi türünden olan diğerleriyle yaşaması için tepelere götürüyorlar. Çocuklar tepelere götürüldükten sonra anne babalar tanrılara şükredip onlara hayvan kurban ediyorlar, çünkü bir cüce doğurmanın bir servet olduğuna inanıyorlar.

Herger'in anlattığına göre Kuzeylilerin amaçlan böyle, ama işin aslını bilmiyorum. Sadece bana söylenileni aktarıyorum.

Mağaralara ilk ulaştığımızda duyduğum ses ve mağaralardan dışarı yayılan duman ise daha önce işlenmiş çelik bıçakların şekil almaları için daldırıldığı kaynayan dev kazanlardan geliyordu. Cüceler Kuzeylilerin büyük değer biçtikleri silahlar yapıyorlardı. Buliwyf'in savaşçılarının mağaralara, bir kadının çarşıda değerli ipek kumaşlar satan bir dükkânı incelediği gibi, istekle baktıklarını gördüm.

Buliwyf bu cücelerle bir süre konuştu ve mağaraların en tepesine çıkmamızı söyledi. Orada diğerlerinden de yaşlı, yü-

zü buruşmuş, ak sakallı bir cüce tek başına oturuyordu. Ona iyiye ve kötüye karar veren kâhin anlamındaki "tengol" adını vermişlerdi.

Hepsi bu adamın sihirli güçleri olduğuna inanıyorlardı. Buliwyf'i hemen adıyla çağırdı ve oturmasını söyledi. Buliwyf oturdu, biz de biraz ötede ayakta bekledik.

Buliwyf kâhine hiçbir hediye sunmadı. Kuzeyliler bu küçük insanlara asla boyun eğmiyorlardı. Onlara göre cüceler bunlar olmadan da saygı duymalılardı ve hediye vererek bunu sağlamaya çalışmak yanlıştı. Kahin Buliwyf'e bakarak gözlerini kapadı ve oturduğu yerde öne arkaya sallanarak konuşmaya başladı. Tıpkı bir çocuk sesiyle konuşuyordu ve Herger bana söylediklerini şöyle aktardı:

"Ey Buliwyf! Sen büyük bir savaşçısın. Ölü yiyici sis canavarlarıyla karşılaştın. Bu ölümüne bir savaş ve bu tehditle baş edebilmen için bütün gücünü ve aklını kullanman gerek." Bu şekilde bir süre daha öne arkaya sallanmaya devam etti. Önemli olan şuydu ki, Buliwyf çok zor bir düşmanla yüzleşmişti. Bunu ben de, Buliywf de çok iyi biliyorduk. Yine de Buliwyf sabırlıydı.

Buliwyf kâhinin yüzüne karşı sık sık gülmesine bile tepki vermedi. Cüce şöyle dedi: "Bana geldiniz, çünkü canavara bataklık bir sahilde saldırdınız, ama elinize hiçbir şey geçmedi. Tıpkı bir çocuğun babasına gelip bütün planlarının suya düştüğünü söyleyip ne yapması gerektiğini sorması gibi, siz de bana danışmaya geldiniz." Bunun üzerine kâhin uzun uzun güldü. Sonra yaşlı yüzü sert bir hal aldı.

"Ey Buliwyf!" dedi. "Geleceği görebiliyorum ama sana bildiğinden daha fazlasını söyleyemem. Sen ve bütün cesur savaşçıların korku çölündeki canavarlara saldıracak kadar yetenekli ve cesurdunuz. Fakat bunda kendinizi kandırdınız, çünkü bu gerçek bir kahramanın kalkışacağı bir iş değildi."

Bu sözleri sıkılarak dinledim, çünkü bana göre yeterince kahramanca bir işti.

"Hayır, soylu Buliwyf" dedi kâhin. "Yanlış bir göreve çıktın ve ta kalbinin derinliklerinde bunun değmeyeceğini sen de biliyordun. Ateşböceği canavar Korgon'la olan savaşınız da öyleydi ve çok iyi savaşçılarınıza mal oldu. Bütün bu planlarınız nereye kadar?"

Buliwyf hâlâ cevap vermemişti. Cüceyle oturup bekledi.

"Bir kahramanın meydan okuması yüreğindedir, düşmana karşı değil. Canavarı yuvasında yakalayıp hepsini uykularında öldürseydiniz ne olacaktı? Birçoğunu öldürebilirdiniz, ama bu yine de kavgayı bitirmezdi. Parmaklarını kesmeniz bile yeterdi, ama canavarı öldürmek için kafasından ya da kalbinden vurmalısın. Bütün bunları zaten biliyorsun ve öğrenmek için benim tavsiyelerime ihtiyacın yok."

Cüce öne arkaya sallanarak ona kızmaya devam etti ve Buliwyf hiç cevap vermeden başını öne eğip bu azarı kabul etti.

Kâhin sözlerini şöyle sürdürdü: "Sen sıradan bir adamın yapacağını yaptın, iyi bir kahramanın değil. Bir kahraman hiçbir insanın göze alamayacağı şeyleri yapabilmeli. Canavarı öldürmek için başına ve kalbine vurmalısın. Bir de gökgürültüsü mağaralarında yaşayan annesini öldürmelisin."

Bunların ne demek olduğunu anlamadım.

"Bunu biliyorsun, çünkü insanlık tarihi boyunca var olan bir şey bu. Savaşçılarının birer birer ölmelerini mi istersin, yoksa mağaralardaki annenin kafasını koparmak mı istersin? Bu bir kehanet değil. Sadece bir adamın ve bir kahramanın yapacağı tercih."

Bu sefer Buliwyf alçak sesle bir şeyler söyledi, ama söyledikleri mağaranın ağzında uğuldayan rüzgârla kaybolup gitti. Her ne söylediyse, cüce ardından şöyle konuştu:

"Bu tam bir kahraman yanıtı Buliwyf ve senden de başka bir şey bekleyemezdim. Sana onu bulmanda yardım edeceğim."

Sonra mağaranın karanlık köşelerinden diğer cüceler çıkıp geldiler. Ellerinde birtakım şeyler vardı.

"Bunlar buzlar ilk eridiğinde yakalanan fokların derisinden halatlar. Bunlar sana gökgürültüsü mağaralarının okyanus girişinde yardımcı olacak" dedi cüce kâhin .

"Teşekkür ederim" dedi Buliwyf.

Cüce kâhin de "Ve bunlar da duman ve büyüyle yapılmış yedi tane hançer. Hepsi sen ve savaşçıların için. Büyük kılıçlar gök gürültüsü mağaralarında işe yaramaz. Ama bu yeni silahları cesurca taşıyabilirsiniz. Bunlar amacınıza ulaşmanıza yeter" dedi.

Buliwyf silahları alıp cüceye teşekkür etti. Ayağa kalktı ve "Bu işi ne zaman yapacağız" diye sordu.

"Dün bugünden iyidir, yarın da bir sonraki günden" dedi cüce "Bu yüzden acele edin. Amacınıza yüreğinizin ve bileğinizin gücüyle ulaşacaksınız."

"Eğer başarırsak ne olacak" diye sordu Buliwyf

Kâhin bunun üzerine, "O zaman canavar ölümcül bir yara alacak ve bu onun son can çekişmesi olacak. Bu son acıdan sonra bu topraklarda sonsuz bir barış ve aydınlık hâkim olacak. Adın Kuzey topraklarında sonsuza kadar övgüyle anılacak" dedi.

Buliwyf mağaradan ayrıldı ve hepimize cücenin verdiği hançerleri dağıttı. Bu kayalık ve rüzgârlı yerden ayrılıp krallığa geri döndük. Gece inerken Rothgar'ın sarayına ulaştık.

Bütün bunlar gerçekten oldu ve hepsini kendi gözlerimle gördüm.

Saldırıdan Önceki Gece Olanlar

O GECE HİÇ SİS YOKTU. SİS BULUTLARI TEPELERDEN AŞAĞIYA DOĞRU indi, ama ağaçların arkasında kaldı. Yere inmedi. Rothgar'ın büyük sarayında yine zengin bir ziyâfet veriliyordu. Buliwyf ve savaşçıları da büyük bir coşkuyla katıldılar eğlenceye. İki büyük boynuzlu koç[1] kesilip yendi, herkes doyasıya içki içti. Buliwyf tek başına yarım düzine köle kızı götürdü. Bütün bu eğlenceye rağmen ne o ne de adamları gerçekten mutlu değillerdi. Zaman zaman, bir köşeye bırakılan fok derisinden halatlara ve hançerlere baktıklarını gördüm.

Ben de bu büyük eğlenceye katıldım. Aralarında bu kadar zaman geçirdikten sonra kendimi sanki onlardan biriymişim gibi hissetmeye başlamıştım. Ama belki de bu bana öyle geliyordu.

Epeyce sarhoş olan Herger açık açık bana canavarın annesini anlattı. Şunu söyledi: "Canavarın annesi çok yaşlı ve gök gürültüsü mağaralarında yaşıyor. Bu mağaralar kayalık tepelerde, buradan pek de uzakta değil. Mağaraların iki ağzı var, biri karadan, biri de denizden. Karadaki girişte yaşlı annelerini koruyan canavarlar bekliyor. Bu yüzden karadan saldıramayız. Hepimiz ölürüz orada. Bunun yerine denizden saldırmak zorundayız."

"Canavarın annesi nasıl bir şey" diye sordum.

Herger bana onu hiçbir Kuzeylinin görmediğini söyledi. Ancak rivayetlere göre Ölüm Meleği denilen yaşlı cadıdan bile daha yaşlıymış, bakılamayacak kadar korkunçmuş ve başında

(1) Dahlmann (1924) şöyle yazıyor: "Törenlerde, kuvveti arttırdığı için koç eti yenirdi, çünkü boynuzlu erkek hayvan dişiden daha üstün sayılırdı. Aslında bu dönemde hem koçların hem de koyunların boynuzları vardı.

yılanlardan bir çelenk taşıyormuş. Ayrıca tahmin edilemeyecek kadar güçlüymüş de. Son olarak, canavarların onları yönetmesi ve her konuda yol göstermesi için annelerini çağırdığını söyledi.[2] Herger bunları söyledikten sonra yanımdan ayrıldı ve gidip uyudu.

Gecenin ilerleyen saatlerinde şöyle bir olay oldu: Kutlamalar sona ermek üzereydi, savaşçılar yatmaya hazırlanıyorlardı. Buliwyf beni aradı. Yanıma oturup boynuzlu bir kaptan içki içti. Gördüğüm kadarıyla sarhoş değildi, Kuzey dilinde yavaşça konuşuyordu. Böylece söylediklerini anlayabiliyordum.

Önce bana "Cüce kâhinin söylediklerini anlayabildin mi" diye sordu.

Herger'in de yardımıyla anladığımı söyledim. Herger şimdi yanımızda horluyordu.

Buliwyf bana "O zaman öleceğimi de biliyorsun" dedi. Parlak ve sert bir bakışla söyledi bunu. Ne diyeceğimi bileme-

(2) Joseph Cantrell gözlemlerine dayanarak şunu söylüyor: "Germen ve eski Norveç mitolojisinin bir kolu kadınların özel güçleri ve sihir yetenekleri olduğunu, erkeklerin bundan korkup onlara güvenmemeleri gerektiğini vurguluyor. Asıl önemli tanrılar hep erkek, fakat "ölü seçen" anlamına gelen Valkyries, yani ölü savaşçıları Cennet'e gönderen kadın tanrıça. Üç tane Valkyries olduğu gibi, herkesin doğumunda bulunup kaderlerini belirleyen üç tane de Norns ve Fates olduğuna inanıyorlar. Nornslara Urth (geçmiş), Verthandi (şimdi) ve Skuld (gelecek) de deniyordu. Nornslar bir insanın hayatını "dokuyorlardı" ve dokuma bir kadın işiydi. Genellikle genç kızlar olarak betimleniyorlar. Kaderi yöneten Wyrd de bir Anglo–Saxon tanrıçasıydı. Kadınların erkeklerin kaderlerine olan bağlantıları, daha önceki zamanlarda kadının verimliliğin sembolü olmasına bağlanabilir. Bereket tanrıçaları ürünlerin ve hayvanların büyümesini kontrol ederlerdi."

Cantrell ayrıca şunu da ekliyor: "Biliyoruz ki kehanet, büyücülük gibi Şaman inançların Norveç toplumunda yaşlı kadınlara ait olduğu düşünülüyordu. Ayrıca kadınlar hakkında şüpheci fikirler vardı. Harrumal'a göre "Hiç kimse bir kızın ya da evli bir kadının sözlerine inanmamalıdır. Çünkü kalpleri dönen bir tekerlek gibidir ve doğaları gereği asla durağan değillerdir."

Bendixon diyor ki: "Eski İskandinavyalılarda cinsiyete bağlı bir güç ayrımı vardı. Erkekler fiziksel, kadınlar psikolojik olayları yönetirlerdi.

dim, fakat sonunda Kuzey dilinde, ona meyvesini verene kadar hiçbir kehanete inanma dedim.[3]

Buliwyf "Bizim yaşam tarzımızı oldukça tanıdın. Bana doğruyu söyle. Sesleri çizebilir misin?" dedi. Yapabileceğimi söyledim. "O zaman kendine dikkat et ve fazla cesur olma. Artık bir Kuzeyli gibi giyiniyor, konuşuyorsun. Yaşadığına sevin" dedi.

Elimi omzuna attım. Savaşçı arkadaşlarının onu selamlarken bunu yaptıklarını görmüştüm. Gülümsedi ve "Hiçbir şeyden korkmuyorum ve teselliye ihtiyacım yok. Sen kendi güvenliğine dikkat et. Şimdi ise en akıllıca olanı uyumak" dedi.

Bunları söyleyerek benden uzaklaştı ve bir köle kızla ilgilenmeye başladı. Benden birkaç adım ötede eğleniyorlardı. Kadının inlemelerini ve gülüşlerini duyuyordum. Oradan uzaklaştım ve bir süre sonra da uykuya daldım.

(3) Bu bir Kuzeyli sözünün özeti. Asıl hali ise şöyle: "Gündüzü akşam olmadan, kadını yakılmadan, kılıcı kullanmadan, bir kızı evlenmeden, buzu aşmadan, birayı içmeden övme." Bu söz insan doğasına gerçekçi ve alaycı bir bakış sunuyor. Bu dünyayı Araplar ve İskandinavyalılar paylaşıyorlar. İskandinavyalılar gibi Araplar da bunu alaylı ve eleştirel bir tavırla dile getiriyorlar. Hatta bir Sufi hikâyesinde adamın biri hâkime sorar: "Farz et ki kasaba dışında seyahat ediyorum ve akıntılı bir nehri geçmem gerekiyor. Bu işi yaparken hangi yöne bakmalıyım?". Hâkim cevap verir: "Kıyafetlerinin olduğu yöne. Böylece çalınmazlar."

Gök Gürültüsü Mağaraları

DAHA ŞAFAĞIN KIZILLIĞI ORTALIĞI AYDINLATMADAN BAŞTA BULIWYF, tüm savaşçılar –ben de dahil– Rothgar Krallığı'ndan aydınlık tepenin deniz tarafındaki yamacına doğru ilerledik. O gün kendimi iyi hissetmiyordum, başım ağrıyordu ve karnımda geceki kutlamadan kalan bir ekşilik vardı. Buliwyf'in savaşçılarının hepsi de aynı durumdaydı, ama hiçbiri rahatsızlığını belli etmiyordu. Sahil boyunca uzanan yüksek ve engelli tepelerde ilerliyorduk. Gri kayalar, köpüren, çalkantılı denize doğru iniyordu. Sahil şeridinin bazı yerlerinde kayalıklı kumsallar vardı, kara ve denizin buluştuğu yerlerde dalgalar kayalara gök gürültüsü gibi çarpıyordu.

Atında cücelerin verdiği fok derisinden halatları taşıyan Herger'i gördüm ve atımı ona doğru sürdüm. Yan yana giderken ona bugünkü amacımızın ne olduğunu sordum. Başım öyle kötü ağrıyor, midem öyle çok yanıyordu ki aslında bunu pek de umursamıyordum.

Herger bana "Bu sabah canavarın gök gürültüsü mağaralarındaki annesine saldıracağız. Sana dün de söylediğim gibi bunu denizden saldırarak yapmalıyız" dedi.

At üstünde giderken aşağıya, denize baktım. Kayalıklı tepeleri dövüyordu. "Gemiyle mi saldıracağız" diye sordum Herger'e.

"Hayır" dedi ve elini fok derisi halatlara attı.

Bundan anladığım kadarıyla halatlarla tepelerden aşağıya inip bir şekilde mağaraların içine girecektik. Bu beni korkutmuştu. Yüksek yerlerden hiç hoşlanmazdım. Barış Şehri'ndeki yüksek binalardan bile uzak dururdum. Bunu Herger'e de söyledim.

Herger bana "Şükret, çünkü şanslısın" dedi.

Neden şanslı olduğumu sordum. Heger şöyle cevapladı: "Yüksek yerlerden korkuyorsun. Bugün o korkunu yenebilirsin. Böyle bir meydan okuma seni bir kahraman yapar."

Ona "Ben kahraman olmak istemiyorum" dedim.

Buna güldü ve bir Arap olduğum için böyle düşündüğümü söyledi. Ben çok dik kafalıymışım. Aslında bununla Kuzeyliler insanın içtikten sonraki halini kastediyorlar. Daha önce de söylediğim gibi bu doğruydu.

Ne yalan söyleyeyim, şu tepeden aşağı inme işinden öyle korkuyordum ki, bunu yapmaktansa yerde kalıp başka şeylerle ilgilenmeyi tercih ederdim. Regl olmuş bir kadınla yatmayı, altın kaplardan içki içmeyi, domuz eti yemeyi... O lanet tepeden inmektense bunları yapmayı yeğlerdim. Zaten kötü bir günümdeydim. Herger'e "Sen, Buliwyf ve bütün savaşçıları birer kahraman olabilirsiniz ama benim bu işle hiçbir ilgim yok ve sizden biri de değilim" dedim.

Herger bu söylediklerime güldü. Sonra Buliwyf'le konuştu. Buliwyf de ona bir şeyler söyledi. Sonra Herger bana, "Buliwyf, biz ne yapıyorsak senin de yapacağını söyledi" dedi.

Çok çaresizdim ve Herger'e "Bunu yapamam. Eğer beni yapmaya zorlarsanız kesin ölürüm" dedim.

Herger "Nasıl öleceksin" diye sordu.

Ona "Halatları tutamayabilirim" dedim.

Herger bu cevaba katıla katıla güldü yine ve söylediklerimi bütün Kuzeylilere anlattı. Hepsi birden güldüler. Sonra Buliwyf bir şeyler söyledi.

Herger bana şöyle dedi: "Buliwyf ancak halatları ellerinden bırakırsan düşebileceğini ve böyle bir şeyi ancak bir aptalın yapacağını söylüyor. Dediğine göre bir Arap olabilirsin, ama aptal değilsin."

İnsanlar böyledir işte. Buliwyf o tepeden inebileceğimi anlatmaya çalışıyordu ve söylediklerine onun kadar ben de inanmaya başlamıştım. Kendimi biraz da olsa rahatlamış ve

inanmaya başlamıştım. Kendimi biraz da olsa rahatlamış ve mutlu hissediyordum. Bunu gören Herger şunları söyledi: "Herkesin korkuları vardır. Kimisi kapalı yerlerden, kimisi boğulmaktan korkar. İkisi de birbirine güler ve karşısındakinin aptal olduğunu düşünür. Bu korku bir tercih meselesidir, bir kadını ya da diğerini seçmek gibi. Domuz yerine koyunu, soğan yerine lahanayı seçmek gibi. Bizim için korku korkudur."

Ona felsefe yapmanın zamanı olmadığını ve bunu çekemeyeceğimi söyledim. Gerçekten de korkunun yerini kızgınlık almaya başlamıştı. Herger yüzüme gülüp şunları söyledi: "Ölümü hayatın başına değil de sonuna koyduğu için Allah'a şükret."

Sona varmak için bu kadar acele etmenin anlamsız olduğunu söyledim. "Kimse böyle bir şey yapmıyor" dedi Herger. "Buliwyf'e bak. Nasıl da dimdik duruyor. Atını nasıl sürdüğüne bak. Sanki birazdan öleceğini biliyormuş gibi."

"Ölüp ölmeyeceğimi bilmiyorum." dedim.

"Evet. Ama Buliwyf biliyor" dedi ve benimle daha fazla konuşamadı. Uzunca bir süre daha yol aldık. Güneş yükselmiş, gökyüzünde parlıyordu. En sonunda Buliwyf duraklama emrini verdi, bütün savaşçılar atlarından inip gök gürültüsü mağaralarına girmeye hazırlandılar.

Artık bu Kuzeylilerin gerçekten cesur olduklarına inanıyordum. Benim ise önümüzdeki tepelere bakınca kalbim küt küt atıyordu. Her an kusacak gibiydim. Gerçekten de tepe oldukça dikti ve ne ellerini ne de ayaklarını koyabileceğin en ufak bir çıkıntı bile yoktu. Belki de dört yüz arşın yükseklikteydi. Kayalara çarpan dalgalar o kadar aşağıdaydı ki minyatür gibi görünüyorlardı. Usta bir sanatçının elinden çıkmış bir resim gibi. İnsan ne kadar büyük olduklarını aşağı inince anlıyordu.

Benim için bu tepeden aşağıya inmek kuduz bir köpeğin deliliğinden bile daha da delice bir şeydi. Kuzeyliler normal

bir şekilde ilerliyorlardı. Buliwyf kalın tahtadan kazıkların toprağa çakılmasını emretti. Bunların etrafına fok derisinden halatlar dolanıp bağlandı ve halatların geri kalan kısmı tepelerin yamaçlarından aşağıya sarkıtıldı. Gerçekten de halatlar böyle bir iniş için yeterli uzunluktaydı, aşağıdaki dalgalara ulaşmak için iki halat yan yana bağlandı.

Şimdi aşağıya kadar inen iki halatımız olmuştu. Buliwyf, adamlarına "Önce ben ineceğim, böylece aşağıya ulaştığımda halatların yeterince sağlam olduğunu herkes görecek. Sizi aşağıda gördüğünüz dar çıkıntıda bekleyeceğim" dedi.

Aşağıdaki çıkıntıya baktım. Sürekli dalgalar tarafından dövülen bir kayanın yüzeyiydi ve bir deve hörgücü kadar bir çıkıntıydı.

Buliwyf, "Herkes aşağıya indiğinde canavarın gök gürültüsü mağaralarındaki annesine saldırabiliriz" dedi. Bunu da sanki bir köleye evle ilgili basit bir emir verirmiş gibi gayet normal bir ses tonuyla söyledi. Konuşmasını bitirdikten sonra tepenin yamacına doğru yürüdü.

Bana göre oldukça çarpıcı olan, ama Kuzeylilerin pek önemsemedikleri bir iniş şekli oldu bu. Herger bana yılın belli zamanlarında yuvalarını bu tepelerin yamaçlarına yapan deniz kuşlarının yumurtalarını toplamak için de bu yöntemi uyguladıklarını söyledi. Bunu şu şekilde yapıyorlardı: İnen adamın beline bir halat bağlanır ve adamın inebilmesi için ip gerilir. Bu arada adam destek almak için tepeden aşağıya sarkan diğer halatı da tutar. Adamın bileğine deriyle kalın, meşe ağacından bir tahta bağlanmıştır. Bu parça kendini aşağı itmesine ve ilerlemesine yardımcı olur.[1]

Buliwyf aşağıya inerken gittikçe daha da küçük gözüküyordu gözüme. Belindeki halatı ve elindeki sopayı ustaca ma-

(1) Danimarka'nın Foeroe adalarında benzer bir dağcılık tekniği kuş yumurtası toplayıcılığında hâlâ kullanılıyor. Bu yumurtalar ada sakinlerinin en önemli besin kaynağı.

nevralarla kullandığını gördüm. Bu bana hiç de önemsiz görünmüyordu, aksine zor bir işti ve deneyim gerektiriyordu.

Bir süre sonra güvenli bir şekilde yere ulaştı. Dalgaların vurduğu o dar kaya çıkıntısında duruyordu. O kadar küçülmüştü ki onu güçlükle görebiliyorduk. Sağ salim aşağıya indiğini haber vermek için el sallıyordu bize. Halat geri çekildi ve Herger bana "Şimdi sıra sende" dedi.

Kendimi kötü hissettiğimi, bir başkasının daha inişini görmek istediğimi söyledim. Bu şekilde iniş yöntemini daha iyi kavrayabilirdim.

Herger "Her inişte işin daha da zorlaşacak, çünkü yukarıda seni indirmek için her seferinde daha az adam kalmış olacak. Son kişinin belindeki halat olmadan inmesi gerekecek ve bu kişi de Ecthgow, çünkü demir gibi kolları var. İnecek ikinci kişi olman sana hayran olduğumuzdan değil yani. Git şimdi!" dedi.

Artık inişimi daha fazla erteleyemeyeceğimi gözlerinden anlıyordum. Ben de belimden halata bağlandım ve kalın halatı terden kayganlaşmış ellerimle tutmaya çalışarak inmeye başladım. Bütün vücudum ter içindeydi ve dik yamaca yaklaştıkça rüzgârdan titriyordum. Halata asılmış beş Kuzeyliye son kez baktım, sonra onlar da gözden kayboldular. İnmeye başladım.

İçimden Allah'a dualar ediyordum ve rüzgârların vurduğu bu kayalık tepeden inerken yaşadığım deneyimleri aklımdan geçirdim. Kuzeyli arkadaşlarımın görüş alanından çıkınca her şeyi unuttum ve sadece "Büyük Allahım" diye tekrar tekrar fısıldamaya başladım. Bir deli, artık beyni çalışmayan bir yaşlı, bir çocuk ya da bir aptal gibiydim.

Aslında bütün o yaşadıklarımın çok azını hatırlıyorum. Rüzgâr insanı kayalara öyle hızlı savuruyor ki, gözlerinizi açıp da bir şey göremiyorsunuz bile. Tek görebildiğim gri kayalardı ve kemiklerimi ağrıtan, derimi yırtan bu kayalara defalarca çarptım. Bir keresinde de kafamı çarptım ve gözümün önünde

yıldız gibi paralayan beyaz noktalar uçuştuğunu gördüm. Bayılacağımı sandım, ama öyle olmadı. Bir süre sonra –bu bana bütün ömrümden bile daha uzun geldi– yere ulaştım. Buliwyf omzumu sıvazlayıp iyi bir iş çıkardığımı söyledi.

Belimdeki halat yine yukarı çekildi. Dalgalar üzerimizde patlıyordu. Bu kaygan kayanın üzerinde dengede durmaya çalışıyordum. Bu işe dikkatimi o kadar vermiştim ki, diğerlerinin inişini seyredemedim. Tek amacım denize düşmeden orada tutunabilmekti. Dalgaların üst üste çıkmış üç adamdan bile daha yüksek olduklarını kendi gözlerimle gördüm. Her dalga vuruşunda suyun soğukluğu ve kuvvetiyle tüm vücudum hissizleşiyordu. Çoğu kez dalgalar ayaklarıma vuruyordu ve her tarafım sırılsıklam olmuş bir şekilde öyle kötü titriyordum ki, dişlerim dört nala giden bir at gibi takırdıyordu. Dişlerimin birbirine vurması yüzünden konuşamıyordum bile.

Artık Buliwyf'in bütün savaşçıları inmişlerdi ve güvendeydiler. O müthiş kollarıyla en son inen Ecthgow yere ayak bastığında bacakları ve kolları can çekişen bir adam gibi titriyordu. Tekrar kendine gelene kadar bir süre onu bekledik.

Sonra Buliwyf şöyle dedi: "Suya dalıp mağaranın içine doğru yüzmeliyiz. İlk ben gideceğim. Hançerlerinizi ağzınızda taşıyın, böylece kollarınız akıntıyla boğuşmak için serbest kalacaktır."

Bu yeni deliliği duyduğumda artık hiçbir şeye tahammül edemeyecek haldeydim. Bana göre Buliwyf'in planı deliliğin de ötesindeydi. Dalgalar hızla sert kayalara çarpıyor ve bir devin gücüyle tekrar geri çekiliyordu. Sonra güçlerini yeniden toplayıp yine vuruyorlardı. Bu manzarayı seyrederken bu suda hiç kimsenin yüzemeyeceğini, anında parçalara ayrılacağını düşündüm.

Bu sefer itiraz etmedim, nasıl olsa kimse beni anlamıyordu. Bana göre ölüme o kadar yaklaşmıştım ki, artık ne kadar daha yaklaşacağım önemli değildi. Belime taktığım hançerimi

ağzıma aldım. Dişlerim onu sıkıca tutacak kadar kenetlenmişti. Kuzeylilerde ise hiçbir üşüme ya da yorgunluk belirtisi yoktu. Sanki her dalgayı daha büyük bir kuvvetle karşılıyor, önümüzdeki savaşı gülümseyen, mutlu yüzlerle bekliyorlardı ve bu yüzden onlardan nefret ediyordum.

Buliwyf dalgaların hareketini izledi ve zamanı kestirmeye çalıştı. Sonra da kendisini dalgaların arasına atıverdi. Ben bir an tereddüt ettim ve biri -eminim ki bu Herger'di- beni suya itti. Bir anda feci derecede soğuk ve hareketli suların içinde buldum kendimi. Her yanım sularla kaplanmıştı. Yeşil sudan başka hiçbir şey göremiyordum. Sonra denizin derinliklerine doğru ilerleyen Buliwyf'i gördüm ve onu takip etmeye başladım. Kayaların arasındaki bir tünele girdi. O ne yapıyorsa aynısını yapıyordum. Bu şekilde ilerledik.

Bazen dalgalar ikimizi de okyanusa çekmek için arkadan vuruyordu. Böyle zamanlarda Buliwyf akıntıya karşı durabilmek için kayalara elleriyle sımsıkı yapışıyordu. Ben de öyle yapıyor, asılıyordum kayalara. Ciğerlerim patlamak üzereydi. Tam bu sırada dalgalar geri çekildi ve büyük bir basınç ve hızla kayaların arasından ileriye doru fırladım. Sonra dalgalar önceki gibi yine geldi ve ben de Buliwyf gibi kayalara tutundum. Ciğerlerim ateş gibi yanıyordu ve bu buz gibi denizde daha fazla ilerleyemeyeceğimi biliyordum. Sonra yine bir basınçla oraya buraya çarparak ileri fırladım ve kalktığımda artık hava soluyordum.

Öyle şaşırmıştım ki, ne dinlenmeyi ne de kurtulduğum için Allah'a şükretmeyi düşünebildim. Sadece havayı soluyordum ve Buliwyf'in savaşçıları da başlarını kaldırıp aynı şeyi yapıyorlardı.

Gördüklerim şunlardı: Az önce geçtiğimiz okyanustan girişi olan, duvarları düzgün kayalardan oluşmuş bir mağaradaki gölün içindeydik. Tam karşımızda kayalık bir düzlükte, bir ateşin etrafında oturmuş üç dört tane karanlık şekil gördüm.

Bu yaratıklar yüksek sesle konuşuyorlardı. Şimdi niye buraya gök gürültüsü mağarası dendiğini anlıyordum. Her dalga çarpışında ses mağaranın içinde öyle bir yankılanıyordu ki, insanın kulakları ağrıyor, rüzgâr deli gibi esiyordu.

Buliwyf, adamları ve ben saldırıya geçip elimizdeki hançerlerle mağaradaki dört canavarı öldürdük. İçerideki ateşin her dalga vuruşunda iyice canlanan aydınlığında onları ilk kez net olarak görebildim. Garip bir görünüşleri vardı ve yeryüzündeki hiçbir insana benzemiyorlardı. Geniş yapılı, ama kısa ve yerden bitmeydiler. Daha önce gördüklerim gibi, avuç içleri, ayak tabanları ve yüzleri hariç her yerleri kıllarla kaplıydı. Yüzleri büyüktü, gösterişli dişleri ve büyük ağızları vardı. Kafaları normal insanlarınkinden çok daha büyüktü. Gözleri derindeydi. Yüzlerinde pek kıl yoktu, kemikliydi. Güçlü yüz kasları ise hemen göze çarpıyordu. Dişleri büyük ve keskindi, ama bazılarının dişleri o kadar keskin görünmüyordu. Vücutlarının yapısı, cinsel organları ve benzeri şeyler açısından erkeğe benziyorlardı.[2] İçlerinden biri hemen ölmedi ve bu arada konuşmaya benzettiğim bazı sesler çıkardı, ama çok net bir şey duymadığım için bundan tam emin değilim.

Buliwyf sık tüylü bu ölü canavarları inceledi. Sonra korkunç bir uğultu duyduk. Gürleyen dalgaların çıkardığı sesle azalıp yükselen bu ses mağaranın derinliklerinden geliyordu. Buliwyf bizi derinliklere doğru götürdü. Sonra üç tane canavarla karşılaştık: Diz çökmüş bir halde, başları yerde, elleri karanlıkta gizlenen yaşlı bir yaratığa uzanmış duruyorlardı. Üçü de bir çeşit şarkı söylüyordu ve geldiğimizi görmediler, fakat yaratık bizi fark etti ve korkunç bir çığlık attı. Sanırım bu, canavarların annesiydi, ama dişi olduğunu anlamak mümkün değildi. Öyle yaşlanmıştı ki cinsiyeti bile belli olmuyordu.

---

(2) Canavarın bu fiziksel tarifi ayrı bir tartışma konusu oldu. Kitabın sonundaki "Sis Canavarları" bölümüne bakınız.

Buliwyf tek başına canavarların üzerine atlayıp üçünü de öldürdü. Bu arada anne korkunç çığlıklar atarak gölgelerin arasında geri çekildi. Onu pek iyi göremiyordum, ama şu bir gerçek ki her yanı yılanlarla çevriliydi. Yılanlar ayaklarına sürünüyor, kollarına ve boynuna dolanıyorlardı. Yılanlar tıslayarak dillerini çıkarıyorlardı ve bütün vücudunu ve çevresindeki alanı kapladıkları için Buliwyf ve savaşçıları ona yaklaşamadılar.

Sonra Buliwyf ve yılanlara saldırmadan hançerini doğrudan canavarın göğsüne sapladı. Canavar acı dolu çığlığıyla ortalığı birbirine kattı. Buliwyf hançerini defalarca sapladı ona. Her yerinden şelale gibi kanlar fışkırdığı halde anne canavar hiç yere düşmedi, hep ayaktaydı. Her seferinde daha da korkunç çığlıklar atıyordu.

Neden sonra yere yıkılıp öldü. Buliwyf bize doğru dönünce ölü yiyicilerin annesi olan bu canavarın onu yaraladığını gördük. Saça takılan cinsten gümüş bir iğne karnına saplanmıştı ve her kalp atışında iğne de titriyordu. Buliwyf onu çekip çıkardı ve bir anda yaradan oluk oluk kan fışkırdı. Ölümcül bir yara almasına rağmen dizlerinin üzerine bile çökmedi, ayakta durarak mağarayı terk etme emrini verdi.

Bu sefer kara tarafından çıktık. Burası da korunuyordu, ama canavarların hepsini annelerinin ölüm çığlıklarının öncesinde öldürmüştük. Hiçbir engelle karşılaşmadan oradan ayrıldık. Buliwyf bizi mağaradan çıkardı, atlarımıza binmek üzereydik ki yere yığılıverdi.

Ecthgow Kuzeylilerde pek rastlanmayan üzgün bir ifadeyle Buliwyf için bir sedye yapılması emrini verdi ve onu bu sedyeyle[3] tarlalardan geçirip Rothgar Krallığı'na vardık. Bu süre içinde Buliwyf neşeli görünüyordu. Söylediklerinin çoğunu anlamıyordum, ama bir ara söyle dediğini duydum: "Rothgar bizi gördüğüne pek sevinmeyecek, çünkü bir ziyafet daha hazırlaması gerekecek ve şimdiye kadar iyice neyi var neyi yok-

(3) *Lectulus*

sa ortaya koydu." Savaşçılar buna ve Buliwyf'in diğer sözlerine kahkahalarla güldüler ve bu tavırlarında tamamen samimi olduklarını gördüm.

Rothgar Krallığı'na geldiğimizde coşkuyla ve sevgi gösterisiyle karşılandık. Buliwyf fena halde yaralanmıştı, derisi neredeyse griye dönmüştü, titriyordu, gözlerinde hasta ve ateşler içinde yanan bir adamın ifadesi vardı. Bu belirtileri benim kadar Kuzeyliler de biliyordu, ama hiçbirinde bir üzüntü ifadesi yoktu.

Ona bir kap soğan çorbası getirdiler ve "Benim çorba hastalığım var. Benimle boşuna uğraşmayın" diyerek geri çevirdi. Bir kutlama yapılmasını istedi ve buna katılabileceğinde ısrar etti. Kral Rothgar'ın yanında taştan bir koltukta oturup içkisini içiyordu ve mutluydu. Ben yakınlarındayken Kral Rothgar'a festival sırasında "Hiç kölem yok" dediğini duydum.

"Bütün kölelerim senindir" dedi Rothgar.

"Hiç atım da yok" dedi Buliwyf.

"Bütün atlarım senindir." diye yanıtladı Rothgar. "Bunları daha fazla düşünme."

Yaraları sarılan Buliywf mutluydu ve gülümsüyordu. O akşam yüzüne renk gelmişti ve her geçen dakika biraz daha güçleniyordu. Pek ummadığım halde bir köle kızla bile birlikte oldu ve sonra bana şakayla "Ölü bir adamın kimseye faydası olmaz" dedi.

Sonra Buliwyf uykuya daldı. Rengi tekrar solgunlaştı ve nefes alışları sıklaştı. O uykudan hiç uyanmamasından korkuyordum. O da bunu düşünmüş olmalı ki kılıcını elinde sıkıca tutuyordu uyurken.

Canavar Can Çekişiyor

SONUNDA BEN DE UYUYAKALDIM. HERGER BENİ ACELEYLE uyandırdı. "Hemen gitmelişin" diyordu. Uzaktaki gök gürültüsünün sesini duyuyordum. Perdeli pencereden[1] dışarıya baktım. Henüz güneş doğmamıştı. Kılıcıma sarıldım hemen. Zaten üzerimde silahlarımla, olduğum gibi yatmıştım. Aceleyle dışarıya çıktım. Şafağın sökmesine bir saat vardı. Hava sisli ve ağırdı. Gök gürültüsü havayı sarmıştı.

Herger bana "Canavarlar geldi. Buliwyf'in ölümcül yara aldığını biliyorlar ve annelerinin öldürülmesinin intikamını almak istiyorlar" dedi.

Ben de dahil Buliwyf'in bütün savaşçıları daha önce canavara karşı yaptığımız savunma barikatlarının çevresinde yerimizi aldık. Bu barikatlar zayıftı, ama başka bir savunma tertibatımız da yoktu. Üzerimize doğru dört nala gelen atlıları karşılamak için sislerin içine daldık. Korkacağımı sanıyordum, ama öyle olmadı. Ne de olsa canavarları görmüştüm. Bunlar insan olmasalar da maymuna benzeyen yaratıklardı. Zaten maymunlar da insana benzerler. Ölümlü olduklarını biliyordum, evet ölebilirlerdi.

Bu son savaşın heyecanı dışında hiç bir korku hissetmiyordum. Buliwyf'in savaşçıları ise tam tersine korku içindeydiler. Ne kadar saklamaya çalışsalar da bu apaçık ortadaydı. Onların lideri olan anne canavarı öldürmekle, kendi liderimiz Buliwyf'i de kaybetmiştik. Bu yüzden yaklaşan gök gürültüsünü beklerken hiçbir sevinç, coşku belirtisi yoktu içimizde.

(1) *Fenestra porcus:* Anlamı "Ağıl penceresi." Eski Norveçliler pencerelerini cam yerine gergin perdelerle kapatırlardı. Bu perdeler yarı saydamdı. İnsan pek bir şey görmezdi, sadece ışık girebilirdi evlere.

Birden arkamda bir karışıklık oldu ve döndüğümde Buliwyf'i gördüm. Yüzü üstümüze çöken sis kadar soluktu, adeta bembeyaz kesilmişti. Sargılı yaralarıyla dimdik ayakta duruyordu Rothgar Krallığı'nın topraklarında. İki omzunda da birer kuzgun duruyordu. Onu gören Kuzeyliler çığlıklar atarak silahlarını havaya kaldırıp savaş naraları attılar.[2]

Buliwyf hiç konuşmuyordu. Ne sağına soluna bakıyor ne de kimseyi fark etmişe benziyordu. Ölçülü adımlarla barikatlara doğru ilerledi ve canavarın saldırmasını beklemeye başladı. Kuzgunlar omuzlarından uçtular. Runding kılıcını çekti ve saldırıya geçti.

Canavarın şafak sisindeki son saldırısını kelimelerle anlatmak zor. Dökülen kanları, ağır havayı dolduran çığlıkları, korkunç acılar içinde ölen atları, süvarileri anlatacak kelime bulmak imkânsız. Çelik gibi kolları olan Ecthgow'un bir canavarın kılıcıyla kafasının uçurulduğunu ve dili dışarıya sarkmış kopuk kafanın değersiz bir şey gibi yere düştüğünü kendi gözlerimle gördüm. Weath'ın göğsünden bir mızrak çıkardığını ve o arada yere yapışıp denizden yeni çıkmış bir balık gibi kıvrandığını gördüm. Küçük bir kız çocuğunu at tekmelemişti ve yere düşen çocuğun kulağından kan geliyordu. Kral Rothgar'ın kölelerinden olan bir kadının vücudu, peşimdeki bir at-

(2) Elyazmasının bu bölümü tek ilgi alanı askeri teknikler olan Razi el yazmasıyla birleştirilmiş. İbn-i Fadlan Buliwyf'in yeniden ortaya çıkışının önemini biliyor muydu, yoksa alıntı mı yaptı bilinmiyor. Bunun önemi eski Norveç mitolojisinde yeterince açık olduğu halde Razi'nin bunu içermediği kesin. Odin'in her omzunda bir kuzgun taşıdığına inanılır. Bu kuşlar ona dünyadan haberler getirirler. Odin eski Norveç tapınağının ana tanrısıydı ve evrenin hâkimi sayılıyordu. Özellikle savaşla ilgili olayları yönetirdi. Zaman zaman insanların arasında da görüldüğüne inanılır. Kendi tanrısal şeklinin dışında yalnız bir gezgin görünümünde dolaşır. Bir düşmanın onun varlığından bile korktuğuna inanılırdı.

Ne ilginçtir ki, bir hikâyede Odin dokuz günün sonunda öldürülüp yeniden diriliyor. Birçok otorite bu fikrin Hıristiyanlığın etkisinden çok önceye ait olduğuna inanıyor. Ne olursa olsun, yeniden dirilmiş olsa da Odin hâlâ ölümlüydü ve bir gün tamamen öleceğine inanılıyordu.

lıdan kaçarken ortadan ikiye ayrılmıştı. Bu şekilde öldürülmüş pek çok çocuk gördüm. Oklanıp yere yuvarlanmış atlarından sırt üstü yere düşen binicilerini yaşlı adamlar ve kadınlar kılıçtan geçiriyorlardı. Kral Rothgar'ın oğlu Wiglif'in kavgadan kaçıp kendini güvenli bir yere sakladığını gördüm. Haberci de o gün ortalıkta görünmedi.

Ben üç tane canavar öldürdüm. Omzuma bir mızrak isabet etti ve acısı ateşe düşmek kadar kötüydü. Kanım kolumun ve göğsümün içinde kaynıyordu sanki. Bir an dayanamayacağımı sandım, ama yine de savaşmaya devam ettim.

Artık güneş sisleri aşmış, iyice yükselmişti. Sis açılınca atlılar da ortadan kayboldular. Gün ışığında her yerin cesetle dolu olduğunu gördüm. Canavarların ölüleri de oradaydı. Bu sefer onları toplamamışlardı. Bu onların sonunun işaretiydi. Bozguna uğramışlardı ve Rothgar'a tekrar saldıramazlardı. Krallıktaki herkes bunu biliyordu ve sevinçliydi.

Herger yaramı temizledi ve Buliwyf'in bedeni Rothgar'ın büyük sarayına taşınana kadar çok gururlu bir hali vardı. Buliwyf ölmüştü, vücudu bir düzine düşmanın kılıçlarına hedef olmuştu ve her tarafı hâlâ sıcak olan kendi kanına bulanmıştı. Bu manzarayı gören Herger gözyaşlarına boğuldu. Yüzünü benden saklıyordu, ama buna hiç gerek yoktu, çünkü zaten ben de gözyaşları içindeydim. Hatta bu yüzden etrafı bile bulanık görüyordum..

Buliwyf, Kral Rothgar'ın önüne getirildi. Kral bir konuşma yapmak zorundaydı, fakat yaşlı adam böyle bir şey yapacak durumda değildi. Sadece şunu söyledi: "İşte bu tanrıların katına ulaşmış büyük bir savaşçı ve kahraman. Onu büyük bir kral gibi gömün." Sonra salonu terk etti. Sanırım kendisi bizzat savaşa katılamadığı için utanmıştı. Oğlu Wiglif de bir korkak gibi kaçmıştı. Bunu pek çok kimse görmüştü ve kadınca bir tavır olduğunu düşünüyorlardı. Bu da babasını utandırmış

olabilir. Belki de bilmediğim başka bir neden vardır. Aslında o çok yaşlı bir adamdı.

Sonra Wiglif haberciye kısık bir sesle "Bu Buliwyf bize çok hizmet etti. Sonunda bunu için hayatını bile verdi" dedi. Bunu kral babası salonu terk ettiğinde söyledi.

Herger de ben de duyduk bu sözleri. Önce ben kılıcıma sarıldım. Herger bana "Bu adamla savaşma. O tam bir tilkidir ve senin de yaraların var" dedi.

Ona "Bu kimin umurunda?" dedim ve Wiglif'e meydan okudum. Bunun üzerine o da kılıcını çekti. O sırada Herger bana arkamdan güçlü bir tekme savurdu ve buna hazırlıklı olmadığımdan bir anda kendimi yerde buldum. Sonra Herger Wiglif'le savaşa başladı. Haberci de silahlanıp sinsice Herger'in arkasına geçip onu sırtından vurmaya çalıştı. Bu haberciyi kılıcımı karnına var gücümle sokarak ben öldürdüm. Kılıcı yiyen adam korkunç bir çığlık attı. Wiglif bunu duydu ve önceleri korkusuzca savaşırken şimdi Herger'in karşısında ne kadar korktuğunu açıkça belli ediyordu.

Gürültüleri duyan Kral Rothgar salona geri döndü ve bu olaya bir son verilmesi için yalvardı, ama çabaları boşunaydı. Herger amacında oldukça kararlıydı. Gerçekten de Buliwyf'in ölü bedeninin yanında durup Wiglif'e kılıcını salladığını gördüm. Oracıkta Wiglif'i kılıçtan geçirdi ve Rothgar'ın masasına düşen Wiglif babasının kadehini yakalayıp dudaklarına götürdü, ama içemeden öldü. Bu olay da böylece sona erdi.

Buliwyf'in bir zamanlar on üç kişi olan kafilesi şimdi sadece dört kişi kalmıştı. Ben de içlerindeydim. Buliwyf'i tahtadan bir çatının altına yerleştirdik ve eline bir kap dolusu içki tutuşturduk. Sonra Herger saraydaki diğer insanlara "Bu soylu adamla birlikte kim ölecek?" diye sordu. Kral Rothgar'ın kölelerinden bir kadın Buliwyf'le öleceğini söyledi. Sonra Kuzeylilerin her zamanki hazırlıkları yapıldı.

İbn-i Fadlan belli bir zaman belirtmese de, cenaze töreninden önce büyük olasılıkla birkaç gün geçmişti.

Rothgar'ın sarayının aşağısındaki sahile bir gemi demirlendi. Gemi altın ve gümüşlerle süslenip iki at leşi de gemiye kondu. Üzerine bir çadır kurulup Buliwyf'in cesedi içine yerleştirildi. Bu soğuk iklimde cesedin rengi ölüm gibi simsiyah bir hal almıştı. Sonra köle kız, ben de dahil Buliwyf'in bütün savaşçılarına sunuldu. Onunla cinsel ilişkiye girdikten sonra bana "Efendim sana minnettar" dedi. Yüz ifadesi ve tavırları oldukça neşeliydi. Bu insanların normalde gösterdikleri sevinç belirtilerinden çok daha fazlası vardı onda. Yeniden kıyafetlerini giyerken -bunlar pek çok altın ve gümüşle bezenmişti.- ona çok mutlu olduğunu söyledim.

Onun genç ve güzel bir kızken ölmek zorunda olduğu fikri geldi aklıma. Benim gibi o da bunu biliyordu. Bana "Mutluyum, çünkü yakında efendimi göreceğim" dedi. Hiç içki içmemişti ve bunları yürekten söylüyordu. Yüzü, mutlu bir çocuğunki gibi, ya da bazı kadınların çocuklarıyla birlikteykenki halleri gibi ışıl ışıl parlıyordu. İşte böyle bir hali vardı.

Ona şöyle dedim: "Efendini görünce ona yazmak için yaşadığımı söyle." Söylediklerimi anladı mı bilmiyorum. Ona "Bu, efendinin isteğiydi" dedim.

"Öyleyse ona söyleyeceğim" dedi ve neşe içinde bir sonraki savaşçıya doğru ilerledi. Ne demek istediğimi anladığından emin değilim, çünkü bu Kuzeyli insanlar yazı olarak sadece ağaç ve taşlara yaptıkları oymaları biliyorlar. Bunu da çok nadir yapıyorlar. Ayrıca Kuzey dilindeki konuşmam pek anlaşılır değildi sanırım. Yine de o çok mutluydu ve ilerledi.

Akşamüstü güneş okyanusta batarken Buliwyf'in gemisi sahile çekildi ve kız gemideki çadıra alındı. Ölüm Meleği denen yaşlı kadın hançeri kızın göğsüne sapladı, Herger ve ben

de onu iple boğduk. Sonra onu Buliwyf'in yanına yatırıp oradan uzaklaştık.

Bütün gün hiç bir şey yiyip içmemiştim. Bu olaya katılmam gerektiğini biliyordum ve koşarak kendimi rezil etmek istemedim. Fakat gün boyu hiçbir tepki olmadı bende. Ne bayıldım ne de başım döndü. Bundan içten içe gurur duydum doğrusu. Şu da doğrudur ki, kız ölürken bile gülümsüyordu ve bu ifade hep yüzünde kaldı. Efendisinin yanında solgun yüzündeki o aynı gülümsemeyle yatıyordu. Buliwyf'in yüzü siyahtı, gözleri de kapalıydı, fakat huzurlu bir ifadesi vardı. Bu iki Kuzeyli insanı en son bu şekilde gördüm.

Sonra Buliwyf'in gemisi ateşe verilip denize bırakıldı. Kuzeyliler kayalık sahilde durup tanrılara dualar ettiler. Geminin yanan odunlarla birlikte akıntıda sürüklendiğini kendi gözlerimle gördüm. Sonra gözden kayboldu ve Kuzey topraklarına gecenin karanlığı çöktü.

KUZEY ÜLKESİNDEN DÖNÜŞ

BİRKAÇ HAFTAYI DAHA ROTHGAR KRALLIĞI'NDAKİ SAVAŞÇILAR ve soylularla geçirdim. İyi zaman geçiriyordum. İnsanlar nazik ve misafirperverdiler. Yaralarımla da ilgileniyorlardı. Allah'a şükür onlar da iyileşmeye başlamışlardı. Fakat artık bir an önce kendi ülkeme geri dönmek istiyordum. Kral Rothgar'a Bağdat Halifesi'nin elçisi olduğumu ve görevimi tamamlamam gerektiğini, yoksa onun öfkesine maruz kalacağımı bildirdim.

Bütün bunların Rothgar için bir anlamı yoktu. Benim soylu bir savaşçı olduğumu ve topraklarında kalmamı istediğini söyledi. Sonsuza dek onun dostu olduğumu, bana istediğim her şeyi verebileceğini söyledi. Gitmeme izin verme konusunda isteksizdi ve bunu ertelemek için bir sürü bahane buluyordu. Yaralarıma dikkat etmem gerektiğini söyledi. Aslında oldukça iyileşmişlerdi. Bunun üzerine gücümü yeniden toplamam gerektiğini söyledi, ama ben zaten yeterince kuvvetlenmiştim. Son olarak, bir geminin yapılmasını beklemem gerektiğini söyledi. Gemi yapımına henüz başlanmamıştı. Ona böyle bir geminin yapılıp yapılmayacağını sorduğumda bana sanki pek de umrunda değilmiş gibi belli belirsiz bir cevap verdi. Gitmek için onu zorladığımda suratını asıp bana misafirperverliğinden memnun kalmadığımı mı sordu. Tabii ki buna nezaketini ve beni rahatlatmak için yaptığı her şeyi överek cevap vermek zorundaydım. Bir süre sonra kralın önceleri düşündüğüm kadar da aptal olmadığını anladım.

Herger'e gidip durumumu anlattım ve ona "Kral hiç de sandığım kadar aptal değil" dedim.

Herger "Yanılıyorsun. O bir aptaldır ve mantıklı davranamaz" dedi ve kralla konuşup gidişimi ayarlayacağını söyledi.

Bu şöyle oldu: Herger kralla özel olarak görüştü. Krala büyük ve zeki bir lider olduğunu, krallığın ve halkın meseleleriyle erdemli bir şekilde ilgilendiğini söyledi. Bu övgüler yaşlı adamı yumuşattı. Herger ona oğullarından sadece birinin ayakta kaldığını, bunun da Buliwyf'e haberci olarak gönderilen Wulfgar olduğunu, şimdi ise çok uzaklarda kaldığını söyledi. Wulfgar'ın eve çağırılması gerektiğini, bunun için de bir grubun hazırlanmasının şart olduğunu anlattı. Krallığın tek varisi Wulfgar'dı çünkü.

Yanılmıyorsam, ayrıca Kraliçe Weilew ile de özel olarak görüştü, çünkü kraliçenin kocası üzerinde oldukça fazla etkisi vardı.

Sonunda bir akşam ziyafetinde Rothgar, Wulfgar'ı krallığına geri döndürmek için hemen bir gemi ve mürettebat hazırlanmasını emretti. Ben de gruba katılmak istediğimde bu kez reddedemedi. Geminin hazırlıkları birkaç gün sürdü. Bu arada zamanımın çoğunu Herger'le geçiriyordum. O burada kalmayı tercih etmişti.

Bir gün tepelerden aşağıda sahilde yolculuk için hazırlanan gemiye bakıyorduk. Herger bana "Uzun bir yolculuğa başlıyorsun. Güvenliğin için dua etmeliyiz" dedi.

Kime dua edeceğimi sordum ve bana "Odin'e, Fre'ye, Thor'a, Wyrd'e ve yolculuğunun güvenliğini sağlayacak diğer tanrılara" dedi. Bunlar Kuzeylilerin tanrılarının adlarıydı. "Ben tek bir Tanrı'ya inanırım. O da esirgeyici ve bağışlayıcı olan Allah'tır" dedim.

"Bunu biliyorum" dedi Herger. "Senin topraklarında belki tek bir tanrı yeterlidir, ama burada değil. Burada pek çok tanrı var ve her biri ayrı ayrı önemli. Bu yüzden senin için hepsine dua etmeliyiz." Ona teşekkür ettim, çünkü içten olduğu sürece bir inanmayanın duası bile değerlidir. Herger'in samimiyetinden ise hiçbir şüphem yoktu.

Herger uzun zamandır benim ondan farklı davrandığımı biliyordu, ama gitme zamanım yaklaştıkça inançlarım hakkında bir sürü soru sormaya başlamıştı. Olur olmadık zamanlarda beni savunmasız yakalayıp gerçeği öğrenmeye çalışıyordu. Buliwyf'in bir zamanlar yazımı test ettiği gibi, onun sorularını da bir çeşit sınav gibi görüyordum. Ona hep aynı şekilde cevap veriyordum ve bu onun şaşkınlığını arttırıyordu.

Bir gün bana sanki daha önce hiç sormamış gibi "Senin tanrın Allah nasıl bir şey" diye sordu.

Ona "Allah tek tanrıdır. O her şeyi yönetir, görür ve bilir. Her şey onun takdirine kalmıştır", dedim. Bunları ona daha önce de söylemiştim.

Bir süre sonra Herger bana "Bu Allah'ı hiç kızdırmaz mısın" diye sordu.

"Kızdırırım, ama o bağışlayıcı ve şefkatlidir" dedim.

"Onun isteklerine ters düşmediğin zaman mı" diye sordu.

Ona öyle olduğunu söyledim, cevabımı düşündü ve sonunda başını sallayarak şöyle dedi: "Risk çok fazla. Bir insan hiçbir şeyde bu kadar çok iman bulamaz. Ne bir kadında, ne bir atta, ne bir silahta ne de başka bir şeyde."

"Yine de ben buluyorum" dedim.

"Çünkü sen en iyisini görüyorsun" dedi Herger. "Ama insanların bilmediği çok fazla şey var. Ve insanların bilmediği şeyleri tanrılar bilir."

Böylece onun benim inançlarıma ikna olmayacağını anladım. Ben de onunkilere ikna olamazdım. Bu şekilde ayrıldık. Aslında bu hüzünlü bir ayrılıştı. Herger ve diğer savaşçılardan ayrılacağım için üzgündüm. Herger de böyle hissediyordu. Elimi omzuna attım, o da aynı şeyi yaptı. Sonra beni Danimarkalıların topraklarına götürecek olan siyah gemiye bindim. Gemi cesur tayfalarıyla Venden topraklarından ayrılırken büyük

Hurot Sarayı'nın parlak kubbesini gördüm. Arkamızda ise gri ve uçsuz bucaksız okyanus uzanıyordu. Şimdi ise

> *Elyazması burada, bir sayfanın sonunda aniden, son olarak* "nunc fit" *kelimesiyle bitiyor. Elyazmasının bir devamı olduğu çok açık, ama bu kısım keşfedilemedi. Tabii ki bu en açık şekliyle tarihi bir hata, fakat her çeviri bu ani bitişteki tuhaf uygunluğa değiniyor. Yeni bir maceranın başlangıcını, yeni ve tuhaf bir olayı ifade eden bir bitiş. Geçmiş bin yıl boyunca ise değişen o kadar çok şey var ki, bunları inkâr etmemiz imkânsız.*

EK

SİS CANAVARLARI

WILLIAM HOWELLS'IN DA BELİRTTİĞİ GİBİ, BİR HAYVANIN öldükten sonra yüzyıllar boyu fosil olarak korunması ender rastlanan bir olay. Bu, özellikle de yerde yaşayan, küçük, narin bir hayvan olan insan için geçerli. Bu nedenle de insanlara ait fosil kalıntıları ise oldukça yetersiz.

Kitaplardaki "İnsanın soyağacı"yla ilgili bölümler bizi yanıltıyor. Bu ağaç birkaç yılda bir budanıp yeniden şekillendiriliyor. Bu ağacın en çelişkili ve sorun yaratan kolu ise genellikle "Neanderthal insan" olarak adlandırılıyor.

Bu kol, adını bu kola ait insanların ilk kalıntılarının bulunduğu, Almanya'daki bir vadiden alıyor. 1856'da Darwin'in Türlerin Kökeni'nin basımından üç yıl önce Victoria dönemi insanları bu kalıntılarda umduklarını bulamamışlar ve Neanderthal insanın kaba ve hayvani yönlerini öne çıkarmışlardı. Günümüze kadar bu kelime popüler anlamda, insan doğasının ilkel ve hayvani yönleriyle eşanlamlı sayılıyordu.

Bilim adamlarının Neanderthal insanın 35.000 yıl önce ortadan kaybolduğuna ve onların yerini Cro-Magnon insanının aldığına karar vermeleri ise havayı yumuşattı. Cro-Magnon insanına ait iskelet kalıntıları onun ilkel Neanderthal insana göre çok daha zarif, duyarlı ve zeki olduğunun kanıtıydı. En yaygın kanı, üstün, modern Cro-Magnon insanının Neanderthal insanını öldürerek ortadan kaldırdığı yolundaydı.

İşin aslı şu ki, Neanderthal insanına ait elimizde çok az sayıda iskelet örneği var. Seksenden fazla bilinen parçanın sadece bir düzine kadarı ciddi ve resmi çalışmalar için koruna-

bilmiş. Bu yüzden ne kadar yaygın bir kol olduğunu ya da ona ne olduğunu kesin olarak belirleyemiyoruz. Ancak iskeletler üzerindeki yeni çalışmalar onların korkunç, yarı insan görünüşleri olduğunu savunan Victoria çağı inanışına ters düşüyor. 1957'deki eleştirilerinde Straus ve Cave şöyle yazıyor: "Eğer yeniden doğsaydı ve New York'ta yaşasaydı, banyo yapıp tıraş olsaydı ve modern kıyafetler giyinseydi, yine aynı derecede ilgi çekip çekmeyeceği meçhul."

Başka bir antropolog olayı daha da basitleştiriyordu: "Sert görünüşlü bir adam olduğunu düşünseniz bile kız kardeşinizin onunla evlenmesine karşı çıkmazdınız."

Buradan bazı antropologların çoktandır inandıkları başka bir noktaya geliyoruz. Buna göre modern insandan anatomik olarak az bir farkla ayrılan Neanderthal insanı hiçbir zaman yok olmadı, hâlâ bizimle yaşıyor.

Neanderthal insanıyla ilgili kültürel kalıntıların yeniden yorumlanması daha ılımlı bir görüşe destek veriyor. Eski antropologlar ilk kez Cro-Magnon insanıyla ortaya çıkan mağara resimlerinin güzelliği ve mükemmelliğinden oldukça etkilenmişlerdi. Bu resimler vücut yapısıyla ilgili içerdikleri verilerin yanında "kara cahil" bir özün yerini alan mükemmel bir duyarlılığın da temsilcileriydi.

Fakat Neanderthal insanı da kendi açısından oldukça çarpıcıydı. Sahip olduğu Musterian kültürü -Fransa'daki Le Moustier bölgesinde- daha önceki kültürlerden çok daha üstün taş oymacılığı örneklerini içeriyor. Ayrıca Neanderthal insanının kemikten aletler kullandığı da yeni farkına varılan bir gerçek.

Hepsinden daha da etkileyici olanı da şu ki, Neanderthal insanı atalarımız içinde ölülerini törenle gömen ilk ırk. Le Moustier'de genç bir erkek çocuğu uyuma pozisyonunda bir hendeğe yerleştirilmiş ve yanına çakmaktaşından aletler, taştan bir balta ve kızarmış et konulmuş olarak bulundu. Kişinin ölümden sonraki hayatında kullanması için konulan bu maddeler

pek çok antropolog tarafından tartışma götürmez gerçekler olarak kabul edilir.

Dini bir inanışı anımsatan başka bir kanıt daha var. İsviçre'de bir mağara ayısının tapınağı bulunuyor. İnsanlar bu yaratığa tapıyorlar, saygı duyuyorlar ve aynı zamanda da onu yiyorlardı. Irak'taki Shanidar Mağarası'nda bir Neanderthal insanı mezarına çiçeklerle gömülmüştü.

Bütün bunlar hayatla, ölümle ve düşünen insanı dünyadaki diğer hayvanlardan ayırdığına inandığımız, dünyanın ve kendinin bilincinde olmakla ilgili bir tavra işaret ediyor. Kanıtlara dayanarak bu tavrın ilk kez Neanderthal insanında görüldüğü sonucuna varabiliriz.

Neanderthal insanıyla ilgili yapılan bu değerlendirmeler İbn-i Fadlan'ın "sis canavarları" ile olan temasıyla çakışıyor. Onun yaratıklarla ilgili tarifleri Neanderthal anatomisini anımsatıyor. Bu da, Neanderthal insanı gerçekten binlerce yıl öncesinde dünyadan yok oldu mu, yoksa bu eski insanlar tarih çağlarında da var olmayı sürdürdüler mi sorusunu akla getiriyor.

Bu benzerlikle ilgili tartışmalar ikiye ayrılıyor. Teknolojik olarak daha üstün bir kültürün daha ilkel olan bir önceki kültürü yıllar içinde ortadan kaldırması görüşünü kanıtlayan tarihsel örnekler var. Bu genellikle Avrupa'nın Yeni Dünya ile olan temasını anlatıyor. Ayrıca ücra köşelerde yaşayan, diğer ileri, medeni insanların bilmediği toplumlara ait örnekler de var. Böyle bir kabile, son yıllarda Filipinler'de keşfedildi.

İbn-i Fadlan'ın yaratıklarıyla ilgili akademik tartışmalar Oxford Üniversitesi'nden Geoffrey Wrightwood ve Philedelphia Üniversitesi'nden E.D. Goodrich'in görüşleriyle özetlenebilir. Wrightwood (1971) diyor ki: "İbn-i Fadlan'ın eseri bize Neanderthal insanıyla ilgili yararlı bilgiler sunuyor. Bu bilgiler bu eski insanlarla ilgili fosil kayıtları ve bizim varsayımlarımızla da örtüşüyor. Bunu bir an önce kabul etmeliyiz. Çoktandır bu

insanların 30-40.000 yıl öncesinde hiçbir iz bırakmadan ortadan kaybolduklarına inanıyorduk. Hatırlamalıyız ki bu yok oluşa inanmamızın nedeni daha sonraki tarihlere ait hiçbir fosil bulamamamızdı. Bu fosillerin yokluğu aslında var olmadıkları anlamına da gelmez."

"Nesnel olarak bir grup Neanderthal'ın İskandinavya'nın ücra bölgelerinde uzun süre yaşamış olabileceğini reddetmemizi gerektirecek hiçbir apriori neden yoktur. Her şekilde bu varsayım Arapça metindeki tanıma en iyi şekilde uyuyor."

Şüpheciliğiyle ünlü paleontolog Googrich tam tersini savunuyor (1972): "İbn-i Fadlan'ın genel doğruluğu elyazmasındaki bazı aşırılıklara da göz yummamıza neden oluyor. Bunlar az sayıdalar, ama ya kültürel şartlardan ya da hikâyeyi anlatanın etkileme tutkusundan kaynaklanıyor. Vikingleri dev insanlar olarak anlatıyor, ama öyle olmadıkları kesin. Ev sahiplerinin pis ve sarhoş olduklarından bahsediyor, ama daha titiz gözlemciler bile bunu çarpıcı bulmuyorlar. İbn-i Fadlan "canavar" ile ilgili bölümde de bu yaratıkların tüylü ve kaba görünüşlerine oldukça büyük önem veriyor, oysa gerçekte o kadar da kıllı ve kaba olmayabilirler. Sadece İskandinav kültürünü edinmemiş, tek başlarına yaşayan *Homo sapiens* kabilesi de olabilirler."

"İbn-i Fadlan'ın elyazmasının içinde "canavar" denen bu yaratığın aslında Homo sapiens olduğuna dair kanıtlar da var. Arap tarafından tasvir edilen hamile kadın figürleri, Fransa'daki Aurignacia bölgesinde ve Willendorf, Avusturya, Seviye 9'daki Gravettia buluntularındaki tarih öncesi oymaları ve kadın figürlerini anımsatıyor. Hem Aurignacia hem de Gravettia'daki kültürel düzey Neanderthal insanıyla değil, modern insanlarla bağlantılı."

"Hiçbir zaman unutmamalıyız ki, eğitimsiz gözlemciler tarafından *kültürel* farklılıklar genellikle *fiziksel* farklılıklar olarak yorumlanıyorlar ve bir insanın bu hataya düşmesi için çok saf olmasına gerek yok. 1880'lere kadar eğitimli Avrupalıların

ilkel Afrika toplumlarındaki Negroların insan mı, yoksa insan-maymun karışımı bir şey mi olduklarını düşünmeleri olası bir durumdu. Çok geniş ve değişik kültürleri içinde barındıran toplumlarda zıtlıklar oluşuyor ve bunları göz ardı etmemeliyiz. Taş Devri ve Maden Devri'nin neredeyse iç içe görüldüğü Avustralya buna bir örnek. Bu yüzden İbn-i Fadlan'ın tanımlamalarını yorumlarken, eğer yapmak istemiyorsak Neanderthal bir kalıntıyı öne sürmek zorunda değiliz."

Sonunda, tartışmalar bilimsel metodun kendisinin getirdiği sınırlamalar yüzünden yanılgıya uğrar. Fizikçi Gerhard Robbins şunu gözlemlemiş: "Ciddi anlamda, hiçbir hipotez ya da teori kanıtlanamaz. Sadece yanlışlığı kanıtlanabilir. Bir teoriye inandığımızı söylediğimizde anlatmak istediğimiz şey, aslında teorinin yanlış olduğunu kanıtlayamadığımızdır, doğruluğunu kanıtlayabildiğimiz değil."

"Bilimsel bir teori yıllarca, hatta yüzyıllarca geçerli olabilir ve birçok geçerli kanıtla desteklenebilir. Yine de bir teori her zaman zayıftır ve en basit bir çelişkili bulgu bile hipotezi bozmaya ve yeni bir teorinin doğmasına yol açabilir. Kimse böyle bir çelişkinin ne zaman ortaya çıkacağını bilemez. Belki yarın, belki de hiçbir zaman... Aslında bilim tarihi, bir kaza ya da önemsiz bir şey yüzünden heba olan büyük çalışmalarla doludur."

Geoffrey Wrightwood'un 1972'de Cenevre'deki Yedinci Uluslararası İnsan Paleontolojisi Sempozyumu'ndaki konuşmasında anlatmak istediği de buydu: "Tek ihtiyacım olan bir kafatası, kafatasının bir bölümü ya da bir çene kemiğinin bir parçası. Aslında sağlam tek bir diş bile elime geçse tartışma son bulur."

O iskelet kanıt olarak bulunana kadar spekülasyonlar devam edecek. O ana kadar herkes neyi uygun görürse onu seçebilir...

● ● ●

THE 13TH WARRIOR